

JAN VYHLÍDAL:

**VESELÉ I VÁŽNÉ
OBRÁZKY
Z HANÉ**

PODÍL ČÍSLO 78.

1 9 3 0

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. CYRILLA A METHO-
DĚJE“ V BRNĚ. — TISKEM OBČANSKÉ TISKÁRNY.

J A N V Y H L Í D A L :

VESELÉ I VÁŽNÉ
OBRÁZKY
Z HANÉ

PODÍL ČÍSLO 78.

1930.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. CYRILLA A METHO-
DĚJE“ V BRNĚ. — TISKEM OBČANSKÉ TISKÁRNY.

„DĚ POZOR,
AĚ TO NEKDO NESTRĀI DO NOVIN!“

Stará pranostika „na hromice letí skřivan přes hranice“ letos se neuskutečnila, leda by platila o stařečku Skřivánkovi, který v sobotu před Pannenkou Marií hromničnou překračoval hranice své rodné dědiny, vracuje se z blízkého města.

„To je skoro boží dopoščení,“ nařikal si Skřivánek, pozorující sněhovou vánici, vznášející se nad jeho beranicí, „to není počasí pro věmĕnkára, keré je zveklé lapĕt na lavce o kamen a pokořovat si z fajke. Málo platny, mosi to bet takovy; no nechť, aspoň zema vebode si svy a pak přeleti jaro a bode pro nás stařečke veselĕš.“ Oddechnuv si pokračoval v cestĕ. Stařeček už dávno hovĕli si u kamen a pochvalovali si, že jsou u stařenky, však venku chumelice honila se až do večera s prudkými větry po Hanĕ a rozsĕvala bílé hvĕzdičky, jako by chtěla z nich zhotoviti bělostné roucho a obléci do něho Hanou na slavnost přĕčisté Panny.

Celé odpoledne na návsi sázelovské bylo pusto. Kdo pak by tam v takové nesnázi vydržel? Sousedĕ zalezli do hospod slavit svatvečer ostatků, hospodynĕ a děti ukrývaly se v teplých kuchyních, v nichž smažily se koblihy a „milosti“ na ostatky,

jež zítřkem počínaly. U chudých, kde nic nechystali, těšily se děti aspoň, že zítra budou chodit po dědině „po koblihách“ k dobrým lidem.

Jak venku bujně prolétal vichor, tak v obecní hospodě rozproudilo se nevázané veselí, k němuž valně přispíval svou alkoholovou hřivnou domkař Máčel. Od rána v hospodě připravoval se „na ostatky“, ký div, že už byl skoro „trop“. Hostinský jej vypravil domů, by si šel odpočinout na zítřejší slavný ostatkový den, ale žena opilcovi neotevřela, proto vrávoravým krokem a s křikem vracel se zpět do své milé residence, nadávaje: „To je žena? To je kanária bez srca! Huř se mně vede jak Razalovi (Lazarovi), co bel v hrobě, ten aspoň měl kde si lehnót, ale já, já so ten néopoščeňši, nemám na dlaň mistečka. Mám ženo, mám, ale nechce mě postit k sobě, protože nemá láske ke Kristo Páno ani k možovi — ji zasnóbenymo a od Pána Boha danymo . . .“ to dořeknuv, rozplakal se jak prorok nad nevděčnou dcerou si-onskou.

Některým hostům v hospodě bylo Máčela líto, promlouvali veřejně na tvrdost a necitelnost Máčelčinu. „Deť přece začínajó ostatke, tož co je tak ostrá?“ Kupec Šafránek okřikl Máčela: „Nebreč, co jsi chlapec? Rač si dupni na takovou necitu a uvidíš, že zkrotne.“

„Ja, ono se řekne, pantáto, dupnót si. Jak pak si mužo dupnót, dež nemužo, so od práce celé strhané?“

„Tož to zkus, dám ti nalít čtvrtku!“

„Tož zkosim teda tento.“

Pozvedl nohu a chtěl jí cupnout o zamatlanou

podlahu, a byl by se skácel, kdyby jej blízko sedící Škobrtal nebyl zachytil.

„Tož vizete, jak so domatičkované od robote, že ani nohó nevladojo.“

„Třeba to půjde, až se naučíš,“ pobízel znovu kupec, „pak ztracenou sílu nahradíš stupečkou.“

Máčel poslechl. Sotva však pohnul levou nohou, vzal váhu a překotil se na hromadu.

Hosté se smáli, až stoly — dotýkány břichy — se třásly.

„Tož vstaň,“ volal Šafránek, „pantáta nese ti štamprlu.“

„Ja debech muhl. Ta práca, ta rasovina o sedláku, ta mě tak složela! Jak červ se tode válim. Muj milé dobré Spasitelo! Podivé se včel na mě, jak se před ledma tvéma trápim, nechcó mně pomuct, prosim Tě dokonale, vesvobod mě z tohoto sózení a této haňbe svěcké . . .!“

Pomoc přišla, avšak ne s hůry, nýbrž zase od Škobrtala. Máčel posílil se darovanou čtvrtkou, a aby po druhé neklesl k zemi, vypravil jej hospodský za dveře.

„No tož pudo, dež mě meze seťó nechcó; to mám za to, že sem se meze něma tak dorasoval, Pámbu všemohóci jim to odpost, e svaté Frolejánek, muj vzácné patrón“

U své chalupy se srazil se svým sousedem, který právě šel pro vodu. A ten k němu: „Stréče, vsadme se, že vás vaša zas neposti?“

„Senko, co blapceš? Já povídám, mosi. Vizeš ten klóček v mé roce? Témto klóčkem muhl bech si otevřít, ale já nechco, to mosi odčelat ta má kanária, kerá mně o oltára přísahala věrnost a po-

danost, a já že nad nó bodo panovat až do sódného dňa.“

„No počkéme.“

Strýc bouřil na dveře, při tom opakoval své kanárii, co mu slíbila v kostele, až se jí konečně zmrzel ten hluk, vpustila Máčela, několika buchanci do zád jej vítajíc a vyhrožujíc mu, že zítra bude pít hořkou kávu, čehož se manžel lekal.

Když byl vypraven Máčel z hospody, kupec Šafránek se ozval: „S tím budou mítí misionáři kříž, než ho napraví.“

„Jaci mesionáři?“ ptal se zadlužený sedlák Dvořák, který v městě před několika lety první „lehárku“ (reálku) proběhl.

„Co nechodiš do kostela, že nevíš, co se ohlašuje? Ode dneška za tédeň máme mesie.“

„To je mně novina, hahaha! Me potrebojem mesionáře,“ láteřil Dvořák, „debe rač nám ominile dani, na řepo předale — deť máme letos nařknoty leda dvě korone — starale se o pokrok, abe led přešil k sobě a věděl, co je?“

„Tož, Oploščele, pojeděš pro ně? Pravda?“ ptal se přítomný starosta obce.

„Jož o nás děvčata kočár strojijó a pacholek pocoje šire,“ odpovídal tázaný.

„No, te máš pěknó šezo, a ta tvá pára! Sakr midlo, ta se hodí pro každýho milostpána,“ lichotil pudmistr.

„Ale já povídám,“ brojil dále Dvořák, „dež pojedete, ať si: Debe se to platilo z ubce, hned bech reglamiroval k zemskymo véboro. A tobě, Oploščile, povídám: pojeděš-le pro te černy břó-

chále, dé pozor, ať to nekdo nestrčí do novin, že te celolánik — voziš glerigále.“

Opluštíl se zapálil jako oheň.

„Co já vim? Na to máme ešče čas. Dobetek muže onemocnět, a jedno drohy.“

„Páni, jak povídám: neni nad pokrok! O tento se mosime névic starat. Na slópkách o cest měle be se te slova zlatem vebit, a panáčci só protivá němo.“

„Řekni mně, Dvořáko, dež tak o tem pokroko mloviš,“ žádal puřláník Crcólek, „vim, že se pokročené člověk, a čteš te pokročeny novine, řekni nám, prosimtě: ešle majó se ledi pod patentátem (potentátem) francózkém lebo prajském — kde pré só sami pokročeláci — lepší jak me? Já se mám dobře, nezapírám, zabil sem letos tře kóske; masa hozenyho bel plné komin, že ani kóř nemuhl otěkat, takže se nám všode kóřelo, a na ten hlt piva taky mám, tož je to tam lepší?“

„No, to na každé způsob, Čto, že ve francózké zemi pije se samo šampaňsky; led tento že žeje jak o nás páni, a že všeci chodijó pořáď přestrojeni po svátečně. To dělá ten pokrok. V Prajsko je teho miň, ale vic než o nás, tož majó se tam lepší. Já meslim, páni, že bechme měle si přepit, právě čepoje čerstvó, abe žel pokrok a odosel to tmo, keró roznášijó mesionáři.“

Rozjaření hosté Dvořákovi vyhověli a křičeli z plna hrdla: „Ať žeje pokrok, a zrovna včel mosi bet pokrok, nepudem dom, ač po pulnoce!“

Co řvali, to splnili. Ráno, když lidé šli na ranní, viděli, jaký pokrok v Sázelovicích zavládl: ti, kteří měli dávatí druhým příklad, vrávorali do svých statků . . .

Po službách božích vraceli se věřící domů. Stařeček Skřivánek šel se starým Zavadilem a první jeho slova byla: „Všiml sis, Zavadile, jak dnešní Panna Marija v kostele bela celá modrá, snad nad těm pokrokem, keré sme, da do kostela, viděle?“

„Jak to, že zmodrala?“

„Co's neviděl ten modré ornát, pruvíál, peřenke, štulo? Jindová to bévá na Panenko Marijo hromično všeko bily a dnes se to modralo.“

„Ach, bratře, je to včel smotné pokrok, jak ho ti novi apoštoli hlásajó. Kdo hodně pije, děcka lábováním okrádá, do kostela nende, viro cochá, kněze topi, to pré je pokrokové člověk. Já povídám: dacan. Kópil sem si onehdá v městě hanácky přesničke, só vlepeny do takovyho červeného papiro a na tem papiře je vemalované žbáneček a na něm nápis: „Ryme a špryme“ od Karla Dostála. Só toze trefny, z jedné si páčim toto:

„Něni všeko pokročely,
co si pokrok říká,
často taky pokrok svádí
z lože do rebnika.

Tatiček bel starosvěcké,
stavěl gront bez křeko,
sen — sám „pokrok“ stavi taky
s dacanama štreko.

V hospodě měl svoje pole,
nechtěl „dělat drába“ —
ej, kdo se moc nafokoje,
pokne jako žaba.

Hospoda není záložna,
chábi není obrok,
nevěra je žedovina,
ale žádné pokrok.“

„To je jak ošety na naše pokročeláke. Ovizem, ovizem brzo, jak nekeryho bodó žedom prodávat. To o nás nebévalo, to je nové pokrok,“ hovořil Skřivánek. „Přendi odpoledne na besedo,“ zval stařečka Zavadil.

„No, ovizem.“

Pokročilí vyspávali, až zvon je zbudil k obědu. Skoro po obědě zas šli ostatkovat; prý dnes v hospodě bude veseleji, povídal starosta, chlapci byli prosit o muziku.

„To je včel Sodoma o nás,“ bědovali staří lidé cestou z požeňnání, „žádné staré pudmistr nebéval be dovolet, abe mozeka škrkla na svátke Panne Marije, a včel? Až se nám žalódek nad těm obraci.“

Tančilo se v hospodě i v pondělí a úterý, až na popeleční středu kolem třetí po půlnoci unavené hudební nástroje vyžádaly si odpočinek. Tancem přemožení farníci — ti lepší ještě — sotva se trochu prospali, sbírali se ráno pro popelec do kostela.

Po snídání chodívá se v týž den, nebo zrovna z kostela do hospody „splachovat popelec“. Tož muži šli a splachovali jej až k poledni. Ze čtvrtku na pátek stalo se cosi v Sázelovicích, co vyrušilo celou dědinu: zloději do tří stavení se vloupali a pokradli. Za minutu ráno věděla to celá osada; lidé nosili do mlékárny mléko, tož si to pověděli. Strýci, jako by se alarmovalo, hnali se do hospody na poradu. Starosta a ponocný potvrdili pravdivost zpráv.

„Co počnem?“

„Pošlem pro četníka a policejního psa do Ostravy,“ rozhodlo se shromáždění obce.

„Ftáček mosi bet checené, mosi bet příkladně potrestané,“ ozývaly se hlasy.

„To zas teho bodó plny novine,“ podotkl Dvořák. „Šťastné, keré převezé teho psa a pána jeho, jistě on, jeho koně, šéza bodó nakresleni v nich. Bodó o tem zprávě e v pražských a videnských časopisech.“

„Dobře, Dvořáko, že přešils na to formanko; mosime rozhodnót, kdo pro teho c. kr. psa pojede?“

„Kdo pak inši leda Oploščel,“ pokračoval Dvořák, „ten má koně jak napajedelské hrabě Baltazar (Baltazzi) a šézo jako vrchnost.“

„Tož pojedeš?“

Přítomný Opluštíl mlčel. Kočár už měl pro misionáře nastrojený, však až posud rozhodnut nebyl, pojede-li. Kdyby těch novin nebylo, snadné by bylo rozhodnutí, a to by znělo: ano.

„Oplošče, tož nechceš nic pro ubec odělat?“ káral Dvořák, „máš nélepši koně z nás, šézo jak nastrojenó panno; nemužem přece pro c. kr. psa poslat rakošák — jož skrzevá te novine — ne, smál be se nám celé svět, že nemáme šéze. Tož nedělé ubce taková haňbo a obětuj se.“

„Ať jede Brodické lebo Posadil — ti majó taky pěkný bryčke,“ odpovídal Opluštíl.

„Majó jenom bryčke a ne kočáre, jak te,“ volali přítomní.

Když doráželi naň i ostatní, dal se obměkčiti: „No, dež to celá ubec chce, tož pojedó.“

V pravé poledne telegram z Ostravy v Sázelo vicích ohlašoval, že policejní pes dostaví se v sobotu ráno s osmým vlakem. Napětí a zvědavost do nejvyšší míry ovládly Sázelovice; někteří

občané ani v noci nemohli usnouti, ustavičně před očima jejich běhal zázračný pes ostravský, který vyšnupe každého zloděje. Že mají v sobotu též dojeti misionáři týmž vlakem, většině ani nenapadlo, ač se to v kostele ohlašovalo. Na faře ještě v pátek na večer se dověděli od kostelníka, že Opluštíl změnil svůj úmysl, že misionáře nedoveze. Co dělat? Kostelník běžel k Brodickému požádat o bryčku, ten se vymluvil, že má naložené oje a Posadilovi praskla prý osa.

„Když nemůže se vypravit bryčka, musí jet rakušák,“ rozhodl kostelník, „a pojede soused farářův Vytrval, ten neodepře.“

Vytrval ochotně přislíbil.

Žádoucí ráno se rozbřesko, dva povozy ze Sázelovic hrčely po silnici k nádraží: Opluštílův nastrojený kočár a Vytrvalův opletený vůz. Protože byli koně odpočinuty, brzo povozy stanuly u nádražních čekáren. S Opluštílovy šézy seskočil starosta, aby uvítal ostravské. Vlak zahvízdl, s vozů slézali pasašéri.

„Aha, jož jich mám,“ řekl si starosta, „to só oni, ten červené pes a pomenší pán,“ a hned se jim představil a ptal se: „Račte do Sázelovic?“

Že ano. Tož vzal pánovi z ruky malý kuffíček a vyváděl je z obecenstva na kočár. Cís. kr. pes umístěn byl na pravo na zadním sedátku, vedle uvelebil se jeho vůdce a pan starosta spokojil se sedadlem naproti nim. Opluštíl zašvihl bičem, který byl též krušpánkem od děvčat ovinut, a ujížděli v ověnceném kočáre, jako by vezli primicianta.

Nedaleko s námahou škrabali se na rakušák dva

staříčtí kněží-misionáři. Vytrval jim pomáhal, a když seděli na slaměném „sicu“, pravil jim: „Ti před nama na té nastrojené šéze jedó taky k nám, ta bela nachestaná pro vás, ale pokradle o nás, tož mosel ten Oploščel jet pro policéniho psa z Ostrave, tož to přešlo na mě. Prosim, odpostte, že sem tak přejel, so mladé hospodář, tož ešče nezvetil sem se na šézo.“

„To nic nedělá, pantáto; my jsme spokojeni se vším. Jen jedme s Pánem Bohem.“

„Tož vje, malinky, malinky, vje,“ pobízeli Vytrval koničky.

Na sázlovském návsi hlava na hlavě; školáci už dávno měli sedět ve škole, ale oni číhají na ostravského psa. Marné volání učitelů!

Kočár zahrčel, naň upřeny oči všech. Jistě by jej zrakem probodli, kdyby nebyl tak pevný býval.

„Jejda! Tož to je ten psék!“ vykřikly děti.

„Deť je jak náš Strakoš,“ poznamenala tetka Výmolová.

„Tode Odrazel má teho hoňáka parádějšiho — ten dělá jinó figuro jak tento,“ prohodila jiná.

„Jenom držte peske, robe,“ napomínal krejčí Jurník, „nehaňte, až poznáte, co je zač. Takové pes je na každé pád chetřěši jak náš ponocné. Debe po něm co belo, tož nás nevekradle a pes be to nemosel napravovat.“

Kočár zastavil se před starostovým, kdež přítomní úřadí vzdali příchozím náležitou počestnost.

„Pánové, pojďme na místa krádeží,“ pobízeli policejní zřízenec.

V půli dědiny potkali rakušák s misionáři, leda-

bylo pozdravili, a neohlížejíce se, kráčeli ke stavení, do něhož zloději vytlačeným přízemním oknem se vloupali. Pes bez pobídky skočil do okna, odtud do světnice, pak běžel do jizbečky nahoru, vše očeníhávaje. Komise též vešla dovnitř. Přítomný četník se doptával hospodyně, jak se vše sběhlo.

„No, takovy to belo. Probodila sem se v nocě šramotem. Maja za to, že to naša divka přechází z tólke — deť vite, že te včelěši divke só velky nevěste — tož volám: Fanušo, se te to? Odpovědi sem nezasleychla. Mesla, že se stedi, že tak pozdě přešla, tož sem si zaš lehla. Ráno sme poznale, že sme měle nevitanó návčevo, kerá nám zebrała padesát korun a klobók cokro a dvě sokně.“

Za řeči pes vyskočil oknem na dědinu a komis za ním, až je zavedl ke druhému příbytku, z něhož zloději odnesli uzené maso, klobásky, sádlo a množství hábů. Odtud chvatem běžel do třetího postiženého domu a z něho na cestu, vedoucí do sousední osady. Asi uprostřed cesty, na křižovatce, stanul, a nevěděl kam; stopy se mu ztratily. Bezpochyby zloději sedli na vůz a odjeli do města.

V Sázlovicích už netrpělivě čekali na výsledek pátrání.

Jedva vešla komise do vsi, bylo slyšeti hlasy: „Tož, jož jich máte?“

„Ešče né; pré odjele na vozo do města.“

„Toto je mně pěkný,“ žehrali zvědavci, „toli se psém nadělale kséru, e v naporáděnym kočáře pro něho jele, misto co be převezle mesionáře, a to máš — takový jim vedel!“

Strýci byli nevrli a potěšili se, když po poledni

odvážel Opluštít Ostravany k nádraží, však už ne tak parádně, neboť okrasy s kočáru byly strhnuty.

„Toto só mně o nás včel pořádku,“ reptali staří lidé, „pséke vozijó v šéze a panáčke v hnojných vozách. To je pokrok!“

Přihlásila se první neděle postní. Zvony vážně volaly osadníky do chrámu, jakoby sdělovaly se s farníky o slova evangelia: „Aj, dokonají se všecky věci, které jsou napsány skrze proroky o Synu člověku. Nebo vydán bude pohanům a bude posmíván a bičován a upliván; a když jej ubícují, zabijí jej . . .“ Na pobídku zvonů se zasmušilou tváří brali se farníci do kostelíčka. Na kazatelnu vystoupil starší dp. misionář — či jak letitá dívka z fary Aneža říkala: ta stará svatá mesia — aby oznámil, co chtějí ve zdejší farnosti.

Nejprve podotkl, že už slyšeli o pokrokovosti osady této, proto umínili si též něčím přispěti k pokroku — totiž k pokroku ve ctnostech a životě křesťanském. Jest takového pokroku třeba, neboť křesťané, když nejsou k němu nabádáni, ztrácejí víru v Boha a kde není této, tam otevřeny jsou dveře dokořán neřestem, tam není jist život lidský a majetek bližního, jak svědčí krádeže nedávné. Na konec ohlásil pořádek svaté misie a pozval k hojné účasti.

Nebylo práce polní, proto návštěva kázání byla hojná; nikdo nemohl se vymlouvat. Jenom Dvořák asi s dvacíti sobě rovnými misií se stranil a proti nim brojil, zvláště když některý z mužů zaskočil si do hospody pro tabák nebo na hlt piva.

„Tož, jak kázó ti černi?“ ptal se stařečka Skřivánka Dvořák.

„Toze pěkně. Neštáó do žádného, hledijó si jenom svyho. Hlase majó klosty, že jim muže každé rozomět. Dnes ten mlači z nich volal: Nevěrci, dokažte nám, že není Boha, dokažte to, ale důkazy, které se nedají vyvrátiti, které úplně přesvědčují, pak půjdeme za vámi . . . Viš, Dvořáko, o takových?“

„Co bech nevěděl? To je všecko příroda a hmota a jedno drohy.“

„Nepleské takových zmat. Tém jenom hlopáke zmateš a ne ledi, co mojó rozom. Rač poď do kostela, tam se dovico doviš, o čem neviš.“

„Já, a te černy ďáble poslóchat a dat se od nich poočovat? Co nemám dost časopisu? Divím se, že se vám chce v kostele zmrzat. Přendíte rač každý odpoledně po štvrté do hospode, mlači očitel nám bode přednášet o válce balkánské a pře tem nám okáže obrázke.“

Dvořák svým láteřením neuškodil misiím; téměř celá farnost, až na několik těch „osvícených“, účastnila se stolu Páně. To dopalovalo Dvořáka, proto v hospodě hrozil: „No, počkyte, počkyte!, To dostanete po kabátech v novinách a ešle ten Oploščel te černoche bode odvážet v šéze, temo se to neveplati; klečel pré tam o oltára, jak jezovita.“

O vyhrůžce této dověděl se též Opluščil; radost, již naplnila jej pobožnost, se umenšila a před ním se šklebila ostuda v novinách. Jak to jenom navléci, bych nemusel jet?

„Te, Jozefe,“ když přivítala žena manžela z kostela, oslovila jej, „muhl bes v ponděli te panáčke odvist za to trachto dochovni, co nám ostrojile v kostele.“

„Rád to odělám, ale není to jisty, ta náročni jakse kucá, tož bojim se, abe nechetla hřiběci.“

„Já meslim, chceš říct: bojim se, abe mě Dvořák nestrčel do novin . . . No, dělé, jak chceš. So po pobožnosti, nechco dělat prask. Esle neminiš, zkaž kostelníkovi, abe si našle jinyho.“

Rozmluvu tuto zavčas oznámil pacholek Opluštilův kostelníkovi a tento na faře.

Misionáři se rozhodli, že půjdou pěšky.

Odpoledne nedělní věnováno loučení. Starší misionář srdečně mluvil, že rozplakal celý kostel. Opluštilovi tak dmula se hrud, jako by chtěla se rozpuknouti.

V pondělí ráno po dlouhých nocích dobře vyspané slunečko rozhodilo svazky růžových paprsků, jako by chtělo následovati štědrého Pána, rozdavšího o misiích nesmírné poklady milostí, vrabci radostně štěbetali na probouzejících se větvích, husy na dědině vesele gagotaly, a svátečně oděni sázlovští farníci, malí i velcí, veselými obličejí obraceli se k faře, chtějíce se rozloučiti s misionáři.

„Jož dó!“ ozvaly se děti.

„Proč nejedó? Dež vevážijó pséke, proč ne ledi?“ huboval kdosi.

„Pré nechťele jet. Rač se prondó, seděle pré ve zpovědnicách celé tédeň, tož se chcó projit.“

Za misionáři nesl kostelník kufříky. Pan farář je vyprovázal. Kněží nestačili na pozdravy děkovat. Ženám a dětem leskly se perličky slz po tvářích, a děti běžely políbit ruku; muži stáli ve dveřích, někteří i za vraty. Bylo jim též jaksí u srdce a nevěděli si říci: proč? Na konci dědiny

překvapily misionáře dvě panny, podávající jim kytice na rozloučenou. V té otevřelo se okno v chaloupce stařečků Znojilových, a z okna vystrčil šedivou hlavu stařeček, a loučil se: „Pámbu zaplat, velební páni, za to dobry, co ste nám prokázale. So žebrák na nohe a má zas nemuže déchat pro zádoch, tož nemužem ven, prosime vás, poděte nám aspoň roke, ať jich polóbnem na rozlúčenó. Občerstvile ste nás taky v naše chalópce, dež ste nás navštivile a naše křižécke tak osladile. Pámbu vám to na stokrát zaplat!“

Misionáři vyhověli Znojilovým a když odcházeli, starší podotkl: „Na shledanou, starouškové, tam nahoře! Jsme už v letech, tož brzo se toho dočkáme!“

„Jenom, abe nám Pámbu teho shledání tam navrchó popřil,“ povzdechli v slzách se topící stařeček a stařenka . . .

*

Za tři dni po misiích ocitla se v novinách tato zpráva: *Vláda tmy děsně řádila v Sázlovicích* od 9.—17. t. m., lidé jako pomatení tlačili se do míst temnoty, by naslouchali blbým výkladům otců jezovitů. Žasneme, že i hlava obce a představený místní školy poslouchali hloupé tlachy mamičů lidstva. Jen málo osvícených, vskutku osvícených hlav, za vůdcovství p. Dvořáka udrželo si pověst pevných charakterů, neb místo do kostela chodili do hostince na výtečné přednášky p. mladšího učitele Mrkvičky. Též p. Opluštilovi dlužno vystaviti dobré vysvědčení, že se nepro-

půjčil za vozku tmářům. Další osvětové práci a pokroku u nás voláme Nazdar!“

Dopis způsobil značný rozruch v obci. Opluštěl pod koží se smál, že tak lehko vyvázl z nebezpečí, jiní se mrzeli, že vyhlášeni za tmáře. Větší však překvapení uchystali občanům páni misiónáři, když za týden poslali poštovní poukázkou starostovi obce 260 K, náhradu to za ukradené věci z posledního vloupání, jež neznámí jim poslali s prosbou, by jim bylo odpuštěno a rozdáno poškozeným.

„No tak hledme,“ posuzovali lidé, „pro psa jelo se s kočárem a nic, pro mesionáře s rakušákem, a ti pěkně zloděje laple. Dvořáko, co temo říkáš?“
„Že ste zpátečníci a hlópi glerigáli . . .“

PANÍMÁMA „HARMARA“.

Jedva ve chrámech umlklo dojímavé evangelium o osmeru blahoslavenství na Vše svaté a doznělo dušičkové lkání zvonů, převor konventu Milosrdných bratří, povolav k sobě sběratele, promluvil k nim: „Drazí bratří! Právě jsme slyšeli slova Páně: ‚Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou,‘ tož prosím vás, vypravte se mezi lidi, dožadovati se tohoto milosrdenství pro naše ubohé nemocné, jichž počet denně roste a mouky v moučnicích namále a mastnoty v nádobách ubývá, Bůh milosrdenství a lásky k bližnímu bude s vámi a náš patron sv. Jan z Boha jistě za vás bude orodovati, aby se otměkčila srdce lidská. Žehnejž vás Bůh Otec, Syn i Duch svatý. Amen.“

Bratří poslušně sklonivše hlavy, hned sbírali svršky na cestu, jako deštník, pytle na obilí, různé obrázky a maličkosti pro děti, batoh atd., a tak připraveni, vstoupili do kaple klášterní před svatostánek a ponořili se v hlubokou modlitbu. Patron jejich s obrazu nad oltářem jako by se na ně usmíval a volal: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou . . . ! Budu vám pomáhati, nelekejte se světa . . .“

*

Bratr Theodor chvátal do krajiny horské, jež vykázána jemu na sbírku. Ó, jak rád tam spěchal! Sám pocházel s hor, proto je miloval; těšil se, že je zase uzří a pokochá se podzimními krásami lesů, hrajících všemožnými barvami, že plíce jeho nadýchají se čerstvého vzduchu a nohy dotýkati se budou tvrdých, neblátivých chodníků a cest.

Bratru Hyginovi, tělnatějšímu, staršímu, přikázána Haná. Po mnohá leta ji navštěvoval, zná ji lépe než přední zeměpisec moravský, poví vám bez stěžování a naříkání, kde je nejhustší bláto, do něhož boty měkce lezou a nesnadno se s ním loučí, a kde nejvíce nasbírání rži, pšenice, sádla, kde dostane uzeného masa a klobásek, a kde před ním zavírají vrata . . .

Bratr Hyginus již koná dílo milosrdenství. Pozorujme ho v osadě N . . . Ohlásil se na faře před polednem, odložil tlumok, jde k starostovi dát si podepsat knížku.

„Přijďte k obědu o dvanácti,“ zval ho pan farář, „o jedné musím do školy.“

„Prosím, důstojný pane,“ uklonil se milosrdný. Byl ve faře, kde ho rádi viděli i přenocovali. V zápisníku drobným písmem měl poznačeno: „Upřímné dušinky. Dobrý odpočinek. Na večer i doutník a čaj na zahřátí!“

Za průvodce a nosiče ochotně se mu nabídl kostelník. Nemohl lepšího přijati. Zná v obci všechny usedlé číslo od čísla, vždyť jsou to téměř samí jeho vrstevníci a spolužáci; mohl by za každého napsati „zpytování svědomí“ dle kanceláře. Ví o všech, jak navštěvují kostel, jak se tam chovají, kolik spouštějí do „mišička“ na světlo a

kolik „prskno“ při otěře na oltář, zda přijímají svátosti atd., atd. Doufáme, že uvedli jsme dosti vlastností kostelníka Kotoučka, proto můžeme sběratele již sledovati v prvním čísle.

„Tode — v prvním numere betoje,“ poučoval kostelník, „sedlák Ján Skoupil, hodné, pořádné rolník. Chodil sem s ním do škole. Dobře se očel, málokde vedržel od pana rectora. Každó nedělo ho vizo v kostele pod khórem, slošně se chová. Hospoda ho vize leda v nedělo. Panimáma jeho je toze mistrná na grécar, ale hodná robka. Je v Ruže (spolku sv. Růžence), do mišička obětoje decky pětinko. Děti má v pořádko; ten néstarší jož chodi do škole.“

Kostelník otevřel vrata.

Hrozným štěkotem vítal je zuřivý pes Tyras a chtěl se vrhnout na milosrdného. Ten ve své ohroženosti roztáhl deštník — revolver to milosrdných — proti vztekloňovi . . . Pes se zarazil a couvl za vrata.

„Ja, panečku, ten deštník, to je naše nejlepší obrana proti zlým psům. Bratr Gothard říkává: „Pán Bůh je dobrý, lidé jsou zlí, ale psi jsou horší — to tak musí bejt,“ sděloval milosrdný s kostelníkem, „a má v něčem pravdu.“

Na ten hluk vyšla stařenka-výměnkářka z výminku, vystaveného na dvoře.

„Pochválen buď Ježíš Kristus!“ pozdravil přichozí.

„Až na věky! Vitám vás. To ste ve, velebné pane? Ani sem si nemeslela, že náš Tyras je tak nedobré a trófá si na takovy osobe. Slešíš, Tyrasko? Podrohy ať mně to neděláš, to só milo-

srdné velebné pán! Te jeden šote!“ hrozila psovi babička.

„Prosím vás, je hospodyně doma?“

„Ale je, právě vešla do kocheně, viděla sem jo jit ze zahrade, bela tam na zelenym (petrželce).“

„Děkujeme.“

Zaklepali na dveře.

Nikdo se neozval, leda tlumené hlasy dětské bylo slyšeti.

„Vendime,“ řídil kostelník, „třeba odešla do jizbe, lebo na komoro, šak tam nic nevemem.“

Tož vstoupili. Tři děti udiveně a nesměle hleděly na pány.

„Kde só maminka?“ ptal se kostelník.

Nikdo neodpovídal.

„Co neviš? Deť pré só doma, včel měle přejit ze zahrade? No, řekni!“

Nejstarší hošík stál jak zařezaný.

„Do které třídy chodíš, chlapečku? Jak jsi už vyrostlý,“ tázal se milosrdný.

„Jož chodim do drohé.“

„Máte hodného pana učitele? Inu pravda, že máte?“

„Pana očitela nemáme, ale slečno, má taky rákusko a dává ňó na roke.“

„Pravda, že jen neposlušným? Hodné žáky má jistě ráda. Žes tak pěkně na otázky odpovídal, dám ti sladinkého, a vám, dětičky, též. Tomu malému dám nejvíce, poví-li mně, kam odešla matička? Jak se jmenuješ?“

„Cyrililek.“

„Tedy, Cyrilku, kde jsou vaše maminka? Hle! To je sladkého! Plný kornout pro tebe!“

Chlapeček dychtivě hleděl na balíček, mlsná jím lomcovala, ale cosi mu ústečka vázalo. Konečně mlsnost zvítězila a Cyrilek ukázal prstečkem na almaru.

„Hm, velebné pane, šak šon visen, kemo hrajó, jož sme doma,“ klepal si na čelo kostelník, při tom mrkl na milosrdného a šeptal, aby se podíval na almaru, že vidět ve dveřích kousek přivřené sukně. A nemeškaje, zaklepal na podvoje veliké almary a volal „heraj!“ Dveře otevřel a před nimi zjevila se uzardělá hospodyně.

„Co hráš si s dětima na skovávanó, že zalezlas do harmare? Hrobá je, třeba dvě do ni vlezó.“

„Promiňte,“ omlouvala se selka, „šo jenom po všedně oblečená, tož nechtěla sem se před pánama tak okázat.“

„Lidko, já tě neco meze šesti očema řekno, šak milosrdné velebné pán nic z toho neprozradijó. Hneď, jak sme chodile do škole, neráda rozdávalas. Kolekrát chtěl sem po tobě bochte, leb okósnót jabka — a tes to snědla sama. Vim, že letos měle ste na Ójezdě póchló ryž a v Zadkách vám poklóklo, tož toho néni jak loni a že na te schodečke totká mosiš hospodařet, ale nepomůže nic — padesátka mosiš pro te obožáke nemocny nasepat do měcha, lebo be se muhlo dostat do hob leckých, jak před milosrdným vlezlas do harmare, abes nic nemosela dat . . .“

„Kostelniko, te si decke o mně mesliš to néhorši. Abech tě přesvědčela, že néso taková, tož to pulko věnojo. Jenom o všeckym pst!“

„No, baže pst! Rač bech si dal prst otnót, než

neco vejevit. Ale o neco tě prosím: nebacé toho Cyrilka, že nám prozradil, kde věziš, deť on nic neřekl, jenom prstečkem okázal na harmaro.“

„Proč bech ho kárala? Deť to ešče nemá rozom, a dež na něho přendó kujóni, to lefko z něho všecko vepompojó.“

„Pán Bůh zaplať, panímaminko, hodně naspoř a pomáhej vám, abyste ty hodné, pěkné dětičky dobře vychovala, na ten úmysl též se modlíváme v klášteře za dobrodince,“ loučil se milosrdný.

Kostelník, položiv prst na rty, též se odporoučel.

Po takovém šťastném počátku sbírka dařila se dobře, kostelník nestačil plné pytle obilí odnášet ke starostovi a přinášet nové prázdné. Až v desátém čísle zase nenatrefili hospodyně doma, že prý kamsi právě odešla, oznamovali jim služební na dvoře, kladoucí mrvu na vůz.

Sběratelé stáli nedaleko pracujících na náspech a kostelník živě rozhazoval rukama a hlasitě vyslovoval pochybnost, nezalezla-li zase hospodyně do almary, jak v čísle prvním, že to musí vyšetřit.

Hovor ten zaslechli domácí.

V tom ukázala se hospodyně. Byla ve sklepe sbírat smetanu. Pozdravila se s návštěvníky, jak se slušelo, ušetřila milosrdnému podporu, i šest vajíček přidala pro nemocné.

Můžete si myslit, že hovor mezi kostelníkem a milosrdným na náspech nezůstal v pytli; než sběratelé vysbírali obec, téměř do každého stavení přiletěl. Lidé se smáli a panímámu Skoupilku překřtil kterýsi ferina na tetku „harmaru“.

Na potkané Skoupilová domlouvala kostelníkovi, že nedostál slovu, že to vyklevetil, ale kostelník se dušoval, že jak je Pán Bůh nad ním, že kromě milosrdného s nikým o almaře nemluvil.

Po roce dostavil se zase bratr Hyginus na sbírku a doslechl jen chválu o panímámě Skoupilové, které prý zlí jazykové přezdívaly „harmara“.

„A tož, pane milosrdné,“ vykládal kostelník Kotouček, „ta harmara vekulirovala Skópilko, jož spóšči do mišéčka dvacetihaliře, na ofěro dává — korono a k sv. Jozefo podarovala světlo a mně za rozžihání pět korun. Doporočovalo be se každó lakomó selko zavřit na chvilko ho harmare, jistě be se napravila, jak Skópilka . . .“

„PRVNI ŽENA — ALELUJA, DROHÁ
ŽENA — VICTÓRIA, TŘETI ŽENA
— PANENKO MARIA, POMUŽ!“

V pátek po mši svaté podle starého obyčeje ve farnosti n . . . ské snoubenci hlásí se na faře o ohlášky a chodívají na „cvičení“.

A tož před nedávným časem objevila se ve farní kanceláři n . . . ské Květuška Zonkova.

Velebný pán se jí ptá: „Co byste ráda?“

„Mám fešáka.“

„Co s ním zamýšlíte?“

„Sebrat se.“

„Odkud je ten fešák? Bydlí ve farnosti?“

„Ne, velebné pane, bévá v Prostějově.“

„Je svobodný? Kolik má let?“

„Svobodné je, před měsícem mo došlo šterejadvacet.“

„Tož dostavte se s ním zároveň sem, vyhledejte si dva svědky, ženich ať si opatří křestní list a domovský. Vy, pravda, jste zletilá? Máte jedenadvacet let?“

„De mně na dvádvacáté. So tode narozená.“

„Tož dobře. Rozuměli jsme si?“

„Ano, rozuměli.“

„S Bohem!“

Jedva Květuška opustila místnost, klepal na

dveře stařeček Málek — muž posud dosti při sobě, vyšší postavy, majitel dobré vyřídilky.

„Ale vítám vás, stařečku! Copak vás k nám přivedlo? Snad vás též ženidlo nepopadlo?“ vítá známého pan farář.

„Pochválen buď Ježíš Kristus! Ohodl ste, velebné pane, jož v tem žeňěňó so jak v peřó. Mosim do teho chca, nechca, lizt.“

„Vždyť jsem vás kolikrát slyšet proslovit se: První žena — aleluja, jako že je to radost dostati za manželku pěkné, mladé děvče; druhá žena — victoria, to jest, že vdovci nesnadněji se vyhledává druhá pořádná žena, protože se zpívá: Vdovce bych nechtěla, vdovce bych se bála, že by ta nebožka za dveřmi stála, a když ji konečně najde, zajásá: Victoria! Vítězství jsem dobyl. A když sežení po třetí, tu ženich-vdovec oddychuje: Panenko Maria, pomoz, aby manželství bylo spokojené a šťastné. Vy jste již zkusil aleluja a victoria, tož chcete volat v třetím manželství: Panenko Maria, pomoz!“

„Ja, ja, velebné pane, říkával sem tak, nezapírám. Před měsícem sem spohřeboval drohó manželko a zostal sám. S první sme bele pohromadě patnáct let, dobře sme se pořádale, omřela, chodera, na zápal pře maličkým; s drohó sme žele třecet let. Bela to ženská hodná a milá, až na to nemoc. Přes dvacet let chodila rozkvokaná, pořáď ji belo zema, pět sokni na ni viselo, na hlavě vlnáček v litě — zémě, na nohách papuče. Chlapi mě dráždivale, že pré so polovični močenik s takovó osobó žet, a já to všecko trpěl jak beránek, a málo kde jaky křevy slovo ode mě zaslechl.“

Před měsícem sem jo slavně spohřeboval. Bu ji dé věčnó radost — natrpěla se chodera v temto slzavém ódoli až moc — a já sem zostal sám, jak ten hrobé palec o roke. Je mně právě sedndesát. Kdo mně ovari žvanec teho jídla, obšeje, obende, debe Pámbu na mě dopostil nemoc? Nekeho v domě mosim mět, sám to maly hospodářstvi nezastano. Tož do té sidmé svátosti so nocené po třeti vkročet a proset: Panenko Maria, pomuž!“

„Tedy doopravdy chcete se ženit? Máte již nevěstu?“

„Ja, velebné pane, doopravde chco proměnit stav po třeti, neboščeno sestro bech si rád vzal.“

„Vždyť to nejde, milý ženichu. Je to vaše švagrová, tedy překážka manželská. Musilo by to jít až do Říma. Vyhlédněte si jinou nevěstu, církev svatá neráda vidí ty různé dispense, to jsou jako seky, rány do zákona!“

„Velebné pane, oznáte to přece: kde se má staré člověk obrátit? Mám s čaganem zhánět nevěsto? To be ledi se veščiřovale a vekřekovale na mě: Podivíte se na teho staryho blázna, s čaganem chodi za nevěstó, debe rač chetl se ruženca a modlel se za ščasné hodinko smrti, deť jož má sedn křížků na hřbetě.“

„A když to v Římě nepovolí?“

„Muhle be mně to odělat? Deť so věrné své viře a hde mužo, jo hájím proti tem cirkvičkářom. Velebné pane, strátte taky za mě slovo, deť ste konsistornim a arcibiskopském radó, teda toplovaném, a na vaše zastání v konsistoriji e svaté Otec neco dajó. Ostatně muhle beste do té

žádosti přepsat, že žadatel je svátečním kostelníkem, že oblíká panáčky v sakristiji a na processtvích předmodloje se a předzpěvoje.“

„Co bude možného, rád pro vás učiním. Radí se těm, kteří o dispens žádají, aby nějaký dobrý skutek pro kostel učinili. Sbíráme právě na zvony...“

„Tisic korun věnojo, abe mně to belo povoleno,“ vpadli do řeči Málek.

„Dobrá, stařečku! Pán Bůh zaplat! Odpoledne vás čekám. Přijďte s nevěstou a dvěma svědky. Založíme protokol, sestavím váš rodokmen a napíši žádost, a už to bude hrát.“

„Tož prozatím děkojo, poloviční kameň mně sletěl z prs. Odpoledne sme tode najisto. S Pánem Bohem!“

„Přijďte o třetí hodině. Čekají mne jiné práce.“

„Jak bodó tře klóct, jož stojime o fáre,“ sliboval ženich.

Byl dochvilný. Po třetí hodině všechno se sepsalo a papíry vložily se do obálky a ta se zalepila. Když to bylo hotovo, pan farář písmo dal Málkovi do ruky řka: „Zaneste si to sám na poštu a pošlete to na recepis či rekomando. Kdyby se to ztratilo, abyste druhého neměl příčiny podezřívát a obviňovat. Mějte trpělivost, bude to chvíli trvat, než se to vyřídí. S Bohem! Spěchám do školy.“

Ženich Málek chvátal na poštovní úřad, aby žádost dostala se brzy na patřičné místo. Recepis schoval do tobolky a těšil se na vyřízení. Žije v radostném napětí, občas zašel si do hostince, ač mu to lékař zakázal, „že pré mo srce dělá ja-

kóse faleš, má pré krčovy záchvate.“ Sousedé, sedící s ním při pivě, se divili, že v takovém stáří chce se mu ženiti.

„Ja, mili braši, mosim, e debech nechtěl. Šak vite, jak vepadá dum bez hospodeně. Ohlížel sem se po nějaké robce, žádná vhodná se mně netrefoje, tož mosim skrzevá sidmó svátost jo k sobě přepótat. Zadám ji domek a štere mire pola, abe měla po mé smrti z čeho bet ževa. Karel Štyvar o kaplečke měl přes sedndesát, dež se podrohy ženil, a bel po sňátko ešče třenást let na ževě; Ján Oškrdal čital si bezmála dvaasedndesát a žel s drohó manželkó devět let, a já s pomocó boži a Panenke Marie muhl bech taky ešče pár let vedechovat na temto světě. No ne?“

„Co be ne, deť ste ešče chlapina, jak natažená strona,“ přichvátil obchodník Honal.

„Dosléchám, že pré sám pápež mosi vašém manželstvim se zabévat,“ ozval se národní socialista Pěnička, „měl ste jit na kancelář a belo be to an cvaj, nač dopisovat si s Řimem, našém névěčim nepřitelem?“

„Meslíš, že sem se měl po cegánske dat sezdat, jak to dělajó cegáni pod vrbama? Senečko, to mě málo znáš. Steré Málek jako katolické křestan bel pokřténé a jako katolik chce omřit, ne jak nejaký hovado, rozomiš? Mlovim zřetelně moravske; s takovéma leđma nemám drobných. S Bohem!“ a rozrušen odcházal.

Již cestou srdce se mu jitřilo a doma se mu přitížilo. Záchvaty se dostavovaly. Dobře, že sousedka právě k Málkovi přišla vypůjčit tragač. Ta honem přiložila studený obkladek na srdce

Málkovi a zaběhla pro Maryši Běhounkovou do špitálu, aby strýce ošetřovala, než křeče pominou.

Na třetí den Málek zase chodil, i do hospody vlezl. Přšelo, tož z dlouhé chvíle tak učinil. V hostinci došla opět řeč na jeho svatbu, a tu Pěnička zase ryl do Málka: „Falář pré vám to zdávání jakse kazi, doslechl sem, šak z pošte se to veneslo, že pré farni órad měl psat do konsistorije drohy pismo, abe to povoleni z Řima se zastavilo, že pré máte rádi pivo a ste neopatrné v pitó. Debe Řim chtěl to veřidit, jož to tode muhlo bet s desetkrát nazpátek, deť do Řima donde pismo ani za necely dva dni.“

„Ve decke cose máte proti fáře a Řimo,“ odmítal Málek řeč Pěničkovu, ale červ pochybnosti přece počal vrtati v jeho nitru. Brzo zaplatil a rovnou na faru.

„A tož, dustojné pane, mosite prominót, že zas přešil sem skrzevá to sbiráni,“ mluvil ve farní kanceláři Málek, „ledi povidajó, že pré ve to zdržujete a bránite temo, tož to nepřecházi. Jož oteklo pět neděl, a posud o veřizeni ani zmina. Tož, jak to stóji?“

„Musíte čekati, až to přijde. Myslíte, že do Řima došla jenom vaše prosba? Svět je veliký a po celé zemi žijí katoličtí křestané, tož těch proseb doveze se na tisíce. Nedbejte toho, když vás někdo popouzí proti fáře a Řimu. Trpělivost bývá korunována šťastným výsledkem.“

„Tož, prosim vás, velebné pane, ešče jedné, požeňte to svó váhó, jako dvojnásobné rada, na patřičných místech, abe se to konečně převedlo

k místo. Přeznávám se, že je se mnó zle. Od té dobe, co má drohá manželka mně před štvrt-rokem v Páno zesnola, že sem neměl pořádného sósta v hobě a pak nekde mně srce faliroje. Tož ať to nezdržojó člověkovi potřebnymo a o cirkev zaslóželymo.“

„Znám vaše bolesti, rád, co možné jest, učiním. Zítřa jedu do Olomouce, tož o vašem soužení se tam zmíním.“

„Jenom jim tam dobře vložte mó nesnáz a obohy rozpoloženi: že žejo jak serotek — sám a sám, krávo a prase mosim obcházet a k temo ešče časem so nedolóžné. Ať se ostrnó nad starém ženichem!“

„Stane se vám po vůli, jenom mějte ještě malé strpení. Důkladně jsem vaši prosbu odůvodnil i o vašich zásluhách se zmínil. Kdosi klepe. S Bohem!“

„S Bohem! Jak to donde, prosím vás, déte nám o tem hned věděť, ať se přechestáme do kostela.“

„Ochotně přání vyhovím. S Bohem!“

Čtrnáct dní uběhlo a z fary nikodo nepřicházal.

„Ešle ten velebné nemaže mně med na peske, mosim se přesvědčēt,“ měl pochybnosti Málek, „za jakó dobo takovy dišpense se veřizojó. Šak Barták taky si bral švagrovó a Mezelijánik v Sovidkách nápodobně. Mosim to od nich vezpytovat, jak na to dlóho čekale.“ A ihned vzal čagan a mířil k nim. Oba potvrdili, že se to vyřídilo až po čtvrt roce.

„Tož falář nelže. Dělá, co muže. Co člověk ve-
trpi, dež se po třeti mosi ženit. To mosi volat: Panenko Mario, pomuž!“ nařikal Málek.

Konečně prominutí manželské překážky přes hory a doly přiletělo do N... Farská děvečka hned šla oznámit Málkovi radostnou tu zvěst. Zastala ženicha v posteli, jak pravou ruku drží na vzbouřeném srdci a úpí: „Panenko Maria, pomuž!“ Vyřídila mu novinu, že už z Říma je to tu, aby přišli na zdávání některé ráno, jak za dobré uznají, velebný pán že každé ráno je sezdá.

„Děvče, děkojo tě za poselstvi. Nepude ta tak honem, chetajó mně krčovy křeče, tož mosime to na chvilo odložet, doctor radi jenom ležet a nerozčelovat se. Nemám včel do toho ženění ani chótke. Veřid' doma velebnymó pánovi, že až k sobě přendo, zkážo na farno, a že co předepsaného před zdavkama, vekonáme s nevěstó. Děvčeco, to třeti ženění je nětěši, člověk si neco ostanovi, a pak to nemuže veplnit. Eno, nezbévá nic inšyho, jak se modlet: Panenko Maria, pomuž!“

Za osm dní tak daleko se Málek zotavil, že doštráchal se do kostela. Bylo to ve čtvrtek kolem osmé hodiny, Kostelník sehnal varhaníka, ministranty, spustil elektriku, že kostel zářil, jako by byl ze stříbra. Málkovi vstoupily slzy do očí: „Po třeti se ženim, ale třeti ženění je néparádňěši,“ mluvil sám k sobě. Po svaté zpovědi byly zdavky a následovala hrubá mše svatá, při níž se zpívalo „Shlédni, Bože, s nebes vysokosti!“ Ženich pořád modrým šátkem utíral si oči. Po mši svaté pan farář mu ekstra ještě blahopřál a rozveselen ubíral se Málek domů, kde čekala na hosty malá hostina. Pozváni byli ti nejbližší. Přišla na stůl lukšová polévka, hovězí maso s mléčnou omáčkou a sekaná pečínka se zelím, pivo a fajnovější ko-

řalka a vdolečky. Všem dobře chutnalo i ženichovi, řeč se trefovala a Málek vykládali o svých svadbách, že při první si zpívali „aleluja“, při druhé „vichtoria“ a včil že má se volat: „Panenko Maria, pomuž!“ a při tom se podíval na nevěstu.

Ta se usmála a chtěla cosi říci. V tom stařečka píchlo u srdce, zavrátil oči a klesal . . . Hosté přiskočili k němu, opatrně odnášeli do lůžka, a když ho uložili, zaslechli hlasité vydechnutí: „Panenko Maria, pomuž!“ Taková byla poslední slova ženichova.

TETKA HAJSONKA.

Velká stařenka, sedmdesátkou poněkud do předu nahnutá, starosvětsky oblečená, obličejě vráskovitého s temněšedýma očima, prošedivělých vlasů, toť tetka Hajsónka, která pravým jménem slula Anča Březovková. Dali jí jméno „Hajsónka“, že v zimě skoro od rána do večera po dědině „hajsovala“, to jest běhala po besedách. Bydlela v L. na Zabraní v malinečké chaloupce s nepatrným dvorkem, nad nímž rozkládala své staré haluze jabloň míšeňka. Kromě tohoto stromu a pěti slípeček a pěti set rýnských v záložně, neměla tetka dalšího bohatství a přece ji to vyživilo.

Slípečky, jimž ve žně nasbírala klasů na polích, dobře nesly, za vajíčka stržila několik krejcarů, vybrala úroky z uložených peněz a ostatek na výživu přivydělala jazykem.

O jazyku říkávala, že jest lepší jak kus pole, kdo má dobrou hubu, že dostane buď do ní neb po ní, ale to, když jest opatrný, zřídka. Z toho důvodu neřídila se příslovím, že „lépe šít a párat, než po domech klepy sbírat“. Co by šila? Vždyť nemá peněz na novou látku. Co by párala? Vždyť její staré háby jsou pevně ušity. Proto každodenně po kostele, když cítila, že lidé se drží stavení, opouštěla chaloupku, slípečky ji vyprovo-

dily na náves a ona jim přikazovala, ať se neza-
toulají, pobíhají u chaloupky . . .

Na podzim a v zimě tetka chodívali na „rajt“
s „klebetníčkem“, t. j. takovým podlouhlým ko-
šíkem, upleteným ze slámy neb lýka, který měl
též jméno „mlsné košéček“. I staří chlapi s ním
ubírali se do města neb na delší cesty a přinášivali
potřebnosti z města do stavení, i mlsy od lišičky
pro děti.

Hajsónka v klebetníčku nosívali mišenská jab-
líčka a rozdávali je v místech, kam přibýli.

Strýc Vaculík, když z okna zahlédl Hajsónku
s klebetníčkem, odplili si mistrným způsobem
skrže zuby, řka: „Jož zas jo čert tahne dělat la-
pance a zbirat jich do toho klebetníka. Debech
měl toli špagáto, všeckém robám v dědině bech
zašel te potírke a Hajónce toplovaně, ale hoba
néni chlivek, nemuže se na delší čas zavřít. Stary
babsko neomi nic inšihó, leda hafat jak fena.
Pchíí,“ a odprskli sliny z úst.

Než se k večerku počalo stmívat, tetka chodili
slípečky zavřít. Ty, jak zaslechly její silný hlas,
běžely jí naproti, ona si s nimi pěkně porozprá-
věla a vpustila na noční odpočinek do chaloupky.
Až je uložila do kurníčku, něco šukala po domku
naloživši druhé vydání mišenských jablíček do
klebetníčku, znovu čářila na besedu.

Při takovém způsobu života nelze se diviti, že
tetce neušlo ani to nejmenší, co v obci se při-
hodilo. Hajsónka věděli, kolik mají kde slípek,
kačen, husí, kde se telátko vylíhlo, kde budou
zabíjeti, kde se chystají křtiny, úvodky, svatby
atd., atd., kdo z chlapců večer byl na toulce, která

stála se ženichem ve dveřích . . . Zkrátka známy
jí byly téměř všechny tajnosti noci.

Chlapcům to nebylo milo, že Hajsónka prozra-
zuje u lidí jejich noční spády, proto za to nechtěli
jí zůstatí nic dlužní. Jednou nalepili jí na dveře
ceduli s tímto veršováním:

Neklebeť, Hajsónko,
kópim tě mlén,
bodeš-le klebetit,
dám ho jiném.

Po druhé:

Ešle Hajsónka
ešče co řekne,
dám já jí po hobě,
až to jen flekne.

Ale nic tyto posměšné popěvky nepomáhaly,
tetka hajsali dále a z kalných žlabů lidských sbírali
kalnou vodu a jí kropili celou dědinu . . .

V této nesnázi chlapi užili ostřejšího prostředku.
V předvečer sv. Mikuláše, když Hajsónka opustili
svou residenci, vysadili vetché venkovní okénko
její jizbečky a postavili za ně do mechu starý kle-
betník, jež kdesi pod kůlnou vyhrabali mezi
starým haraburdím, naplněný koblížky, jimiž koně
posypávají silnice, na němž nápis: „Čerstvé ko-
blížky od čerta pro tetku Hajsónku!“

V den sv. Mikuláše tetka ráno ničeho nezpozoro-
vali za oknem. Jak obyčejně se ustrojili a vy-
pravili se do kostela. Když po mši svaté blížili se
ku své chajdě, uzřeli hlouček školáků státi pod
její oknem a zvědavě nazírat za okno.

„Lehle! Tetce naložil taky cose Svaté (Miku-
láš),“ zakřikl Tónek Hejbalův, „a jak je toho

moc, plné mlsné košéček! E nápis na tem!“ a počal slabikovat: „Čer-stvé ko-blížky od čer-ta pro tetku Haj-sónku.“

„Zatra, te mosijó bet sám cokr, dež pré ďábel keho chetá, tož mo všeco napřed osladi a pak drap ho!“ poučoval Vendela Valentův posluchače.

Zatím došli tetka a zastavili se u dětí a na ně: „Co tade čóháte do myho okna? Chcete ho vezrazet?“

„Nechcem, tetičko, me se jenom díváme, co vám Svaté naložel. Podivéte se, za oknem vašém stojí klebetník plničké čehose!“

„Jak se ten mlsné košéček dostal za okno? Deť belo dobře zavřeny.“

„No, deť ho tam postavil Svaté a ten má takovó moc e za zavřity okna nakládat.“

Tetka odhrnuli diváčky a zrovna k oknu. Opravdu za oknem spokojeně hověl si v mechu košíček, který též mechem nahoře byl zakryt a ozdoben červenými papírovými mašličkami. A když upřeněji hleděli, poznali, že jedna polovice okna z pantů vysazena, proto doráželi na děti: „Hdo to odělal? Hdo to oěkno vesadil? Mlovte!“

„Me ne,“ bránily se děti.

„Tož pudem k podmistrovi a ten vás zavře do chlivka.“

„Co bechme chodile, me mosime do škole. Svaté to odělal, s tém dite na obecni óřad a ne s nama,“ hájil všech smělý Tónek Hejbalův.

„A tož pudo za vama do škole a požalojo to pano rectorovi, co ste za sloťáci.“

„Me sme to neodělale. Tetičko, nezlobte se, proč promlíváte na Svatyho, že vám vesadil

okno a naložel za ně, rač nahlidnite do košéčka, co vám naložel a nám déte okoštovat,“ zas řečnil Toník.

Hajsónka si dali říci, vzali košík do ruky a odhodili mechovou příkrývku s povrchu.

„A te zatracepeny pochňore jedne! Co ti čerti naložele do klebetníka, deť to zapáchá jak v koňkym chlivě!“

„Tetičko, só to koňsky koblehe, smaženy v koňskym břocho, déte nám z nich na košť!“ volal odběhnuvší z dosahu ruky Valenta.

„To jich máte všecke, ve locepeři bezbožni!“ a vysypali obsah klebetníka do houfu žáků.

Děcka zapištěla a úprkem se hnala dědinou vyvřiskující, co čert naložil za okno tetce Haj-sónce . . .

Tetka Hajsónka se hrozně zamrzeli, že jí — tiché občance — taková se vyvádí a přemýšlela, kdo tu pohanu pro ni uchystal.

„Bela to rozverná chasa, co po nocách zpózi a žádně jině,“ zněl resultát její úvah, „pudo k podmistrovi požalovat, že noční rozvelci (rozpustilci) vesadile mně okno, a div že se nevlópale dovnitř.“

Pudmistr vyslechl žalobu, tázal se: „Vite, hdo vám poškodil okno, alebo máte na nekeho odvodněny podezřeni, že to spáchal?“

„Nihdo jině, leda chasa, ta tólá se cely noce a nihdo ji v tem nebrání a dělá pestvo, že be to ani pohani nečenile.“

„Vite co, tetka? Dám vám rado: večerama nechodte na besede a čočte doma nehde v kótě skrčená, a dáváte pozor, jistě se vám podaři pře čino

zločence postihnót a pak ho žeňte před obecni právo a me ho poženem na potynko. S Pánem Bohem!“

Tetka buchli dveřmi, ani s Bohem nedavše, a láteřili, jaké jsou to včil soudy a úřady.

Čert chodící se Svatým tetky nenapravit, ta jako by se nic nepříhodilo, chodila s klebetníčkem starými cestami a kde jen mohla chase podpalovala. Chlapci se jí zato řádným způsobem odplacovali. Též strýc Vaculék nemohli babsko cítiti, protože občas donesla do stavení, jak říkali, „peklo“ — klebetu zlou a nedobrou, a oni byli člověk přímý a rovný jak topol.

Kterýsi teplý večer Hajsónka vraceli se z obchůzky a zastavili se před Vaculékovo, panímáma na ně volala, jako co je nového v dědině? Přidružila se k nim ještě sousedka Vytopilka. Tož stály tři pohromadě na okraji silnice a požívaly tak zvaný „ženský oves“ — klebety.

Do strýce Vaculéka jako by elektrotechnik hromového gajstu napouštěl. Chystali se právě do hostince na hlt piva, chtěli napřed něco pohodit, aby pivečko mělo základ, a žena dělá „lapance“.

Čekali asi půl hodinky a když roba nešla, povídali si: „Počkejte, klebetnice, já vás vekulirojo!“

Hned zavolali pacholka a pohunka a nařídili jim, ať vezmou tři legáty a odnesou na cestu těm třem robkám, „co mlovijó do forote svaty řeče“, a řekli jim, že jim ty legáty posílá hospodář, aby jich nebolely nohy.

Sotva se tak stalo, ženy jak vyplašené koroptve

vznášely se na svých nohách a letěly domů. Legátů na posedění nebylo třeba.

Tak strýc Vaculék vyléčili svou ženu.

Tetka Hajsónka po této příhodě žili ještě rok. Počátkem prosince, když roznesli v klebetníčku poslední míšenská jablíčka, — ten rok málo se jich urodilo — shasl plamínek jejich života.

Strýc Vaculék doprovodili ji také na krchov a dělali nad ní hrubý kříž a modlili se: „Odpočívej v pokoji . . . !“

Klebetníček bez klevet dostal se do musea vlasteneckého spolku.

V Sembraticích na gruntě č. 2 už přes 28 let hospodařili manželé Foltýnovi. Ač oba přeskočili padesátku, přece jsou ještě při sobě a úplně zastanou své povinnosti. Dvě dcery provdali na dobrá místa, zbyl jim doma ku pomoci, někdy k mrzutosti, syn Ignác, pajdavý na levou nohu. Přísloví sice praví: „Kulhaví, chromí — největší hromy“, ale u Ignáce pravdivost jeho jen trochu se objevovala, a to tím, že několikráte do roka bylo vidět jej „střéknuťho“ (napitého) a že dle klevet jejich souseda Všetěčky honíval „schoře“ na komoře tatínkově a odnášival ji ke kupci Hejňákovi. Čítal si čtyřiadvacet let, jinak byl dosti pracovitý, dobře uměl orat a s dobyt看 zacházet. Jejich ho nutili, ať se ožení, ale nevěsty se na něj nelepily pro tu „mrzutost“ na levé noze a pak k vůli velké splátce, kterou měl přinést.

Otec jeho chodil ještě zpřímá jak lineál, hospodářství si hleděl a na krejcar stříhl jak sršeň a nerad ho pustil z klepet. Nebyl dokonalý držkužka, tak něco mezi lakomstvím a šetrností, popřál si některou tu sklínku piva, kouřil celý den, „ale drozi v domě pré se mosijó očet špórovat, abe se neco zachovalo“. Ignácovi nepustil jiných příjmů než jaké mu přinášely tři páry holubů,

jež si mohl chovat a mláďata od nich zpeněžovat; kromě toho patřilo jemu zpropitné od lidí, jimž koňmi pomohl a na troje hlavní svátky a ostatky dostal nějakou tu zlatku od otce. Takové příjmy mu nestačily, proto vrhl se na řemeslo „chytat schoře“ a je u kupce prodávat.

Staré Foltýnce též se lépe nevedlo. Pokud dcery měla doma, mohla tržít za máslo, vejce, drůbež, ovoce na parádu pro děvčata, ale nyní musí vše odvádět manželovi, že prý když děvčat nestrojí, peněz nepotřebuje, a na mlsy a zbytečnosti se nesmí nic vydávat, protože berní úřad vymáhá kdejaký krejcar . . .

Foltýnce a Ignácovi takové utiskování se nepodobalo a občas proti němu vítězně bojovali, zvláště když svět je popuzoval. Od vajčarčky (obchodnice vejci), která často k nim chodila kupovat vejce, kolikrát slyšeli: „Nač ten grécar toli opatrovat, deť vás není ve staveni toli? Chodim světem, vim, co muže bet. Debeste, tetičko, viděle, co hospodeně e domkařskyho stavo, spotřebójo čokuláde, dovijakých cokrberku, pro děcka pomoranču a dovičeho, tož beste sama sobě řekle: žejo jak póstevnik jenom na bochtách, šeškách, jablůškách, zeló a nehde na tem kóska masa; nic neožejo. Néso pro to, abe hrstama se penize rozhazovale, ale taky néso pro to, abe se člověk přemáhal jak póstevnice, jak se o nich káže a pše. Šak pantáta Foltén neojimá si, jak vás k temo noti. Z hobe se mo kóři celé deň jak z fabrike, a dež mo veséchá hrdlo, proleje ho pivskem a vám zapovídá to némenší rozkoš, na př. trocho té sladine a vérobku cokrářských. Šak sem o vás

ešče nic neodbela, drohém hospodeňám nosim teho plny hozle z města. S Pámbičkem! Buh vás potěš! Já — ešče mám nejaky podotknóti: Debeste chtěle, tetičko, nějakó to trocho, ať je to dovico, prodat, ráda posketno pomoc, třeba o pulnoce, deť máme jeden drohymo pomáhat, jak stoji psany v svatym evandělijo. Buh vám pomuž, tetičko, te křižéčke nyst, máte jich, choderko, plny záda. Nepomuže vám žádné, leda ožévete trpělči sadlo — a to každé deň. S Pámbičkem!“

Říkává se: že kde nemůže sám rohatý nic svést, že tam aspoň zasmradí, a tu u tetky Foltýnky dokonale vajčarkou tak učinil.

Sotva obchodnice odešla, počala tetička uvažovati o svém stavu: „Tož já mám bet ta poslední v dědině? Jenom dřít se a chrtóset, ničém si ževot neosladit? Foltén si popřeje a me s Ignácem otiráme hobe. To není spravedlevy; domkařkám nosí vajčarka čokoládo, cokrovi, a já osedlá ani nevím, jak to chotná. Deť to nebode žádné hřich, dež si k penězom téně (tajně) dopomůžo jak třeba Ignác. Deť dřem se na grontě všeci. Nejakyho teho schořa prodám a bode peněz habaděj. Debech doma pekla cokrovi, a debe to spatřel Foltén, gront jeho křekem be sletěl, a tak dež to donese vajčarka, bode to jak v hrobě. Zamezet křeko je přece cnost? No ne?“

Takové a podobné myšlenky honily se tetičce v hlavě. Svědomí k nim mluvilo: Není to v pořádku odnášet schoře, ale zároveň slyšela našeptávání: vždyť toho potřebuješ, jsi toho zasloužená.

Odkud ten hlas?

Od staršího bratra Šestořáda kolikrát slyšeli,

že ďábel je nejlepší cukrář, že on každou zlou myšlenku posypává cukrem a tím vábí k přestoupení zákona. I tetičce toho schoře tak ocukroval, že se jim zalíbil a často si od něho nechali sloužit. Vajčarka jim při tom pomáhala a kupec Hejňák schoře za peníze přijímal.

Tetičce se nyní vedlo dobře. Peněz měli dosti a cukrovinek též. Aby úkryt jejich Foltén „nevyšňupal“, ukládali je do „kostnu“ pod prádlo. Zvláště si rádi pochutnávali na čokoládě, nadívaných cukrátkách a šmetenrórkách. Aj, to bylo jídelko, že při požívání jeho rozkoší až oči se zavíraly! „Přece je dobře na světě,“ lahodili si požívající pamlsky.

Táž slova též pronášival syn Ignác, když podařilo se mu schoře chytnout a za jeho kůžku opatřit si nápoj a kuřivo. Starý Foltén ničeho nepozoroval. Žena odváděla mu bez slovíčka promluvení peníze za drůbež, vejce, máslo a Ignác o peníze nežádal.

Než stalo se cosi neslýchaného.

Kteréhosi večera koncem října, když dny se krátily, tetka Foltýnka uznali za vhodné odnést schoře k Hejňákovi. Vzali nový měch, naplnili jej pšenicí, a když manžel odešel na pivo do hostince, stáhli jej s komory a dověkli do dveří výměnku; na dědině vajčarka měla jej dodatí kupcovi. Do gruntu Foltýnova obyčejně se vcházelo vraty, nalevo od vrat rozkládaly se dvě světlice pro gruntecké a nalevo světnička pro výměnkáře, jež byla neobydlena a měla zvláštní dveře na náves. Těmito občas vycházival na noční toulku

Ignác, aneb jimi odnášival schoře; jinak byla zamčena.

Zvláštním sběhem událostí se stalo, když Foltýnka postavili schoře venku do dveří výměnkářských, že Ignác podobného tvora odnášel týmiž dveřmi z vnitřku na prodej.

Jedva otevřel dveře, pytel se vyvrátil do síňky výměnku na nohy Ignácovy.

„Hdo je to?“ ozval se Ignác.

Když se nikdo neozýval a on ucítil tíži na nohou, shodil svého schoře s ramene a hmatal, co mu obtěžkalo chodidla?

„Ale pěkně vítám, pane schoř, hde ste se tode vzal?“ tiše hovořil Ignác. „Če po čochu poznal ste bratra, keryho odnáším? No dobře. Héňák obóm vám dá kvartyr“.

A nemeškaje objal laskavě buclatý pytel, hned s ním na ramena a zavřev výměnek potmě odklízel jej k Hejňákovi.

Po chvílce po prstech se připlížila vajčarka pro schoře Foltýnčina. Matá, matá — ve dveřích nikde nic. Ihned se vrátila k tetičce se smutnou zprávou.

„Co naděláme,“ šuškalý vespolek, „zdvihnot larmo? To bechme si zasolele. Mosime bet s tichó, jak rebe. Co se nepodařelo dnes, podaři se jinde.“

„Ostatně, tetičko, debe vám kasa vepovidala složbo, pomužo vám; šak se to verovná,“ nabízela půjčku vajčarka.

„Ne, neni teho dnes třeba, mám tam ešče neco v pančoše. To mně vestači. A včel se rozendem, abe nás nehdo potmě neveslechl a neviděl. Ja ešče mosim zběhnót ke kopcovi pro kvasnice,

chco zétra pict bochte, tož mosim si to nachestat. S Bohem!“

„S Bohem.“

U Hejňáků bylo prázdno. Na hlas zvonku přiběhla asi desítiletá Andělka obchodníková do krámu. Přivítala tetičku a na přání její vážila jí kvasnice.

„A co to tade máte na pultě v tem drohym baličko vedlivá tech kvasnic?“ z mlsnoty tázala se Foltýnová.

„To je švajcké sér v té tihelce. Je pré to toze dobry. Tatinek to jidávajó s potró na chlebě, dež je jim těžko v ževotě a potem jim decky olevi.“

„Tož mně teho navaž polovičko. Zprobirojo to. Voni to jak kvasnice e podobo to má taková.“

„Ale ta dobrá choť! Tatinek se teho švajckyho séro nemužó venachválet. Tož tade ho máte. Co to stoji, nevim. Až podrohy to zaplaťte.“

„No — šak vám neotečem.“

Tetička s dychtivostí okusit ten švajcký (švýcarský) sýr letěli trckem domů. Nikdo nebyl doma. Právě měli čerstvé máslo, tož si je pomíchali s tím švajckým sýrem a namazali na čerstvě pečený chléb a okamžitě zuby zabořovaly se do nového jídla.

„No, že be to belo akorát chotny, to nemužo se říct, zapáchá to jak be kvasenó,“ myslili si Foltýnová, „ale ožetečny to mosi bet, dež to kopec ožévá. So právě jakáse zacpaná, toč mě to třeba večesti. A bodo aspoň vědět, jak švajcké sér chotná,“ a dychtivě spouštěli do života posud neznámou lahůdku.

Dojedli, dohlédli na stavení a šli ležet. Foltýn byl ještě v hospodě a Ignác někde „babóňal“ po dědině. Když se pod peřinou tetička zahřáli, zaslechli hlasité mžourání v životě, jež každým okamžikem rostlo . . . a život tetiččin se pozdvihoval jak těsto v díži, a hrozné bolesti povstávaly.

Když Foltýnka vnitřní svírání nemohla snést, dala se do volání: „Hdo dobré pomužte, zatěkám jak bečka. Dovi, ešle néso nadotá?“

Na štěstí vrátil se z hospody Foltýn a ten přesvědčiv se o situaci, běžel k lékařovi, nedaleko bydlícímu, hlásit, co se u nich děje.

Doktor rychle se dostavil, prohlížel nemocnou. Vida její zdvihnutý život a cítě kvasnicový zápach, ptal se nemocné, co jedla?

„Švajcké sér s potró a čerstvém chlebem, šak ešče kósek toho zostal na okně.“

„Vždyť jsou to kvasnice! Osobo, co jste to dělala?“

Nemocná sotva dýchajíc dávala trhanou odpověď: „Andělka Héňáková mně to prodala jak švajcké sér a kvasnice sem taky brala; šak taky só na okně, chtěla sem zadělat.“

„To nejsou kvasnice, to je švýcarský sýr! Tím přece nebudete zadělavat? To děvčisko se přechytló, místo sýru navázilo vám kvasnic, místo kvasnic — sýru.“

„Bele na pultě dvě tihelke vedlivá sebe, možná, že se stal s tém omél, z obóch brala.“

„Nechejme nyní řečí a dejme se do léčení,“ a co věděl a uměl, tím posluhoval lékař, aby tetičku zachránil. Dlouho to trvalo, než uviděl nějaké účinky svých rad. Nemocná božovala, ju-

ju-jú křičela, rukama házela, že čekali každý okamžik její poslední hodinku. I pro panáčka chtěli již poslati a hromničku sháněli — — — Chvála Bohu, po půl noci nastal mírný obrat. Božování a ju-ju-jání sláblo. K ránu jemná dřímota sklízila nemocné víčka.

„Částečně jsme vyhráli,“ oznamoval lékař, „jestliže nenastanou nepředvídané komplikace, nemocná bude zase chodit. Půjdu domů, bude-li však třeba, pošlete pro mne. Má úcta!“

Z malé dřímoty u nemocné vyvinul se dobrý spánek. Svítalo. Hosté odcházeli, i Foltýn uznal za vhodné se jít zeptat k Hejňákovi, jak se vše událo a zároveň zaplatit dluh, o němž nemocná mluvila, že ještě toho sýru nezaplatila.

U Hejňáků v krámku zacinkal zvonek. Andělka vítala pantátu Foltýna, oznamujíc, že tatínek ještě nevstali.

„Tož okaž mně, Andělko, cos prodávala včera té naši panimámě?“

„Tož z této tihelke pulko, a z této kósek na zadělávko. To je švajcké lebo ementálské sér a to só kvasnice.“

„Převoň, néni to naopak?“

Děvče se zapálilo.

„Podé mně to k noso.“

„No ba — že stal se omél. Debe nebela rechlá pomoc, hospodeň naša jož be ležela na márách. Podrohy dé na takovy věci lepší pozor, abe ses nestala vražednicó. Tož neviš, co mám platit?“

„Ešče sem se neptala tatinka.“

„Ale jejda! Toť vizo dva měče s nápisem Fr. Foltýn č. 2 Sembratice. Prosimtě, jaksesem dostale?“

„Váš Ignác odsépal o nás včera dva měchy obili, tož jich, meslím, tode zapomněl.“

Foltýn kýval hlavou: „Tož mám doma zloděje.“ A neřeknuv slova, vzal měchy a odešel.

„Tož takovy je to?“ uvažoval cestou, „já chtěl ho očet šetrnosti, a on za zádama odnášel schoře a matka néni snad lepší. Od kmotřenke zaslechl sem, že vajčářka ji nosela mlse. Hde na to brala peníze? Bode snad nélepší, dež matce nechám její trhe a Ignáca oženime, odstrani se přeležetost chetať schoře.“

Jak sesmýšleno, provedeno. Doma Foltýn nezmníl se o ničem, aby nerozčilil manželky, jež pomalu se zotavovala. Teprve za čtrnáct dní přišla trochu k sobě. Když se objevila na návsi, soused její Všetečka na ni volal: „Sósedko! Ta nemoc vás neščápeně sklaskovala. Bévala ste jako stopa a včel ste ščóplá jak mlsné košéček.“

„Jož sem meslela, že mně bodó potrhovat, vrane pit letko, tak to belo nedobry. Děkojic Páno Boho, očehleđa se to lepší.“

„Co to sleším? Pré chestáte svajbo? Ignác pré se chce ženit?“

„Sklókajó to namlóvači dohromade, snáď k temo donde.“

„Jenom abe to belo šťastny. S Bohem!“

„Jenom ať k temo donde,“ uvažoval Všetečka, „aspoň ti schoři od Folténu přestanó velizat. Sósedce včel pré říkajó ‚mlsná tetička‘. No aťsi. Pré se včel došoje, dež dostala taková veočenó, že tech mlsných věcé zanechá. Dobry be to belo. No, hleďme si, jak se to všecko obrátilo v dobry, jenom abe to takovém zostalo — —“

JICNÝ PANTÁTA

A MLSNÁ PANÍMÁMA.

Karasům donesli chlapečka takového tlustoučkého jak váleček. Aby se nestalo nedorozumění, upozornujeme, že Karasům v gruntě č. 10, přes jedno od obecní hospody, a ne těm, již bydlí na horním konci a mají toliko čtvrt. Sotva otevřelo to roztomilé syncisko očička, hned ho bylo plně stavení, počalo křičet, jak by celý grunt patřil jemu.

„Bode z něho némiň desátník, ba co desátník — némiň jenerál, dež tak řve,“ chválila babička, „co chodím pomáhat s kabeló, ešče takovyho křečáka sem neměla. Z teho be bel dobré mesionář, aspoň be ho každé v kostele slešel.“

Matička při té chvále v peřinách se usmívala.

„Jak nakřtíme, panímámo, pro takovyho je komšt najit vhodný myno?“

„Optéte se manžela, narodil se mo nástupce, ešle Pámbu chlapečka zachráni, ať je po jeho,“ odpověděla nedělka.

Hospodář se radil s jinými, a nakonec ustanoveno, že má slouti Jan, jak jeho kmocháček, který ho má držeti na rukou. Jan křičel na poušti, kázal lidem, tož bude to přiměřené jméno malému Karáskovi.

Malý Jan po křtu sv. „neščápeně“ se měl k světu, piščeł, řval, nemohli ho nasytiti, pořád byl hladný jak vlk. Brzo počali ho krmit krupicí, a tu vyssával cumel za cumlem, a vyprazdňoval sklenice s mlékem zvané „cucák“ jak by sladinské maliny pohlcoval.

„To je mně kločena, kde se to v něm ztráci?“ kroutila hlavou kterýsi den po porodu babka a předpovídala: „No, až se zaji, pomine ho to a bude jak inši děti.“

Nedobře prorokovala. Hlad se neztrácel, ba rostl.

„Má, meslim, chodáček hladnó nemoc,“ rozhodovala kmotřenka, když přišla k nedělce na návštěvu, „só takovi ledi, keří od rána do večera mosijó žvékat, e v noce jich to drži, ale na sebe nic nepřebirajó, só jak tříske, jako ti, keří chora-vijó na hladné lunzoch (souchotiny).

„Ale, kmotřenko, podivíte se, jak našeho Janička přebévá; je ho jož plná peřenka a břóšek mo sedi jak mladymo sládkovi,“ bránila synka matička.

„Je lepší, dež to není hladná nemoc, šak to váš gront onese, debe jenom rustl, abeste měle brzo pomocnika ve staveňó. S tó čeládkó včel není možná vedržet. Hrobá složba, dobry vechestávání a málo co dělat. Ten rolnické led včel moc vestoji s tó chasó!“

Janičkovi nepřestávalo „šmakovat“ ani v dět-ském, ani jinošském, ani v mužném věku. Z hanáckých buchet a šperků vypěl v ramenatého, silného muže, ježž těšila práce i požívání užitků z ní plynoucích.

Dostavil se čas, kdy Janek měl dovésti nevěstu do stavení. Starý tatiček říkávali: „Janko, prosim tě, proměň stav, šak vizeš, jak s matkó se tratime, rádi tě ohnem do véměne,“ avšak Janek se jenom uščuřoval a odpovídal: „Tatičko, mně je nélepsi pře vás, nic mě neklači, máme se rádi; šak nemosite pracovat, ste bezteho moc nadělané, já to chetno za vás a nejak to vedržime.“

„Ale matičko to vaření zmáhá. Senko, jenom do teho ohod, ať si na chvílečko veděchnem, než se odstěhojem za tó zidko o kostela (hřbitov)!“

Takovou smutnou písničku slychával Janek skoro každý den. „Poradte, lidé dobří, jak se dostati do toho stavu manželského?“ myslíval si Janek.

Aby si však nevěstu sám vyhledával, do toho neměl odvahy. Domáci děvčata o něj nestála — pozoroval to, ta zdvihala hlavičky výše na nějakého pána, ne takového „jicnyho jikavca“, jehož žaludek by musila pořád obsluhovat a neměla času na parádění, fintění a zábavy.

Když to rozmyšlení Jankovo nebralo konce, matička s kmotřenkou do toho se vlomily a protože se cítily sláby, na pomoc si přibraly namluvačky. Nyní nastalo rekvirování, jakého jsme zažili jen za dob válečných. Která nevěsta měla trochu věno, ušklibala se, že ho nepřinese na grunt Karasův na proužitkování a že nechce za živa při vaření u sporáku se dáti spálit a obsluhovat žalud starého chlapa. Jankovi už bylo hodně přes třicet let, kdy příčiněním „zlé metly“ Haderkové počalo vážné vyjednávání s Karolinkou Přichystalovou, že by se mohli sebrati. Karolinka už také jednou

nohou stála ve čtyřicítce, tož neměla mnoho času na vybírání a pak toho věna nebylo tolik. Uvažovala: „Rač se vdat, než do smrti nekemo zavazet a po smrti vázat písek do obřisel se staréma panama.“

Po mnohých překážkách svatbu namluvačka „sklókla“, při čemž hlavně bila na to, že Karolinka k Jankovi se šekoje, že omi dobře vařet, dělala v městě kurs, a že k Jankovi se hodi jak be mo od narození bela sózena. Ostatně hrobě Karasu gront neco onese, ten se tak lefko neproji a neprochestá.“

Svatba se slavila jak u sedláků hlučná a veselá a nachystaného všeho bylo na vrchovato a nuceni až přes právo. Na starohanáckém svatebním veselí při „stolech“ nevěstě převrátili talířek na stole a ona nesměla se ničeho dotknouti, teprve až svatebníci kolem deváté odešli do hospody, s ženichem jedla a družby je obsluhovali; však u Karasů již těch zvyků nezachovávali. To jste měli vidět, jak ženich předcházal dobrým příkladem nevěstě: čistil jednu mísu po druhé, že mládenci nestačili obsluhovat! Vidouc to nevěsta, „dělala si pomyšlení“: „Božinko! To bode váře! Ten teho zmanžároje, to abe bel šporhelt pořáď rozpálené. No šak ovizem, co se dá dělat, šak mám kochařsky věde — dělala sem kurs v městě!“

Nebylo to tak černé, jak si to nevěsta v hlavě kreslila. Spotřeboval sice manžel dvakrát i třikrát tolik, co druzí lidé, za to byl dobrosrdečný, pracovitý a hospod nemiloval. Potřebovali-li v domě pivo, poslalo se pro ně a hostili se jím všichni.

Brzo po svatbě Karolinka chtěla ukázati manžer-

lovi a čeládce, jak výbornou je kuchařkou, čemu se v městě přiučila. Ucnystala veliký dort a ozdobilá jej co nejuněleji uměla. Bylo to kterousi neděli. Když byl dort hotov, položila jej na stůl, a pobídla manžela, aby okusil. Zatím ještě odběhla do kuchyně. Milý hospodář ihned zkoušel jeho dobrotu. Krájel kus po kuse, až celý zmizel v jeho útrobách. Manželka, vracející se z kuchyně, volá: „Jak chotná?“

„Vyborně, jož je zpohřebované, to sem si spravil granec! Šak vizeš, že po něm nezostalo ani drobinka.“

Manželka, kysele se usmívajíc, kývala hlavou a myslila si: „Pro takovyho jicnika takovy lahudke nésó, temo chestat jenom obečény jídla,“ a tím se též řídila.

Život u Karasů plynul klidným tokem, nebyl rozčeřován hádkami a nesvorností; dobrosrdečný hospodář hleděl si práce a požíval přehojnou měrou ovoce její, a hospodyně často „ekstra“ sobě něco chystala, aby nezapomněla svého umění kuchařského.

Za takového klidu na gruntě vrána nikoho se nelekajíc, dvakrát přiletěla vždy nesouc dcerušku, jimž dána jména dle přání pokrokumilovné matky: Máníčka a Věruška. Teď bylo veseleji u Karasů. „Stařečci“ měli hojnost zábavy s dceruškami a tatínkovi ještě více chutnalo.

Roky se honily, který dříve uplyne, ani se u Karasů nenadáli, že z jejich děvčat rozvily se dosti spanilé květy, jež jako matka vzpínaly své okvěti do výšky, aby se připnulo k nějakému pánovi.

Pánové, jako k matce, tak k dcerkám nepřicházeli, což netěšilo ani maminky ani děvčátek. Rolnická práce jim nevoněla, tak pěkně se strojit, hlavičky zdobit, ondolovat, na výletech bráti podíl atd., to byla jejich radost!

Pozoruje to otec, nevolal jich na pomoc, jen z nutnosti nastupovala k řadě dělníků; matka je zaměstnávala doma při kuchyni a šití. O žních byla jiná, kdy počasí nestálé, nejisté a pracovníků nedostatek, tu Mánička a Věruška, ať slunce páliło jako výheň kovářská, musily na pole a do stodoly.

Po sokolském výletě v pondělí u Karasů nuceni byli „benzinkou“ mlátiti ječmen. Do stodoly nesložila by se veškerá sklizeň, tož třeba něco odmlátiti. Ustanoveno, že dcerušky budou pomáhati.

„Mami, my nemůžeme jít,“ kladla odpor děvčata, „máme čerstvá ondolování na hlavě po včerejšku, my bychom si je pomrvily a zaprášily a pak ječmenný prach kouše.“

„Nepomůže, děti, ani žádné svaté, mosite jít, bez vás be se nemuhlo mlátit. Pšenica dozrává, kde bechme jo složele? Ječmeň mosi ji ze stodole ohnót. Viš, co, Máničko? Muhla bes zařezat te dva věci kohótke, opečo vám jich ekstra k obědo a pár koblehu osmažim, abeste se po práce zotavile. Mám tode kósek zadělanyho těsta na bochte, rozkločo pár vajiček, předám cokro a masla, ešče to přemichám, překrejo to a dám kenót a bodó z toho lepší koblehe než ostatkovy. Hlave mužete si zamotat do šátku, abe vám do ondolu prach nenalezl.“

Dcery touto lahodnou řečí matčinou daly se navnaditi a do mlácení dostaly chuť. Matce přinesly kohoutky, ta je zařezala a děvčata odběhla na mlat.

Na mlatě hučela benzinka a pod sporákem oheň.

„Mosim se otáčet, abech toli práce zhonila,“ mluvila se sebou hospodyně, „na dvě strane se rozděllet, na panskó a selskó, a rázem všecko postavit na stul, to neni maličkosť. Jejeje! Te kobležke se červenajó jak jahode! A só nafóky jak balónke, jož dávno se mně tak nesmažele. Te bodó hladném děvčatom chotnat. Mosim okoštovat, jaký só. Samá choť a jaká!“ Několik jich pohodila do útroh, část odnesla do komory pro dcery a ostatek narovнала do hrnce. Také kuřata zbrunátněla a voněla chutí jak rajské ovoce. Obé pak v hrncích, každé zvláště ukryla v chlebové peci, jejíž dvířka učiněna do stěny nedaleko sporáku.

Pro mlatce nahonem ukluhnila čočkovou polévku, kaši „pobřinkanou“ trnkami a od včerejška zůstaly buchtý. Pivo leželo v zásobě ve sklepě. Jak odzvonilo poledne, mlatci hrnuli se k obědu. Pacholek nasypal koním, dívky popravovaly krávy, podojily a pak je zvala hospodyně, aby zasedli.

„To bode dnes dobré oběd,“ prorokoval pacholek, „vuňa zaráži až nos, ani déchat nemužo, slešet jo na celým dvoře e v zehradě.“

Hospodář zaslechnuv tu chválu, pokyvoval spokojeně hlavou.

V kuchyni u dlouhého stolu zaujali svá místa příchozí ze stodoly. V čele seděl hospodář, vedle bylo místo pro panímámu, dcery a dále pro ostatní. Tlustá hospodyně, rozpálená od sporáku, přinesla

na stůl mísu čočkové polévky. Dcerky, jak ji zahlédly, volaly: „Mami, mně je horko!“

„Tož dite do komore se ochladit, abeste na odpoledne bele čerstvy, oběd vám tam doneso.“

Po čočkové polévce přišla kaše pobřínaná trnkami a buhty.

„Abeste si prolile zacpany pródoche, zběhno vám do sklepa pro stodeny pivo,“ hovořila panímáma, „pře mláčení decky mosi bet neco selněšiho.“

Co v kuchyni „bili se“ s kaší a buchtami, děvčata v komoře oblizovala kostečky kuřecí a zajídala je koblihami; matka zavčas jim to tam zanesla, by domácí neviděli.

Když odložili v kuchyni lžíce, rozešli se: pacholci do „překladníka“ koňského, děvčatka ke kravám a hospodář vzdálil se do stodoly prohlížet benzinku. Uondaná panímáma ničeho nepoživši lehla si ve světnici na „sofu“, však má času dosti na umývání nádobí, a dcery, aby vyhověly pokroku panskému, po dobrém jídelku si v komoře zdřimly.

„Já sem čekal pře tak selné vuni, rozlité po celým grontě, že si zmlsnem na gulášo lebo na drobové máčce, a to máš, otrele sme peske: předložela nám ospaló polivko a kašo a třéletsky bochte,“ láteřil pacholek, že ho mohl i hospodář slyšet. „Meslim, te čamure same sobě strojijó trachte a dobryho pantáto a nás s něma odstrkojó od mlsnyho korétka.“

Když se v domě všechno popravilo, zazněl povel: „Na mlat!“ Tak poslechlo se.

„Počkyte ešče minótko, zatim nahodte snopu,“ poroučel na mlatě pantáta, „potřebojo olé, totká v benzince cose vesychá, zaběhno si pro ně do

kocheně, ve nevíte, hde tam stojí,“ a již rychlým krokem čářil pro olej.

„Rád bech temo přešil na kořeň,“ myslil si cestou, „ešle tá moja vechestává si a cerám ekstra a nás odstavoje, jak se domnívá pacholek. Ona včel vespává, tož zvizitirojo kochěň, dež taková vuňa z ni dnes vecházela.“

Pomalu vplížil se do kuchyně a zrovna mířil ke sporáku. Nic podezřelého na něm a v troubách nespatriil. Otevřel dvířka od chlebové pece a udivenému padly do očí dva hrnce: z jednoho vyhlídaly upečené nohy kuřecí a druhý naplněn byl koblihy. Srdce se mu radostí zatřásl, ale zároveň i nevolí.

Vedle ve světnici na pohovce panímáma ještě pevně chrápala. Co počítí?

„Jož vim. V překladníko v okynko leži zadošené mladé brablec, keryho sme chetle o mlato a nachestale pro kotě, a čerstvě osmažených kobležku v ótrobách koňských — je v maštale sela. Abe panímáma měla neco pro choť, až procitne, narafičim ji to do hrncu v pece chlebové.“

Sesmyšleno, vykonáno! Opatrně pečené kuřátko vybral a zamotal do papíru, koblihy vysypal do trávnice a do jednoho hrnce vhodil mrtvolu vrabčí, do druhého kobližek koňský, zakryl pokličkami hrnce a uzílek odnesl na hůru a ukryl ve slámě, aby ve vhodném okamžiku se jimi potěšil, a tiše se vzdálil s olejem z kuchyně a spokojeně se usmívaje, chvátal k mlatcům.

Panímáma po tvrdém spánku se probudila. Vidouc náčiní a nádobí v kuchyni neumyté, naříkala: „Bože dobré, já so osoba! Na drohy se

dřo a sobě nepopřejo ani chvílečke k obědo. Mosim to dohonit, co sem zameškala. Det sem ešče neobědvala. Mosim to dohonit.“ Zaběhla si do sklepa pro pivo a odčepovavši je — napila se a batolila se k peci. Vytáhla hrnce a — zůstala, jak by hrom do ní uhodil: v jednom ležel mrtvý vrabec a z druhého vycházela vůně z koňského kobližku . . .

„Kerá pšišera miliónská to vešňopala, ať Bu jo na místě ztrestá! Ešle to odělal ten muj jicné gařala, och, ten dostane kapitolaci! Počky, te mlsná, rozežraná hobo! To se bodó ledi ptat, kemo to vehrávají! Če pacholek to odělal? Je to hrozné mlsoň. To se neptéte, ten dostane rajt!“

Rozčertěná dala se do mytí, hrnci bila, až z nich jeden rozbila; ani celé láhve piva již nedopila, tak ji zlost dodělala.

Mlatci přišli ke svačině a tetka div očima jich neprobodla, jak je zpytovala, ale strýc Karas stavěl se nevinným, jako by se nic nepříhodilo. Též na pacholkovi nic nepoznala. Při večeri zase je podrobila prohlídce, však chlapi neprojevili žádné viny.

„Co mám dělat?“ uvažovala Karasová. „Ešle to rozrépo, bode o tem vědět celé svět. Rač to nechám osnót, šak časem vešňopo, kerá mlsná pšišera mě tak napálela.“

Pantáta Karas též se o ničem nezmiňovali, jim postačilo, že na hůře u komína tak dobře se poměli, a smáli se tomu na plnou hubu.

Od té doby prý Karasová strojila sobě a dcerám hody, když manžel někam přes pole byl nucen se vzdáliti.

„TLUČU, TLUČU NA BUBEN, AŽ JDOU ŠVÁBI Z DOMU VEN!“

Výměnkářka Škobrtalová v celé dědině známa byla pod jménem „tetičenka“. K přezvisku tomu asi přišla, že každému lahodila pěknými slovy na př. dušinko drahá, baruško rozmilá, holoubku můj a p.

Škobrtalka ovdověla, když napočínala šedesátku. Nebyla tedy ani stará ani mladá výměnkářka. Byla to bolestná rána do jejího citlivého srdce, když manžel se s ní rozloučil jda na věčnost. Ještě do dneška pamatují si lidé, jak lkala u hrobu: „Ach, to bel manžel — taková došenka drahá — jakyho nebela v Moravě. Od zdávani — teda osmatřecet let — škaredyho slova mně neřekl, decke pěkně se mnó, nepohádale sme se leda skrz práco, grécar opatroval jak oko v hlavě, hospodář vzácne nepřerovnája jak ten v svatym evandélium, k Páno Boho a leđom libezné. Došenko drahá, cos mně to odělal, žes mně odešil, tóhó po tobě, srce drahy, zhélím! Vrat se mně nazpátek, ať se s tebo možo dál těšet. Ach, my jedininy potěšeni!“

Tímto srdce rozrývajícím pláčem manžela neprobudila, ten unaven po těžké práci selské tvrdo usnul, že jej probudí až trouba andělská, proto ne-

zbývalo Škobrtalové, leda okoušeti žalosti i radosti stavu vdovského.

Protože se necítila dostatečnou hospodařiti na gruntě a její nejstarší syn už byl zralý k ženění, tož mu jej pustila a sama s druhým synem „Lojzínkem“ uhnula do výměny. Lojzíněk už měl vojnu za sebou. Nebyl nějaký zakrslý, jak jméno Lojzíněk by poukazovalo na malou postavu, nýbrž pěkně rostlý synek selský, jeho matička to jméno mu vymyslili, a to uchytilo se u druhých.

Dobrých osmnáct měřic svobodného pole a zvláštní sedlisko k tomu a tisíce na vkladní knížku záloženskou tvořily výměnek tetiččin. Bohatství tedy i práce dosti!

Tetičenka se synem sami si obdělávali výměnu, vzavše si na pomoc děvečku. A s těmi dívkami tetičenka nejvíce zakusili. Oni s nimi vždycky pěkně, ale služebné té lásky necítily. Dělej co dělej, na pořádnou nemohli trefiti! Cilena Prchalova, co u nich právě sloužila, snad nejméně s povahou jejich se srovnávala a to pro nezřízené noční toulky, jichž tetičenka byla nepřítelkyní. Sami byli vychováni v přísné kázni a u jejích rodičů takového nic se netrpělo a nyní se dostali do takového bahniska. Napomínali ji v dobrotě, vábili různě, aby si oblíbila dům, vše vycházelo nazmar. Byli toho soužení plni, a proto na potkané s druhými si stěžovali: „To mám včel divko — všech litalen první klasa. Na práci a pokled dobetka jo nehanim, to bech ji obležovala, dobře obende te tře ocase (kusy) ve chlivě, mlíko omi často nadojit pod pěno, jenom debe toho nočního litání nechala. Debes jo ovázal šterma řetazama

na rokách a no nohách k slópko pod kulňo, přece se ošklobne, jak sleši na dědině chlapské hlas. Řikávám ji pěkně: Cilenko, došenko milá, nech toho, dé pozor na sebe, viš, takovy vestávání pod okapem nevede k ničemo dobrymo, leda k pádo. Tma nočni je nepřítelkeňo děvčat, mnohá to plačem potvrdila. Poď pěkně dom, pomodlime se ruženec za tvy rodiče a došečke v očescových mokách. Te bodó mět radost! A to Cilenska odbřinkne: Na modlení néso najatá a placená, leda na práci. Dež si odělám svy, kdo mně má co poročet! A povinnost svó konám, dělám vic, jak mám. Dřo se vic jak osn hodin a pak so fraj. Kdo mně muže zakázat s chlapcama se pobavit? Mladost — radost, stáři — brbláni! Vemo si drohó, bode to ešče horši. Cilena ničeho se nedotkne, a tá mě muže okrádat!“

Nárek tetiččin dostoupil vrcholu ve žně, kdy Cilena zneuctila jejich stavení, když ji hospodyně večer volala domů z nočního vystávání před domem.

„Cilenko, poď jož si lehnót, zétra mosime časně opásat se do první rže. Jož desátá odbila!“

Cilena nic.

„Tož, Cilenko, dé si říct, došenko drahá, ať stavení není celó noc rozevřeny! Jož je čas na spani. Pořádní ledi jož só v lužko!“

„Ať si só! Co mně po nich? Šak se ešče s tema švábama v kocheni naspim dost. Večesťte napřed kocheň od švábu, pak můžete kárat divko a volat na odpočenek. V noce to leze po zemi a po stěnách, že to vepadá jak hrozinkama posázeny a fósaty jak profós. A mě takové nocleh má těšet? Žádná

divka o vás nevedrži k vulevá té neřesti ani šterejadvacet hodin . . .“

Tetičenka se „ohrozili“, když zaslechli takovou hanu kydat na svůj výměnek. Lojzinek se má ženit, hledá nevěstu; která se dá mezi šváby? Neřekli nic a celou noc měli pokaženou. Když trochu zdřímli, už plantali se mezi šváby.

Zpráva o této srážce tetiččině a odbojné Cileny rozletěla se po celé osadě, všude si vykládali, že Cilena proto se nocemi toulá, že v kuchyni u Škobrtalky prohánějí se armády škaredých, protivných švábů a ona se jich bojí . . .

A jedva někde Škobrtalka se ukázali, už lidé odváděli řeč na šváby, každý o nich něco věděl a radil, jak se jich zbavit.

Tetička se obhajovali: „Celó véměno, než sme do ni vlezle, dala sem opravit, kocheň vemalovat, že je jako o pánu, šporhelt spravoval mistr Kanovské. Meslele sme, že sme prvni v ubci, a to máš, Cilena nás nazve švábárnó, dež zahlidla nekde švába. Ostatně to neřest snadno veplemenim: Kópim piva, velejo na miso, a třeba jenom vodo osladim a do rána se švábi v tem otopijó. Deť to dělajó všeci tak. A debe to nepomuhlo, prodává se na to v dromédii (drogerii) prášek, a ten pré hlásá žózele takové jistó smrt! A pré čestote se švábi bojijó. Je o keho čestěš jak o mně? Pořád zamětám a jezdím mokró hadró po dlážce.“

Tetička se opravdu vynasnažovali šváby vyhubit. Chytali je do piva, do sladké vody, utopilo se jich dosti, ale švábů neubývalo. Drhli zemi, ometai stěny a vousatých švábů přece se nezbavili.

Cilena se pod koží smála a radovala se, že nyní tetičenka nebrání jí užívat večerní svobody, a co se u nich dalo, vykládala o tom večer chlapcům a děvčatům.

Škobrtalka již byli netrpělivá, že nemohou zvítězit nad švábi havěti a kroutili nad tím hlavou: „Tož sleším, že švábi žeró špino, necestoto e malto na stěně a že mužó podežrat e staveni. Divala sem se na omitko, ešle je vežraná a nic sem nezpozorovala. Čestim kocheň každé deň párkrát, abe jenom nic nezostalo na zemi. Tož, z čeho žeje ta darebná neřest? Počkyte! Toťka se bléži štodent sósedu, optám se ho na to.“

„Dobře, že tě vizo, Vladičko. Neposlóžel bes mně a neveložel, co vám očeni profesóri přednášele o švábech? Máš jož šist škol za sebó, tož přece mosiš neco o tem vědět.“

Vladík se zarazil. Opravdu, o švábech nic nevěděl, a nedovedl si ani upamatovati, zda profesor jim o nich přednášel.

„Ale ano, tetičko, rád vám vyhovím. Zaběhnu pro knížku, ze které jsme se učili o hmyzu a přečtu vám to.“

„No, jenom beď tak hodné a di hned pro te věde.“ — — —

„Tož slyšte, tetičko! Švábi jest skupina hmyzu rovnokřídleho, vyznačená tělem širokým, zploštělým, hlavou daleko do štítu zataženou, s tykadly štětinovými, vždy těla delšími, očky jednoduchými, jen zřídka dokonale vyvinurými. Štít je široký, příčný, volný. Křídla přední zřídka scházejí, často jsou jen jako malé postranní lalůčky vyvinuty, ve kterémž případě pak druhý

pár schází docela. Nohy jsou silné, zploštělé, běhavé, s holenými trnitými. Štěty ocasní vyvinuty jsou jako krátké článkované přívěsky. Gonopody scházejí, zato však nacházíme při pohlavním otvoru rozmanitě utvářené chitinové přívěsky. Samičky nesnášejí vajíčka jednotlivě, nýbrž v pouzdrech, jež samička nějakou dobu nosí s sebou. Švábi živí se rozmanitými, hlavně rostlinnými odpadky. Některé skupiny jsou živočichy denními, jiné jsou čilé jen v noci. Rozšíření jsou hojně v tropických krajinách a snad lodmi se zavlékají. Druhy evropské dělíme na čtyři čeledi. V některých domech žije hojný rus žlutohnědý. V Rusku a místy v Německu žije volně v přírodě v lesích . . .“

„Toto praví věda o švábích.“

„A vic nic tam nestóji? Jak se vehobi ten hmyz? To je slabá věda!“

„Víc nic, tetičko! Třeba v jiných knihách o tom psáno a těch jsme ve škole neměli.“

Kdosi zatloukl na dveře.

Byl to obecní posel Strouhal.

„Tetičko, neso vám pozvánko od berniho órado na dáň. Jistě jo ráda vizete.“

„Šak viš, jak ti drozi.“

„Prosim vás, co tode štodyrojete z té obrázkové gronege?“

„Toť Vladiček čte mně z té kniže o švábech, ale ani nepškl o tem, jak to pakáš zničet.“

„Te novjší věde neso decky tak chetry jako stary. Myho oca stařeček — Ignát Stróhal — ti ve-kládale, že za jejich mlačích let chodile po světě vandrovnicí, keři oměle vic jak vdolke žvékat.“

Jedno pré k nim přešil takové a oni ho pozvale k obědo. Po obědě jim děkoval a povídal: „Mosim se vám odsložet za to pohostinstvi.“ Vetahl z kabáto piščelko a počal na ňo piskat. Na ten piskot švábi, dvě německy meše, bleche, stonožke, mélke, zkrátka všecka domácí svizel, velezla z dŕor, a dež vandrák odcházal ze staveni, všecko to hrnolo za něm. To bela iná věda, jak tá v té knižce.“

„Ó, jenom debe přešil k nám takové, dobře bech mo zaplatila a nachestala dobry jidlo!“ povzdechli si Škobrtalka.

„Abech to dopověděl. Podrohy zas přešil k nim hodinář a ptal nocleha. Tož ho nechale přenocovat, e najezt se mo dale. Ráno povídal: „Dež na tento bobinek — vetahl ho zpod kabáta — zabobnojo, všecka protivná neřest vaše staveni oposti.“ A začal klóct na bobinek a říkat: „Tluču, tluču na buben, ať jdou švábi z domu ven,“ a hned to lezlo za něm. To bela věda. Co?“

„A debes te, Honzo, na svuj boben zaklókl a říkal te slova, neočenkovalo be to? Se přece chetré dost,“ pobízeli tetička.

„Zkoset se to muže.“

„Ešle se tě podaři, dostaneš litr piva a hrobé vdolek,“ slibovali Škobrtalka.

Vyšli na dědinu a policajt bubnuje, a chodě před stavením, říkal: „Tluču, tluču na buben, ať jdou švábi z domu ven,“ pak prošel dvorem, zahradou až za humna a pořád bubnoval a odříkával zmíněná slova.

„Lezó jož?“ ptal se posel.

„Ešče ne. Třeba do rána si to rozmeslijó. Stav

se o nás ráno pro ten vdolek, řekno tě, jak to dopadlo.“

„S Pámbičkem! No může.“

„Tož jaká?“ vyzvídal na druhý den posel.

„Nedobrá. Švábi zostale.“

„To, meslim, bela cheba, že sem nemuhl obejit cely staveni, dež hraniči s drohéma. Debe belo volny, fraj, tož be to muhlo očinkovat. Děkojo za vdolek. S Bohem!“

„Tož ubohá tetičenka švábím soužením byli postiženi dále. Rad tolik poslechli, že by z nich mohla býti malá knížka.“

Že kdyby prý na Zelený čtvrtek uřízli tři vrbové proutky a v každém koutku jimi šlehali, volajíce: „Ven, hosti, bez kosti!“ Aneb na Velký pátek posypali v jizbě podlahu sněhem a pilně vymetli každý koutek, že by se švábi nedrželi. Též na Bílou sobotu při prvním zvonění kdyby Škobrtalka metla světnice, že by neměli švábů.

Jiní dávali radu: natrhat sviní vešky, usušit a stavení vykouřit. Také prý koření kapradího a vůně bezových květů nesnesou švábi.

Obecní žebračka, co chodila po almužně, ji poučovala: „Možná, že to pomůže, nic to nestóji. Posloucháte, co vám řekno. Mám to od nebožke babke Zavadilke. Chetnót švába a strčet do kornóta a postit na vodo, že pré všeci švábi poženó se za svém kamarádem. Dež, tetičko, sami nechcete, posložím vám já.“

„Dež chceš, poslož!“

Šváb odplaval a druhové drželi se pevně kuchyně.

Tetičenku ty švábi starosti a žňové práce tuze

sbíraly, že chodili jak mátoha. S Cilenou málo mluvili a o ni jako by se nestarali. To ji bolelo. Chtěla ukázat, že má také srdce k lidem.

Od chlapcu večer zaslechla, že starý kovář Nezval vykládal, že když švába v dírkované škatulce od sirek zanese právě o půlnoci na hraničky, kde se čtyři cesty křížují, a jej tam zahrabe, že z celé dědiny švábi musejí běžet za ním. To je jistá věc zkušena, viděl to na vlastní oči, když byl tovaryšem v Pešti, pečetil kovář.

„Cilenko, pomuž tetičence a sobě,“ podotkl vypravovatel, „zětra o pul noci to odělé, jak radí kovář.“

„Ešle toťka Zefina mě doprovodi, pohřbime švába na křižovatce.“

„Co bech nešla, snad bechme se dvě nebále? Pudem.“ Rozešly se.

Na druhý den, když dvanáctá půlnoční bila, zahrabávala děvčata na křižovatce švába. Měsíček veplul za mráček, hvězdy temné svítily. Ozvaly se hrozné výkřiky v blízkém chábí... Děvčata úlekem zavřískla a sbírala se k útěku. Zefina pádila k dědině a Cilena strachem pomatená opačným směrem k hlubokému příkopu a zřítila se do něho.

„Ježíši Kriste, boď mně milostivé,“ zaúpěla po chvílečce, „so žebrák. Nohe a roke mám polámany. Kdo dobré, pomuž!“

V křoví cosi se pohnulo.

„Kdo dobré, pomuž!“

Chlapci, kteří děvčata vystrašili, místo pomoci utíkali úprkem, aby neměli opletaček s úřady.

„Kdo dobré, pomuž!“ rozléhal se dále hlas Cilenčin.

A ten dobrý se blížil, byl to železniční zřízenec Tomášek, který šel z nádraží. Vyzvěděl, co se stalo, vytáhl děvče z příkopu na cestu a pobízel ji, aby se jeho přidržujíc pomalu se belhala. Napřed to šlo s pláčem, ale nebylo to nejhorší, Cilena byla jen pohmožděna, podrápána, zlomenin neutrpěla.

„To máš, Cilenko, veočenó, jak prospívají te noční tólke. Debes bela seděla doma, bela bes zdravá.“

„No ba, nic po tem neni.“

Bylo po jedné, když Tomášek klepal u tetičenky na okno.

„Hdo to?“ ozval se hlas.

„Nic se nelekéte. Tomášek vede vašo pochrómanó Cileno.“

„Tá přece jož spi.“

„Ó ne, toť stóji.“

„Tetičko, so to já — vaša Cilena.“

Škobrtalka poloustrojená šli otevřít a vpustili oba noční hosty do světnice.

„A to, co se stalo?“

Nyní Cilena a Tomášek vykládali událost.

„To žádné jiné nepostrášel te děvčata, jak chlápci. Cilena zaslechla jakési šramot a řev v chábjó, to oni tam seděle a pak ze stracho před sódem otekle,“ usuzoval zřízenec.

„Muže to bet takovy, oni věděle o tem, že pudem švába zahrabávat. To só pěkni hrdini!“

„Prosím tě, děvče, jak to vepadáš. Se sám škra-banec a modřena. Hned tě namastim jelenim lojem. Rožežene se to.“

„Než odendo, tetičko, řekno vám módry slo-
víčko. Moc trpíte, jak sleším, skrzevá te švábe.

„Ach, taková řeč ráda sleším.“

„Tož vite co? Zbořte ten opravené sporák v kocheně a od základu ho postavte v novotě. V něm pré majó pod roštem švábi hnizdo, řekl mně to Kanovské, co ho o vás opravoval — a ovizete, že bodete čestá, zbavená toho sóžení. S Bohem!“

„Muže to bet,“ souhlasili tetičenka, „v stěnách sem dórek neviděla, keréma be lezle, tož leda z toho šporhelto. Děkojo vám. Ať si přendó vaši děti na hroške.“

Dle rady Tomáškovy sporák zbořen. Ejhle! Pod roštem objeveno hnízdo, v němž na tisíce starých i mladých švábů! Zedník nachystanou vřelou vodou rod švábí opařil, a který ze švábů utíkal, metlou dobil a celé hnízdo podupal a potloukl palicí a vynesl na silnici.

Od té chvíle byla kuchyň prosta protivné ne-
řesti a Cilenska, přesvědčivši se o falešnosti chlapců, s nimiž vystávala, vešla do sebe, nechala toulek a s tetičenkou doma se bavívala.

Tetičenka, vidouc děvče napravené, radovala se a slíbila jí, že až se bude vdávat, že jí nachystá peřiny na jedno lůžko.

Lojzínec se brzo dobře oženil. Jeho vyvolená nebála se vejít do jeho stavení k vůli švábům . . .

Cilenska za čtyry leta už spávala na darovaných peřinách . . .

VESELÍ KOMINÁŘI.

Do velikého zrcadla vodního, lesknoucího se před starobylym zámekem p . . . kým, shlíželo se 15. dubna ranní slunko, aby vidělo, jak se vyspalo. Touž dobou vyrazili z městečka tři chodcové. Kráčeli zčerstva, protože jarní chlad dorážel na jejich údy.

Všichni tři patřili do cechu kominického. Dva z nich oděni byli do černého kostýmu s obvyklými „fleky“ na zadní části těla, třetí měl na sobě občanský šat. Byl to pan mistr kominický Cejpek, daleko rozhlášený u Prostějova pro své rozmarné kousky a českou výřečnost — byl to, jak se říká, „zlatej Čech“. Ti druzí dva byli jeho tovaryši a sluli Vojtěch a Cyril, z nichž poslední teprve 1. ledna byl „frajšprechován“, t. j. prohlášen za tovaryše.

Cíl jejich cesty byly Dr . . . ny, hodný kousek vzdálené od Pl . . . Ti mladí měli prostarovati zacpané nozdry komínům a pan mistr prohlížel komíny, zda nejsou vadné, by se nestalo neštěstí ohně a při tom vyupomínat nedbalé dlužníky, a těch zůstal od Nového roku pěkný řádeček.

Kominářům cesta ubývala jako tanec v hospodě, protože mistr vypravoval zajímavé příběhy z mladších let, ptáčci jim při tom zpívali

jarní arie, stromy hebkou zelená lahodily očím. U první dědiny, k níž dospěli, vyrušily je z dobré nálady výkřiky dvou rozpustilých výrostků, jdoucích po mezi do pole.

„Podivé se, Tondo, na te černoche,“ dráždil z nich jeden chodce, „meslim přeletěle k nám až z horké Afrike s vlaštvkama, zazpíváme jim to jejich zamilovanó.“

„No tož nechť,“ a již křičeli:

„Hárum, hárum myk, myk, myk,
oženil se kominik,
vzal si ženu kominici,
tancoval s ní po silnici.“

Mladší tovaryš Cyril hned se chystal pustit se za rozpustilci, však byl zadržen a tu kluci potěšeni, ještě silněji řvali:

„Kalamajka myk, myk, myk,
oženil se kominik,
vzal si ženu maličkou,
udeřil ji stoličkou.“

Toho již Cyril nemohl vydržet, ale mistr ho krotil, aby nechal takovejch usmolenejch šprcků (vrabců) a nezabejval se takovejma hnidami a raději s ním si zazpíval taneční kominickou, již přinesl z království českého na Moravu. Zanolil a tři pěkné hlasy rozlehly se ovzduším:

„Kominíčku můj, můj, můj,
jen mi v slibu stůj,
vždycky jsem to slýchávala,
že ta láska není stálá.
Kominíčku můj, můj, můj,
jen mi v slově stůj.“

„Řeči sem, řeči tam,
já tě, holka, nenechám,
ať si lidé povídají,
vždycky pravdu nemívají.
Řeči sem, řeči tam,
já tě, holka, nenechám.“

„To nám te nohe hrajó jak na drátkách,“ pochvaloval si starší tovaryš, „jenom abe neco nepřešlo, před nama se to jakse chmóli.“

„Nebylo by to nic divného, vždyť je april a ten jak by z oka vypadl naší mistrové, hned smích, hned bouře. Pravda, Cyrile?“

„No ba —“

„Sotva dospějem suší do Dr . . .“ jevil obavu mistr.

„Tož předeme páre nohám, ať temo otečem.“ Přidali, ale neutekli.

Po pěti minutách přiletěl rozzuřený vichor a oběma rukama rozhazoval studenou „slotu“, t. j. déšť a sníh, že za okamžik ti dva černí proměnili se i v bělochy i pan mistr oblečen byl do bílého pláště.

„Nechval ženy před smrtí, dne před západem slunce,“ praví pořekadlo, „možná, že ještě usměje se na nás sluníčko a my se sehřejem, jak kuře na pekáči. Potvornej april.“

„Debe jenom, třeso se zemó, jak te topole o ceste,“ naříkal Cyril.

„Nehořit si. Ještě čtvrt hodinka a obejmě nás teplá světnice, Dr . . y již nedaleko,“ těšil mistr, „tam u hospodského Nedopila se usušíme, občerstvíme a budem zas čerství, jak jarní úroda.“

Ani nedořekl, vichřisko se dopálilo, že kdosi proti němu reptá, opřelo se novou silou do nich,

div jich neskácelo a slota kydala jak řídké těsto, vylité z díže.

„Nebode to jož sódné deň, pane mistr, deť nás to odnese do neznámých končen a tam skončíme ževote?“

„Třeba ještě ne, vždyť netroubili? Aj, již jsme na kraji osady, budem trochu chráněni, když půjdeme mezi staveními. Vytrvejme, za chvíli pan hostinskej nás přivítá s otevřenou náručí.“

Opravdu, mezi domy se jim volněji kráčelo, slota méně na tváře jim padala, že za několik minut stáli v síni hospody a strášali sníh se šatů.

Hospodský, slyše hovor, vyšel do síně, aby uzřel, kdo to přišel v takový nečas.

„A tak, pane hostinskej, už nás tady máte, ty tři černé, vlastně bílé od východu. Nevystrukujte na nás udivené oči, raděj chystejte každému štamprlíčku hořkej na zahřátí. Nemůže to nikterak škodit.“

„No bať. Ale dobři ledi, hde ste se tode vzale, deť náš správči dnes ani volaře netrůfal si postit do pola a ve z takovyho světa ste převandrovale? Co máte křídla?“

„Inu, černí ptáci-komináři sedli na křídla divokého větru a přiletěli až k vám. Tedy rychle tu hořkou. A topte, ať se usušíme!“

„Tož to só tře hořky — po hořkym,“ děl hostinský, stavě kalíšky na stůl.

„Vejdí do života, drahá medicínko, a neškod,“ hovořil mistr. „Ach, to jsem si zahřál útroby! Ještě po jedné.“

Tovaryš Vojtěch ucítil, že blíží se veselý den. Znal svého pána dobře. Jen mu přijít do noty.

Venku ošklivo, v hospodě jak na kraji v nebi teplounko, jenom to nějak narafičit, aby se pan mistr „rozmašíroval“.

Náhoda přála i šťastná myšlenka se dostavila. Do hospody přišel právě pro tabák domkař Dadák, s kterým již vícekrátě lábovali. Pan mistr právě odešel na dvůr a v tom okamžiku Vojtěch cosi šeptal Dadákovi do ucha a ten přikyvoval hlavou: „Šak to nejak spravime. Začno štárat do komináři a poběhno na mistra, jako bech chtěl ho zachrtóset. Ve se ho zastaňte a ostatek ovizem, jak to dopadne.“

Zazněly kročeje. Vojtěch odskočil, jako by nic a mistr, otevřev dveře, láteřil: „Tam ani husy dnes nevydržej, tlačej se domů. Pane hostinskej, prosím tři čaje a housky. Mušíme počkat, až to ustane.“

„Nemajó se, jak komináři,“ začal svůj úkol Dadák, „lecko vedělajó hroby penize. Co je to za práca: šóstnót kartáčem do komina? O mně žádná. Tak ohánět se celé deň kosó na polo, to je inši tancování! A tož, mili odpočenoti, páni černi komináři, dež nic neděláte, aspoň mně déte odpověď, jaké je kominář po vetaženi z černyho mořa, do keryho spadl?“

Komináři mlčeli.

„Nemůžete tó hádankó hnót, ste chebni na hlavo? Če máte mozke sazema zanešeny? Nebelo be divo! Tož vám to řekno: kominář po vetaženi z černyho mořa je mokré. No ne? Ve ste trombeli.“

Komináři zase ani slůvka.

„Tož vám dám lechči hádanko:

Stojím na kalenici a moknu,
zhřívám se a mrznu.

Ještě držíte hobe?“

„Netlachejte hloupost a dejte unaveným pocestným pokoj,“ odrážel Dadákův útok Cejpek.
„Třeba toto školáckó trefite:

Sedí stařec na střeše,
kouří a nekřeše.

Co je to?“

„Taková trouba, jak vy,“ odsekl napálený mistr.

„Já so tróba, co se v ní koláče pečó a ve ste tróba, co ňó hnoje tečó. Rozomite?“

Nastalo dusné ticho, jenom sirku rozžehnout — nastane výbuch.

„Černi páni komináři majó hobe jak zašlajfovany, no, počkyjte, neco vám zazpívám veselyho, abeste to hltale hobama:

Škaredé kominik
chtěl se oženit,
nechtěla ho panna žádná,
že je černé jako vrana,
mosel si vdovo vzit.“

Co temo říkáte?“

Mistr se již v klidu neudržel: „Za svobodna na každej prst lepila se mi ne jedna, nýbrž sto panen a jakejch? Každá jak růže, a ne taková machně, jak ta vaše...“

„Co? Já mám machňo?“ vzplanul Dadák, „šak tě to slovo přende draho,“ a řítil se na Cejпка.

„Zostat stát!“ zahřměl Vojtěch s napřáženými rukama, u něhož stál i Cyril, „ešle se našeho mi-

lyho mistra jenom maléčkem dotknete, ste senem smrti! Takovyho mistra nenašle bechme pod nebem.“

Přese všechnu tuto hrozbu chtěl Dadák přece učinit útok na mistra a tu tovaryši vrhli se na útočníka a po malé šarvátce vyvrhli jej na čerstvý vzduch.

„To jste hodní hoši,“ chválil je mistr, „že jste se mne zastali, za odměnu vypijem čtvrtně piva.“

„Sláva panu mistrovi!“ volali obdarovaní, „bode dobré deň, šak venko honi se April s Melozenó, co zameškáme, podrohy dohonime.“

„Hoši, nebude toho pivka trochu moc? Vždyť jsme jen tři. Nestačila by polovice?“

„Nic se nebujte, pane mistr, zmužem to,“ zazněl hlas Vojtěchův, „slovo dělá muže a náš pan mistr decky takovém bel!“

„Tedy budiž tomu tak. Abychom položili si k tomu těžkému úkolu dobré základy, pane hostinskej, připravte nám tři hodně ostré guláše. A pivo sem!“

„Pěkně vítám tě, čerstvé pivečko. Ach, to je ostrej jak břitev,“ velebil Cejpek po napití.

„To se bode bumbat,“ tvrdil řeč Vojtěch.

Když pogulášovali, dostavil se do nálevny Dadák a rovnou k panu Cejpkovi: „Pane mistr, svědomi mně nedá pokuj a žene nazpátek sem. Prosim vás, odposťte mně to onáhleni. Štáral sem do dobryho člověka a to nemělo bet, deť se máme mět rádi dle svatyho evandělijum. Letojo svyho pádo a pěkně prosim za odpoščení. Sme všeci jeden vedlivá drohyho chebojici.“

Cejpek uzřev kajícnu tvář Dadákovu, byl

dojat jeho zkroušeností a podáváje mu ruku řečnil: „Odpusť nám naše viny, jakož i my od-pouštíme našim vinníkům. Nač se hněvat? Bez-toho hořkého svět nám chystá vrchovaté kádě. Radujme se a veselme nad pokáním velikého ka-jícníka, který vešel do sebe a mne se odprosil. Vítám vás, bratře, do naší společnosti, a pijte s námi z bečičky právě naražené, jako na znamení, že není v srdci mém hněvu proti vám.“

„Sláva dobrymo pano mistrovi, ať žeje!“ přijel Dadák, „ať dlóho ešče meze nama o dobryho piva pobode!“

„Děkuji vám za vaši úctu. Žijme, milujme se, pijme vespolek,“ zvonily dále sklenice. „Zlatí pánové, mně se zdá, že pro čtyři osoby toho piva jest mnoho. K vůli uvarování neštěstí mohli bychom ještě někoho přibrat.“

„Něni nás málo, tak právě akorát na jedno kotě,“ odpor kladl Dadák.

Co tak debatují, vešel soused Drápalík, který měl zítra naloženou fůru sena odvést hostinskému do Vyškova na prodej. Přišel se ptát, pojedeli se.

„Servus, bratře,“ vítal jej Cejpek, „posadte se mezi nás a pomozte nám dokončit boj s bečicí.“

Drápalík slyše tak vábivé pozvání, olizuje rty, sundal čepici a bez váhání přidružil se k bojovníkům.

„Nynčkont, pánové zlatí, zvítězíme nad tím kotětem. Pane hostinskej, točte se jak na obrtlíku a noste mok Ječmínkův,“ poroučel rozjařený Cejpek.

„Sláva pano mistrovi, takovyho neni pod mě-

sicem a sloncem, takové jeden vedaři se z tisica, čeho říct — z milióna,“ řečnil Vojtěch.

Sklenice znovu zařinčely.

Tak líbezně bavila se tato malá společnost až do tmy. Venku slábl studený déšť, vítr se tišil. Chystalo se na čas.

„Máme toho ještě mnoho?“ tázal se Cejpek.

„Tak malý třetí díl,“ hlásil hostinský.

„Děkuji za zprávu. Páni bratří, slitujme se nad tím zbytečkem a pak odeberem se do hajan,“ pobízel mistr.

„Snad bechme toho serotka neopostile? To bechme bele pěkní!“ doplnil výzvu Dadák.

Tak a podobně se hovořilo, pilo, kouřilo, až po půlnoci bečka dostala chrápoty.

„Hotovo!“ hlásil hostinský.

„Když hotovo, tedy hotovo,“ mluvil Cejpek, „spočítaj, pane Nedopil, cejchu a nachystaj nám nocleh.“

„Ale ja. Mosite odpostit, pane mistr, že krom této jizbe a malé sekničke pro rodino nemáme inšyho béváni. Doneso vám sláme, pěkně jo roze-stelo, překrežete se dekama, a budete spat, jak be vás do piva vhodil.“

„Může to bejt, pane hostinskej.“

„Tož Pámbu zaplat' za všecko,“ loučili se Dadák a Drápalík, „taky mosime odcestovat do vlasti svéch. S Bohem!“

Když se za nimi zavřely dveře, mistrovi se znelíbilo nocovat v nálevně pokryté slinami, popelem, špačky a plné dýmu.

„Pane hostinskej, nemohli bychom ten kousek noci přeležet někde v seně, vždyť není taková

zima, abychom zmrzli. Když se schoulíme do houní, nic nám nebude, však máme dobře zatopeno. Aspoň nám ty těžké hlavy zlechnou.“

„Tož velezte na to furo sena — stóji pod kulňo nachestaná do Veškova na tr (trh).“

„Inu, ono se pěkně vyřkne: vylezte na fúru, ale jak, když nohy vypovídají službu?“

„Od toho je snadná pomoc. Přestavim k fuře žebřík a pomužo vám po něm navrch.“

„Dobrá, pane hostinskej. Vzhůru do toho!“

Napřed lezl mistr, šlo to těžko, ale podařilo se to; po něm vysadil Nedopil Vojtěcha a Cyrila.

„Zahrabte se,“ napomínal hostinský, „vlezte pod pózo, šeno vás bude zahřívát jak prachová peřena, nebudte se zmrznóti.“

„Ale kde. Dobrou noc!“

„Dobré deň!“ loučil se Nedopil.

Sotva pár veršů odchrápali, plížil se pod kůlnu bílý den. Vrata se otevřela, ruce vytlačily vůz na náves, koně připřáhnuty do vozu, bič zapráskl a vůz pomalu ubíral se k Vyškovu a za tři hodiny zarachotil na kostrbaté dlažbě rynku vyškovského a uprostřed zůstal stát.

Už byl den.

Přišel k fuře první kupec: „Zač to seno? Kolik je ho?“

„Neni navázany, ani zváženy. Muže ho bet tak s třenást nových centu. Je to vzácny seno, voni jak rozmaryn a chotná dobetko jak hrozinke. Jak ta fura před vama stoji, sakumpak, bez voza a koni stoji osndesát renských, ale bez handlo!“ odpověděl vozka.

„Osmdesát bez pěti dám,“ nabízel Vyškovák.
„Bude za to?“

„Pantáto, to nende. Takovy seno! V cisařských maštálách takovyho nemajó. Tož déte tech osndesát rovných a fura je vaša.“

„Víte co? Dám těch osmdesát, ale bez litkupu a s podmínkou, že mi je u nás složíte. Požehnej Pán Bůh!“

Podali si ruce, seno prodáno.

Na mlatě obchodníka Melky fůra odpouzována, pacholek s dívkou jali se seno shazovat. Když pacholek vrazil první vidle do sena, zazněl výkřik a po něm vyhrabala se polovina černého muže.

„Čert! Čert! Čert!“ křičel pacholek a chtěl s dívkou z mlatu prchnout, nemohli však, protože vrat nedovedl honem otevřít.“

Obchodník Melka slyše tento řev, vběhl na mlat a hrůza hrůzoucí! Zří na fůře dvě černé postavy a nedaleko nich třetí. Hrůzou se zachvěl.
„Není to vidění pekelné?“

„Ó ne, nésó z pekla, só to naši komináři,“ vysvětloval vozka, „bezpochebe velezle na nocleh do fure a zaspale, až sem jich převezl do Veškova. Já jich dobře znám, deť o nás co chvila vemětajó komine.“

Vyděšení si oddechli. Zatím slézali s vozu ti dva černí a hlava jejich, Cyril nějak táhl nohu za sebou.

„Co je ti, Cyrile? Proč jsi vykřikl na voze?“

„Zabolelo mně pod flekem, bolí mě noha.“

„Deť máš ‚flek‘ proražené, dórke v něm jak maléček. Kdo tě to odělal?“ dotazoval se Vojtěch.

Usmívající se pacholek Melkům podotkl: „Snad jsem to nevědomky učinil vidlemi při shazování.“

„Děkuj fleku svému, že nemáš probodenu nohu,“ těšil mistr Cyrila, „kdyby nebylo fleku, jenž bývá předmětem smíchu, nevím, jestliže bychom tě neodnášeli do špitálu. A teď, chaso, domů!“

„Ó ne, milí páni, na to si počkáte, ufouknout domů, jste moji, vždyť koupil jsem přece před svědky celou fůru sakumpak bez vozu a bez koní, tedy i s vámi,“ hájil svého práva Melka.

„Jak to?“ doráželi na vozku, „prodal’s celý vůz a všechno na něm.“

„No ba, ale páni, nevěděl sem, že só v ni zahrabani komináři.“

„Víte co, pánové, když se věci tak mají a my zde zůstat nemůžem,“ činil návrh mistr, „my si svobodu vyplatíme. Já zaplatím čtvrtku litkupu a pan Melka počastuje nás snídaním. Jest návrh přijat?“

„Já dím, že výkupné malé, přece pan mistr a dva tovaryši stojí víc jak bečice piva,“ zněl odpor Melkům.

„Tedy přidám tři másy vína.“

„Přijato,“ pronesl Melka o ostatní povolali slávu panu mistrovi. Jedli, pili, hodovali, dobrou vůli spolu měli . . .

Kdy pan mistr Cejpek se svými tovaryši vrátil se z D . . ., vlastně z Vyškova do Pl . . ., věděla jen paní mistrová. Dobře, že už odstěhovala se k té velké armádě bojovnic, z níž není návratu. Že panu mistrovi a tovaryšům za ten výlet zaplatila hotovými ve výborné valutě, každý se dovtípí, kdo její povahu znal . . .

POMOHLI SI Z BRYNDY.

Městečko Halín, známé z vlastivědy moravské, rozprostírá se nedaleko dráhy a může hostiti na 3000 hanáckých duší různé jakosti.

Městečko to, jinak klidné, rozvířila 1. P. 1900 událost, již dlužno pro potomstvo obojího pohlaví zaznamenati.

Zmíněného leta totiž tamější vzdělávací spolek Metoděj strojí se slaviti 25leté výročí svého trvání; taková věc nepřihází se každého dne, tož není divu, že v Halíně bylo živo a zvláště správa spolková usilovala o důstojnou oslavu významného jubilea. Ve spolkových místnostech konala se porada za poradou, až konečně usneseno, že slavnost pětadvacetiletého trvání spolku má se slaviti v měsíci červenci na paměť Václava Kosmáka, jehož spisy z knihovny spolkové nejvíce čteny a chváleny. Pořadatelem a hlavním ředitelem jednohlasně zvolen jednatel P. Jaromír Vychodil, který měl vše uskutečniti, co výbor s rozvahou projednal a jednohlasně schválil. Nebyl to úkol snadný, starati se o slavnost, jež ve velikém slohu odbýváti se měla. Než P. Jaromír, dobrý organizátor, s chutí dal se do nesnadného díla. Nejprve hledal dobrého řečníka, který by měl znalecky vyličiti blahodárnou působnost Kosmákovu, a tu

připadl na šťastnou myšlenku, požádati Josefa Vévodu, redaktora „Našeho Domova“. Když byl jeho ochotou ujištěn, že přijede, přizval spisovatele K. Křena, duševního syna kukátkářova, a mnohé jiné slovutné osobnosti, aby svou účastí slavnosti dodali lesku. Když postaral se o duchovní požitky účastníků jubilea, obrátil zřetí zajistiti spížírnu čili tak zvaný „bufét“. I tohoto úkolu hravě se zhostil, protože vyzvané panimámy projevíly při zvaní chvályhodnou ochotu. O zábavnou část neměl starosti, protože nadšený a horlivý režisér Fr. Smržický byl v tom oboru v celém kraji znám jako vynikající specialista, takže k němu hrnuli se na poradu z celého kraje. Týž s ním sdělil, že sehraje jeho divadelní odbor veselohru „Nezdařené námluvy“, zařídí rybolov, tombolu, koulení o závod a ještě jiné přitažlivé magnety. Odměny hráčům na kuželně stanoveny tyto: 1. Spisy Vác. Kosmáka. 2. Pneumaticky uzavřený umělecký džbán na pivo. 3. Obraz V. Kosmáka. 4. Zlatý dukát. 5. Pětikoruna.

Spolek měl právo výčepní, tož bylo se pořadatelé postarati ještě o mok krále Ječmínka. P. Jaromír, vzpomenuv si na tuto důležitou složku spolkovou, rychle uchopil se pera a psal takovou objednávku:

Ctěné správě

akciového pivovaru.

Prosím o brzkou zásilku 3½ hl. výborného ležáku a jedné osminky. Spolek náš slaví 25leté

trvání své, tož přáli bychom si i výtečným pivkem tuto významnou událost zvelebiti.

S úctou

Vladimír Vychodil,
jednatel spolku Metoděj v Halíně.

Napsav adresu, dal se do listu druhého, jímž zval výbornou hudbu p. Cecila Šoupala z K . . .

Odpraviv tak ty největší starosti, oddechl si zhluboka a očekával příštích věcí. Z klidného čekání vyrušilo ho osmého dne před slavností „avis“. Skladník z nádraží, p. Omastek, horlivý člen spolku, sám osobně doručil ohlášení příjezdu nápoje krále Ječmínka a volal: „Hádejte, velebný pane, jaké jsme dostali pivo?“

„No přerovské? Takové jsem objednal.“

„Ó ne!“

„Snad plzeňské?“

„Tak jest!“

„Plzeňské? Jest to možné?“

„Ba ano. Čirý fakt. Dorazilo přímo z Plzně, jak svědčí dodací lístek. Bezpochyby p. správce cukrovaru chtěl nás překvapiti, jak už to několi-krát učinil, tož o ně dopsal do Plzně.“

„Sláva mu!“ propukl v jásot P. Vladimír.

„Ať žije náš veliký dobrodinec!“ přidával se k jásotu skladník.

„To budou mítí páni hosté libé posedění, až za obyčejnou cenu budeme jim čepovati nefalšované plzeňské.“

„Pěkně to začíná,“ chválil jednatel, „kěz by tak šťastně všechno skončilo!“

„Doufejmež. Pán Bůh popřeje jasného počasí a o ostatní postarají se, jimž pořádání jubilea svěřeno.“

„Co bude v našich silách, učiníme. S Bohem, vzácný posle blížícího se jara,“ loučil se P. Vladimír se skladníkem.

Pivo dovezeno a složeno ve spolkové lednici, sám jednatel, zářící radostí, byl při tom.

Když pivo už hovělo si na krystalových krách ledových, doručil listonoš P. Vladimírovi list. Týž dychtivě po něm sáhl, aby vyzvěděl jméno vzácného dárce a četl:

Velectěný pane!

Dle ct. objednávky ze dne 26. června 1900 zasíláme jako rychlozboží 3½ hl. našeho ležáku. Osminkou posloužití nemůžeme, protože takových malých nádob nevedeme.

Správa I. akciového pivovaru v Plzni, 28. června 1900.

Spitzer.

Obsah listu čtenáře ohromil.

„Tož já sám jsem dárce a objednavatelem?“

To není možná! . . . A přece jest možná! . . . Má vina, má největší vina! Bezpochyby ve chvatu při objednávce místo „Správě akciového pivovaru v Přerově“, napsal jsem „Správě akciového pivovaru v Plzni“. Osudný omyl! To jest první brynda špatné jakosti! Jak z ní vyléztí? Naši lidé plzeňského piva pro drahotu pítí nebudou a ostatních citelů jeho ve spolku jest málo. Dáti je vypítí zadarmo? Tomu brání můj finanční ministr.

Podobnými myšlenkami šlehán krácel P. Vladimír ze spolku do kaplanky. Při vstupu do malého pokoje zaúpěl: „Svatý Rochu! Dej mi vtipu trochu,“ a pak sklíčen usedl ke stolu a dumal. Po chvíli procitl z uvažování a šeptal: „Když si nevím sám rady, vyprosím si ji od jiných“ a vzav pero do ruky, psal pozvánky svým přátelům a známým do okolních měst tohoto znění:

Velectěný pane!

Uctivě Vás zvů, abyste najisto příští středu o 2. hod. odpoledne dostavil se do místností spolku Metoděj v Halíně. Jedná se o důležitou věc. Vaše přítomnost nezbytná. Jistě Vás čeká uctivě

oddaný

Vlad. Vychodil.

28./6. 1900.

Pozvaní, přečteš list, kroutili hlavami nad jeho obsahem a přemýšleli, jaká to důležitá věc, jež se má projednati? Láskou a zvědavostí puzení chystali se pozvání vyhověti. V určenou středu odpolední vlaky svázely hosty z různých úhlů světových a cíl všech v Halíně byl dům spolku Metoděje; až příliv tolika příchozích byl halínským nápadným.

„Co bude ve spolku?“ tázali se navzájem, ale pravé odpovědi nemohli se dopátrati. Členové spolku šli si sami pro zprávy až do místností spolkových.

P. Vladimír přívětivě vítal jednoho po druhém

a uváděl do zahrady pod krytou prostrannou kuželnu.

„Tož, co jest?“ vyzvídali někteří, jednatel však zahaloval se mlčením a jen stručně odpovídal: „Hned se dovíte, ještě čekáme toho a onoho.“

Zatím sluha narazil půlku plzeňského a nabízel pánům: „Račte okusit, pravá Plzeň.“

„Že by Plzeň nastěhovala se do Halína? Nevím, nevím, je-li to pravda,“ pochyboval knihkupec P. . . .

„Bez urážky, pravé plzeňské,“ obhajoval mok P. Vladimír.

„Velmi dobré pivečko,“ chválil profesor Makovička, „lepší než u nás, dobrá temperatura a řízná chuť jsou jeho výborné vlastnosti.“

Když hostí kolem třetí hodiny shromáždilo se na padesát, P. Vladimír, dav rukou znamení, vyprošoval si ticho. Na ráz ustal šumot, hovor a všichni upiati hleděli na řečníka.

„Velectění pánové, drazí přátelé! Vidím, že zvědavě pozíráte na mne, toužíce seznati příčinu dnešní schůze. Ihned přání vyhovím. Však za nej-přednější povinnost pokládám milé hosty přivítati a jim vřelé díky vzdáti za laskavost; nyní in medias res. Proč svolána dnešní schůze? Odpověď dávám: Nutnost to způsobila. Vyličím vše upřímně. Jak ct. pánům asi z novin povědomo, pořádá se u nás 8. července slavnost na oživení paměti na našeho nesmrtelného kukátkáře, mě vloženo do rukou řízení této slavnosti. Ve chvatu stalo se mi nemilé nedopatření, totiž při objednávce piva napsal jsem nedojípkou místo v Přerově — v Plzni a tak dodali mi z Plzně 3½ hl.

plzeňského. Napřemýšlel jsem se, jak pivo od-
býti, však nic kloudného jsem nevymyslel, proto
pozval jsem vás, drahé přátely, abyste mi dobro-
tivě poradili, jak vylézt z konopí...“

Všeobecná pomlčka. Někteří se usmívali, jiní
nedosti laskavě hleděli.

Konečně profesor Makovička přerušil trapné
ticho: „Co s pivem? Odpověď snadná: Dáti vy-
pítí členům!“

„Také mně taková myšlenka napadla,“ nava-
zoval odpověď na radu profesorovu P. Vladimír,
„ale prázdná má pokladna volá: nejde to, a čle-
nové spolku tak drahé pivo za své pítí nebudou
a o slavnosti tolik piva plzeňského se neodbude.
Prosím tedy o návrhy a poradu, jak pivo co nej-
dříve — sklenici za 22 — haléřů, zužitkovati.“

„Kdyby to byla nějaká brynda,“ ujal se slova
knihkupec P., „nechali bychom vás v bryndě
utonouti, ale že jest to výborné plzeňské, poku-
síme se vás dnes z bryndy vytáhnouti. Souhla-
síte, pánové?“

„Tak jest,“ bylo slyšeti hlasy, „co naděláme,
už jsme tu,“ „sem jednu, mně také...“ Za oka-
mžik v padesáti sklenicích perlilo se lahodné pi-
večko. Na dvou hřískách kuželny zarachotily
koule, u dvou stolů sesedli se hráči taroků, jiní
protahovali se na tělocvičných náradích spolko-
vých, pod kaštanem dala se dvojice s chutí do
šachu a vedle do dámy.

Sluha nestačil obsluhovati. Bylo horké odpo-
ledne, slunce „neščápeně“ i ve stínu hrálo a bu-
dilo žízeň, kterou plzeňské dobře hasí. Za krátko
rozproudila se srdečná zábava, zazněl národní

zpěv, vábící další účastníky. Škoda, že pískot
vlaků volal na dráhu.

„Bohudíky, že to tak dopadlo. Veliký kámen
spadl mi s beder, doufám, že v neděli ty ostatní
také šťastně s ním odletí.“

„No ba, velebný pane. Vždyť nejste v tom
prvákem.“

Klidná, tichá noc kráčela pozvolna nad Ha-
línem, ani lísteček na stromě se nehýbal, „vojska
nebeská“, jak říkali staří Hebreové světům na
obloze, rozžehla všechny své pochodně, žes mohl
čísti v nebesklíči.

„Kéž jest podobné počasí o naší slavnosti,“
povzdechl P. Vladimír, „dobré počasí, poloviční
zdar.“

Přání jeho se splnilo.

Osmý červenec — den jubilea — zavítal s čer-
vanky na lících. Příchod jeho pozdravila o páté
ranní hodině chvalně známá kapela p. Šoupalova
čepobitím; taková pozornost lahodila panu dnu,
že obličej jeho pokryl závoj laskavosti a nebyl
sňat až do noci. Hosté se sjížděli odevšad a pílili
na místo zábavy a poučení; několik praporů ví-
talo je svým šustotem.

O třetí hodině odpoledni, po sv. požehnání,
zahrada spolková objímala národ, dostavivší se
ze všech úhlů světa. P. Šoupal dal pokyn k uver-
tuře, po níž na řečniště vystoupil uzardělý
předseda spolku p. Dohnálek, který srdečnými
slovy uvítal ct. obecnstvo a vysvětlil příčinu
slavnosti.

Po něm ujal se slova redaktor Vévoda, aby vy-
líčil blahodárny život našeho nezapomenutelného

kukátkáře Václ. Kosmáka. Mluvil klidně, věcně, nestrojeně, že všem řeč byla srozumitelná a jasná. Konče promluvu zmínil se i o tom, že někteří kritikové neuznávají význačné literární činnosti Kosmákovy, vytýkajíce mu katolickou tendenci, neurovnanou stavbu děje a podobné nedostatky, my však uvádíme proti těmto výtkám fakt, že Kosmák jest nejoblíbenějším spisovatelem lidu našeho, který mnohého probudil z národní a mravní ospalosti a získal jako horlivého čtenáře české knihy. Ať si kritika mluví co chce a jak chce, kukátkář zůstane naším miláčkem. Sláva jeho nesmrtelné památce!“

„Sláva! Sláva! Sláva!“ zahřmělo zahradou, hudba spustila „Kde domov můj?“, s níž účastníci dali se do zpěvu.

Až nadšení zmlklo, představil se na řečništi učedník Kosmákův, prostřední velikosti, smavé, červené tváře — Karel Křen z Duban, aby přidal oslavného kadidla na počest Kosmákovu.

Potleskem odměněn jeho veselý pozdrav.

Po kratičkém oddechu resišér Fr. Smržický mistrně předvedl veselohru „Nezdařené námluvy“, takže diváci nevycházeli ze smíchu a hlučného potlesku.

Po divadle lační krmili se v „bufétu“, žíznaví hasili žízeň, buzenou horkem, přerovským neb plzeňským dle chuti a kapsy, na kuželně rozléhalo se mistrovské koulení, hudba líbezně koncertovala a když hrála směs z národních písní, mladí i staří ji svým hlasem podporovali . . .

„Není nad takové jubélium, jak je dnes,“ volal rozveselený pantáta Ocásek, „člověk všeho užije:

pěkných slov, muziky, zpěvu, bufétu, plzeňského a tak dál. Sláva jubéliu, ať žije, ať je každý den!“

„Sláva jubéliu!“ ozvalo se v zástupu.

Na věži bila desátá. Zahrada se vyklizovala, bufét naříkal na svou chudobu, sudy hučely bolestně svou prázdnotou, P. Vladimír a sluha spolkový mnuli si ruce, že všechno tak dobře dopadlo . . .

„TOŽ HONEM, MARTINKO, LEŤ PRO KOCÓRA!“

Kde se rozprostírá ta „nejpravější“ Haná, posud není na jisto postaveno. Hanáci, jak povědomo, neradi se chlubí(!), a tož od nich nevypátráš toho položení. Jeden praví: „To je; drohé — není to, ale kósek dál,“ a tak to jde pořád dokolečka.

Ptáme-li se starých tištěných dokumentů, tu čteme:

„Teče voda od Vyškova a Haná se jmenuje, s obou stran pobřeží její rodnou půdu svlažuje; na ní žijí Hanáci, jsou to moravsko-slavní rodáci, oni znají vykonávat v létě rolnickou práci.“

Tož tady je zřetelně vyloženo, kde Hanáci bydlí, prý jenom na pobřežích řeky Hané, která bystře seskakuje z Dražanské vysočiny do roviny u Dědic a pozvolna se ubírá městem Vyškovem k Ivanovicím, Nezamyslicím a u Kojetína ústí do Moravy.

„To nemůže bet pravda,“ odporují mnozí, „a tož me kolem Prostějova, Holomóca, Létovle, o Štemberka, Přerova, Kroměřiža, Holéna, Bestřece, Holešova, keři sme nihdá třeba vodo Hanó neviděle, nésme Hanáce?“

Co na to říci?

V jiné staré písniče uvádí se jiný znak, po

němž poznati Hanáky:

„Meze nama Hanákama só pěkný koně,
jenom me se ve dne v noce staráme o ně,
omime jich dobře česat,
pro ně dobró sečko řezat.“

Zase slyšeti námitku: „A jinde nemají pěkných koní?“

Ptejme se zkušeností ze života.

Stařeček Jan Pospíšil ze Skaštic u Kroměříže, kteří nosili hanácký kroj až do smrti a v něm jsou pochováni, navštívili jednou lázně Luhačovice a tam při muzice pod košatými stromy seznámili se s panímámami od Olomouce a Prostějova a řeč se jim s nimi tuze trefovala. Když se vrátili, chlubili se mi, že slyšeli fajnovou hanáckou řeč od Olomouce a Prostějova, to je ta pravá a ne ta naše u Kroměříže.

Jinak zase soudili stařeček N. ze Švábenic u Vyškova. Byv tázán, proč nemluví hanácky — a hanáčtina švábenská neliší se mnoho od té, již užívá se u Prostějova a Olomouce, — mrzutě odsekli polohanácky: „Děte mně pokuj s tym žuchláním hanáckym, je teho plná huba, nic po tem.“

Tož komu věřiti?

Kolem roku devadesátého potkali jsme rozveseleného pantátu z Mořic, kolem jejich humen teče Haná. Ve společnosti byl i občan z nedalekého Pivína, který trošku zarýpnul do strýce.

„A co ty, Piviňáku, nedáš pokuj Hanákovi pokřtěnému vodou z Hané? Co jsi ty? Horák! Pole máte sám kopec a žlutý jak pampeliška. Vyplej napřed žlutou ohnicu z pola a pak mluv s pravým Hanákem.“

Piviňák ztichl a nic ho netěšilo, že ho mořický strýc vyloučili z pravých Hanáků.

Ještě něco. Když jsem byl menším studentem po roce sedmdesátém, cestoval jsem ještě s dvěma kamarády ve žně po okraji Hané. Přišli jsme do dědiny N. (pravé jméno bojím se napsati), která rozházena je po sparách. Před jedním statkem stál strýc, bezpochyby to byl majitel, s beranicí na hlavě a s dýmku v ústech. Jako slušní studenti, křestansky jsme pozdravili. Starší strýc poděkovali a pochválili nás:

„To só hodni štodenti. Vitám vás na Hanó!“

Kdosi z nás polohlasitě prošplíchnul:

„To je pěkná Haná, sám kopec, když se na ní sváží obilí, musí se šlajfovat a pouzovat. Podívejte se na ty vozy!“

Strýce nemile se ta slova dotkla. Vytáhli fajku z úst a daleko vyplivli skrze zuby sliny a jako pro sebe řekli:

„Je to ešče hlópy jak podmásli, dež nevíjó, kde leží Haná. Nemá to ešče žádných věd.“

Nedávno jsem byl po práci v Olomouci a před obědem vlezl jsem do Lidového domu. Tam se mi trefilo přisednouti k rodákovi z Kostelce.

„Prosím vás, z kterého Kostelce jste, který jest u Holešova či u Prostějova?“

„Z keryho bech bel, leda z Kostelca o Prostijova. Já so pravé Hanák, není pravjěšich Hanáku, jak me Kosteláce o Prostijova. Sám štát to oznal a pan prezident óředně potvrdil, že naše městečko sloje Kostelec na Hané.“

„Teče u vás řeka Haná, že se chlubíte, že jste pravými Hanáky, máte všecka pole jak na dlani

a černé jak kolomaz? Co ty vaše kopcovité Rozkvanty, mají černou půdu, jsou na rovině?“

„Jož sem řekl: štátně sme potvrzeni jako ti první Hanáce a naše Romža je lepší než Haná. Proti temo nedá se nic dělat. Mlovime hanácké, jak bě bičem mrskal.“

„Ale ti staří říkali u vás: von, vokno, hnit (nit) . . . jak v horách. Co namítáte proti tomu?“

„Nic, leda to, že jsme me Kosteláce — pravi Hanáce.“

Ve Švábenicích, 3 km vzdálených od toku Hané, říkává se: „Tam na Hané prší, je bouřka,“ při tom se myslí na kraj směrem ke Kojetínu; ale o sobě Švábeňáci také myslí, že jsou Hanáci.

„To je černá, masná zem jak o Lotina, pravá hanácká!“ kolikráte jsem slyšel.

Podle toho, co tu napsáno, „nejprávéjší“ Haná má se rozprostírati na rovině, jak hrubá deska v poríčí Hané, nesmějí se na ní užívati brzdy u vozů, půda její úrodná má býti mastná a černá, po ní jezdití pěkné koně; obyvatelé mají mluvití nářečím prostějovským neb olomuckým, o kroji zaniklém se ani nezmiňujeme. Tož rcete, kde je takový hanácký kraj, já o něm nevím!

A přece někde musí být, protože z něho přišel před lety na službu ke K . . . . ve Šv . . . . pacholek Martin Říha. Neměl se zle, ale pořád toužil dostati se z těch šv . . . . kotárů na rovinu jak „šnuptychl“. Kolikráte se nemohl ani s hospodářem domluvití, a to ho zlobilo, protože se mu pak vysmívali.

Hned na počátku služby zažil takovou příhodu, jež mu mnoho mrzutostí způsobila. Uhodily pří-

mrazky a tu hospodář nařídil, aby přichystal vůz a koně, že zítra ráno pojedou pro dříví do lesa. Martin zavčas vstal, koně vyčistil, že se leskly jak lasičky, sám hospodář, vida to, ho pochválil a na znamení spokojenosti chytil opratě a sám hnědky řídil. Jedva vyjeli na kopeček za osadu, hospodář ohlédl se a hned volal na koně: pr . . .

„Martine, zdá se mně, že nevzals kocóra, bo-dem ho v lese potřebovat...“

„Nevzal, pantáto; žádné mně neporóčel.“

„Tož honem, Martinko, seskoč z voza a leť pro kocóra, ale selnější vem. Ja tě tode počkám.“

Martin nečekaje na další řeč, spěchal o závod pro kocóra.

Přijda do statku, běžel zrovna do kuchyně, kde obyčejně pod pecinkou hověli si jejich kocouři. Měli dva: jednoho staršího-silnějšího a slabšího. Hledá jich a kocourů nevidí, tož vyběhl na dvůr pod kůlnu, pak na hůru, jsou-li tam, ale nikde nic. Tetička odešli do kostela na mši sv. a dívka cosi poklízela, tož se jí nechtěl raditi.

„Pudo k sósedom, abe nám kocóra puče, že ho potřebojem v lese,“ pomyslíl si a šel. U sou-sedů nebyl též kromě menšího děvčete nikdo doma, a ta nevěděla, kde jejich kocour vylíhuje neb se toulá, tož nic nepořídil.

„Co včel? Leda jit oznámiti hospodářovi, že jejich kocóři nésó doma a o sósedu taky.“

Přiběhnuv k pantátovi volá: „Nic neneso, naši kocóři kdese zaběhle a sósedu taky. Co dělat?“

„Ale, Martine, co nevíš, co je to kocór o voza? Kocór to je takové klosté řetaz, kerém se zavirajó kola, abe s kopca vuz se nerozjel a nespádl nekde

do křikope. Já sem tě neporóčel přenyst ževyho kocóra.“

„Pantáto, jož so stare pacholek a pořád slóžel sem na Hané o sedláku, ale kocóra sme nihdá nepotřebovale na šlajfování. To je tade pěkná Haná!

„Tož, a honem pro toho klostyho pravyho kocóra, ať se zavčas dostanem do lesa. Visi pod kulňó na zdi.“

Hospodář se smál, ale Martinovi nebylo do smíchu. Držel na čest a včil jak bude před dru-hými vypadat?

Z lesa šťastně se dostali, kocour poskytoval dobrou službu, Martin s kopců nestačil ho na-tahovat na kolo.

Když se vrátili, chodil jak zařezaný a málo mluvil; ustavičně čekal, že se ho někdo bude tázati na toho klostyho kocóra . . .

Nikdo ani slovíčkem nenarazil; byl rád, že to tak dopadlo.

Ale mýlíl se. V neděli, když šel z ranní, pohůnci za ním vykřikovali:

„Klosté kocór ide!“

To ho dopálilo.

„Deť já na takové slavné Hané, kde se šlajfoje kocórama, nemosim bet,“ znělo rozhodnutí, „vrátim se zas na rovino jak šnuptychl, tam aspoň obendem se bez šlajf, kocóru a póz.“

Vypověděl službu a šel, kam ho srdce táhlo!

TCHOŘ JEST ŠELMA KUNOVITÁ, MNOHO ZLA PŮSOBÍCÍ...

„Tchoř (*Putorius foetidus* Gray) jest šelma kunovitá, vespod jednobarevně černohnědá, nahore a po stranách světlejší, se žlutavou podsadou, s čenichem černým, mezi okem a uchem se srstí bělavou, délky 10.5 cm, ocasu 16 až 10 cm. Rozšířen jest po celé Hané i jinde. Jest čilý v noci... S večerem opouští brloh, aby lovil. (Lidský tchoř chodí na lov i ve dne.) Byv překvapen, vypouští k obraně aneb spíše z leknutí mimovolným povolením svalů svěracích nelibě páchnoucí výměšek ze žláz řitních. K neuvěření jest tuhý život jeho. Dva lidé s klacky mají co dělat, aby ho utloukli; k poranění zdá se býti necitelným. Zmije mu neuškodí, sežere ji klidně i s hlavou i s jedovatými zuby...“

Na příslušníka zvířátek této čeledi hned po vyjití ze školy z návodu pacholka Jakuba Paly učil se Martin Rozrazil, pohunek, selský syn Jana Rozrazil, sedláka v N... č. 7.

Pan rector Adamčík o Martinovi se vyjadřoval, že takové šelmy neměl ve škole celých třicet let, co vykonával úřad školního mistra, že mu Martin Rozrazilův více vypil krve, než kolik je vody v obecním močidle, že o něho v jednom

roce otloukl všechny lískové pruty z obecního lesa, až musel pro nové posílat do panského...

A táta Martinův podobnou píseň zpívá: „Mám sedn děcek, řemeň samo jádro, ale tech šist nedostalo stotino ran, co jich samojediné Martin odebral. Nedostával řezo skrzevá očeni, to bech lhal, klok měl dobré hlavo, jenom mrkl do knižke, jož to oměl, muhl bet z něho vzácné profesór, debe nebelo teho ancejáštvi v něm, k vulevá němo bel kárané. Radile sme se s matkó, co s něm? A matka povídá: Ešle ho dáme na štodije, tož nám ho tam okločó. O nás ho řezal sám pan rector a v městě, jak doslýchám, bévá v prvni střidě šteři až pět profesóru, selných možu, det žejó na samym mase, a ti dež ho bodó každé deň palaškó bit, tož mo rozcancelojó do tédná gatě. To be bela drahá štodija, do měsica šafovat štvete gatě kromě inšyho vedáni! Tož sme se osnesle Martina nechat doma.“

Z těchto rozumných důvodů stal se Martin pohunkem.

Ó, jak byl rád, že nemusel do města! Jezdit uměl jako starý pacholek, koně ho tuze těšili, v holubech měl zalíbení; králíky chovat — to bylo jeho vyražení!

Svěřena mu byla pára vraných, něco vzácného! Nohy jim hrály jako primhusle, hlavy nesli zpřímá jak císařští gardisté a řehtali jak ta nejlepší muzika! Když jel na pole, plná dědina těch koní byla. Lidé vybíhali na koně se dívat, ač je viděli bezpočtukráte, a to Martina těšilo.

S jejich pacholkem Jakubem dobře vycházeli, a ten ve stáji a na poli vpravoval ho pěkně do selské

práce a v dobrotě ho zaučoval. Martin ho poslouchal a jevil vděčnost.

Na třetí den, co pohunčil, povídal Jakub: „Martinko, došil mně tabák, puč mně šestko, šak já tě jo brzo oplatim.“

„Ja, kde bech jo vzal, deť teprová třetí deň de mně složba, ešče sem neměl véplate.“

„Mesliš na gatě? To be belo skoro,“ usmíval se pacholek.

„No, dež nemáš peněz, viš přece, že vaši kóřijó a že majó tabák doma. Muhl bes mně ščé-pitko od nich vepučet, dám tě zakóřet z fajke. Jož se hrobé dost, abe ses očel kóřet a schoře chetat. Kde vezmeš peníze, dež nebodeš schořikem?“

„Ó, já dobře vim, kde tatiček majó sklad tabáko! Onehdá z města z habalde převezle si hodně krocanu tabáko, ten krócené je pré selněši jak sprosté, a dež te krocane pokrájele, naložele to do látky (hrnce), překrele dynkem a postavile do okynka ve sklepe, co je v šeji (šíji), abe nebel tak soché. Šak já vám s hrstko vemo, nepoznají to. Třeba ešče dnes.“

„No, mužeš, já tě za ósloho pomužo ráno tvó páro pocovat.“

Martinovi se zdálo, že nejsou jejich doma. Tož ihned plížil se jak mládě tchoří na výzkum do síně gruntu, z níž sestupovalo se do sklepa. Dveře od sklepa nebyly ve stěně, nýbrž ležely zároveň se zemí v síni. Když se nic nehýbalo, Martin vydvihl dveře a šup do sklepa, a hráb do tabáku. Vtom cosi se pohnulo na dvoře nebo jinde. Martin sebou škubl a pádil po schodech nahoru. V té

rychlosti nějak zavadil o dveře, ty celou váhou spadly na ruku, v níž měl tabák. Bolestí zaúpěl. Tabák se rozletěl, ruka zamodrala i zakrvácela a Martin vida, že je zle, pelášil pod kůlnu sbírat pavučiny jako vydatné léčivo na zastavení krve na rány.

Co tak hledá medicinu, uzřel otce za sebou: „Co tode děláš, schořo? Máš tode pelech? Kdo mně bel ve sklepe na tabáko? Siň je tabákem posepaná!“

Martin ani tik.

„No, otevř jo! Bels tém schořem?“

Martin stál jako zařezán.

„No, počky, já tě naočim skróšeně a óplně se veznat a veženo z tebe teho schořa,“ a teď se neptejte, jak řemen pracoval na zádech a jiných údech těla Martinova.

Martin trpěl, jak by vypil máz trpělčího sádlá.

„Prosim tě, taťko, deť to děcko tak nemlat, jož je celý krvavy. Co nevizeš, jak mo z roke crcóli kryv?“ krotila hněv manželův vyskytnuvší se manželka.

„Šak jož teho nechám, sotvá déchám, ta mrcha mě osatoni. Je třetí deň pohunkem a jož chce měť veplacenó složbo.“

„Poď sem, Martinko, okaž to roko,“ volali matička. „To tě odělale tatiček? Deť je rozbitá jak šajba!“

„Ne, dveře od sklepa mně na ňo spadle. Jož mám na ni medecino — počene, brzo otrne a se zahoji.“

„Vizeš, Martine, prvni schoř — jak tě po-

kósal! Dé pozor, ať tě smradem nezadosi a všecko kryv nevetahne z těla," napomínal otec a odešel.

„Boli to, Martinko?“ bolestně vyzvídali matička.

„E, neboli. Te počene a řemeň tatičku jož to bolest vetahle. Jakob mě volá, mosim běžet, co chce?“

„Tož, jak to dopadlo? Co máš v roce? Neseš tabák?“ ptal se Jakub.

Martin nyní vypravoval, jak ho ten první schoř dorasoval.

„Nic si z toho neděle, všeckymo se mosime očet. Časem se vecvičíš, že bodeš chetřéši, jak opravdověnské schoř. Dež to roko máš tak dokrváčenó, nemosiš krmít a pocovat koně, zastano tě. Chceš-le, lehni si, ať tě to otrne.“

Martin byl opravdu tvrdý jako tchoř, ježž počínal uctívat. Brzo se z nehody vylízal, že mohl pomýšleti na jinou.

Stalo se to takto:

Pacholek Jakub, když vozili obilí do města, povídal Martinovi: „Co je to za pacholka bez parádnyho biča? Ne, nemosi něm řezat koně, ale na parádo ho má mět na vozo. To je posledni čeledin, co mláti do dobetka. Máš koně jak málokeré hrabě, figoro stavijó až radost hledět, jenom ešče ten bič s pěknó šňuró červenó a násadkó veřezávanó k tomo patří.“

„Dež néni peněz,“ smutně odvětil pohunek.

„Šak vaši natřijó včel stříbrňáku za obilí, že sotvá be vlezle na kolečka.“

„Co je mně po nich, dež nésó my.“

„Mužó bet.“

Již o tom žádný nemluvil.

Tatiček přivezli peníze z města a čítali je na stole, a bylo jich tolik, že tam ani za jednou nevlezly. Pak je znovu počítali a odnesli v míšku na komoru do kostnu. Byly to samé stříbrňáky. Klíček od kostnu schovali do odpoledňových kalhot nedělních, jež vyzuté pověsili ve světnici na lištu. Martin stál při tom. Přišel právě řezník kupovat tele. Hospodáře volali do chléva a Martinkovi zableskla v hlavě myšlenka: „Vem si ze dva renščáke na ten bič a inšy potřebe, šak viš, že klóček od kostna visi v gatích na leštvě.“

Z opatrnosti vyšel na dvůr shlédnouti situaci, a když se cítil bezpečným, vrátil se do jizby a vyňal klíč z kapsy, vklouzl na komoru a otvíral skříň. Jaksi to nešlo. Lopotil se a ne a ne otevřít! Trvalo to delší čas. Celý zabrán do otvírání, neznamenal příchodu otcova, který právě šel pro drobné, aby vrátil řezníkovi, jemuž prodal tele.

„Tož, jož zas se v tem, te hromské schořo? Před tebé abe bel celé gront na sto kliču zavřené. Mosim tě zas trochu zpamatovat. Před nedávnem dostals holém koncem řemeňa a dnes tě veplatim drohém koncem, opatřeném přesko — šak se sviti jak stříbro, to bode selněšihó neco.“

A teď nastalo boží dopuštění. Přeska blýskala se ve vzduchu, a když dopadla, dělala fotografie na těle Martinkově. Ten napřed mlčel a pak zaržál jako mladý splašený kůň, a vydřev se tatkoví z ruky, pelášil z komory po schodech na dvůr . . .

„Dobře, že ofókl. Smrad z něho de jak ze schořa, odosel bech se, jak ho ten řemeň spracoval.“

Není jiné porade, schoři se takovém způsobem vehánijó," hovořil pro sebe starý Rozrazil.

Dlouho bylo na gruntě po tomto vypukací pokoj, až koncem března, kdy kůzlata počínají vřeštěti. Jakub, pacholek, hovořil: „Tož, Martine, vaši majó jet za kmotre, přes pole, te vránéma máš jich vist," jaky to bude bez parádného biča? Jedno ho mosiš mět. Dnes fokarujem pšenico do mléna, hodil be se měch odnyst k Novákovi, sósedovi, on takovy věce přejimá. Já se mo o tem přes zidko zminim, že kvičeró přeneses schořa do jejich kozího chlivka, ostatni se jož spravi.“

„No, tož necht," neodolal Martin slovům svůdcovým.

Měch při fukarování odhodili do přístodůlku do plev, a jak se sveččilo, pohunek odnášel jej k Novákovi. Kde mají kozí chlév, dobře věděl, byl již kolikrát u sousedů. Octnuv se na dvorku, rychle otevřel dveře chlévské a mrskl měchem dovnitř. Ozval se mekot kozí na způsob dětského pláče, zaduněla podlaha, a hlomoz staré kozy . . .

Nováková, o ničem nevědoucí, šukala ještě cosi v kuchyni. A když zaslechla úpěnlivé „mééé“ kozlátek, letěla do chlévka na pomoc. V tom se jí mihl před očima Martin. Vpadla do chlévka a — tam hrůza hrůzoucí: stará koza skákala až ke stropu a na dvou zadušených kozlátkách ležel měch obilí. Nováče hned napadlo, co se stalo: „Jistě ten schořik Rozrazelu mně vhođa schořa na kozlata jich zabil. No, počky, hned se vepořádáme.“ Jak byla, běžela k Rozrazilům, strýc nebyli doma, tož tetce žalovala, že jejich Martin

zabil její potěšení — dvě kozlátka, na něž se celý rok těšila, a vyzvala ji, aby se šla na mrtvolu podívat. V tom vkročil starý Rozrazil, vrátivší se z výborové obecní porady.

„Co je, tetke, že tak šromotite?“

„Poďte se, strěčko, taky na to sám podívat a pak veneste ortel," pobízela Nováčka, „co váš Martin spáchal.“

Strýc Rozrazil, chlap jako trám, plný ještě živice (síly), poslechl.

Uzřev vlastní měch s pšenicí, ležící na zadušených zvířatech, zaskřípěl zuby.

„Sósedko, přendite si pro peníze za kozlata, a s Martinem se verovnáám sám. Jož, meslim, spi, necháme se ho vespát, ráno bude malé sódné deň. S Bohem!“

Matka Martinova trnula o chlapce: „Prosim tě, jenom ho nezabi!" chlácholila muže.

„E, takovymo schořovi se nic nestane, e debe zmije se kolem něho vinole. Šak neco podobnyho mó ochestám.“

Doma přinesl ze studně putěnku čerstvé vody, namočil do ní prostranek (provaz), aby do rána se pořádně napil.

„Tož pi, prostranko, ráno, až se na to spánkem poselime, bodeš dělat složbo," myslil si v duchu.

Nemohl dospati ani rána, tak ho ten malý soud znepokojoval.

Polo přistrojen, vytáhl z vody nasáklý provaz a rychlým krokem vstoupil do „překladníka" (pícník v konírně), kde Martin pohunek s pacholkem spával.

Uzřev otce, zarazil se.

Tatík ihned: „Odnesls ten měch pšenice k Novákovi?“

Pohůnek sklopil oči.

„Tož přestop blíž, vepořádáme se.“

A vši silou uchvátiv Martina ještě neoblečeného, položil na koleno a provazem švihal hlava nehlava a křičel: „Já z tebe te mladý schoře mosim vehnat, e debech tě měl zabit . . . !“

Martin, jak už oklepování nemohl vydržeti, dal se do křiku: „Prosím vás, jož se napravim, na schořa, co žev bodo, nesáhno!“

„Ešče to sleb jedná,“ hřměl otec.

„Prosím vás, tatičko, odposťte mně to, co žev bodo, na schořa nesáhno . . . !“

„Dobrá! Slovo dělá moža. Jož nése chlapec, ovizem, jak držiš slovo!“

To domluviv odhodil prostranek a odešel za humna se „proluftovat“.

„Tož, milé Martinko, jož máš po schořách; se s něma neščasné. Třekrát jich chetals a třekrát vedržels, co do tebe vlezlo. Nech teho. Rač zapros tatička, ať tě ten bič kópijó sami,“ radil Jakub.

Hospodář se vrátil.

„Jakobe, nése nejak zapletené s tema schořama a s Martinem?“

„Ale kde, stréčko! Ať řekne Martin sám, co sem včel právě mo řekl: Abe vás zaprosel o penize na bič, že k němo správněš přende, jak skrzevá te nepodařeny schoře . . .“

„Je to pravda, Martine?“

„Je.“

„Tož dobře. Bič se tě kópi a Jakob dostane tabáko. A včel do práce.“

Martin dostal slibu a je z něho již statný hospodář. A když někdo vypravuje o schořích, mimovolně sahá na zadní část těla, po níž před lety proháněl se jak zmije hrozný prostranek k vůli té smradlavé šelmě kunovité — schořovi . . .

Pan farář Kadlíček ráno po kostele, vyřídív věci kancelářské, vyšel si do zahrádky načerpat čerstvého, vonného vzduchu do svých chorých plic; od 10 do 12 má dnes vyučování náboženské ve škole, k němuž potřeba hlasu a osvěžení nervů.

Bylo to na počátku června, kdy stromy vydechovaly vůni z posledních květů a ptáci štěbetali předposlední písničky, vždyť prý po sv. Janu Křt. nadobro hrdélka jim zasýchají.

Z farské zahrádky za potokem, jenž dotýkal se jí s jedné strany, byl rozhled na podíly, jež domkaři obdrželi z obecních pastvin. Téměř na všech zelenala se řepa již dvakrát okopaná, přetrhaná, jenom na jednom kousku ještě zápasila žena s bujným plevelem, snažícím se vzrůst řepy zastaviti.

Pan farář pozdravoval ji: „Pomáhej Pán Bůh!“ ale žena neslyšela, tak „se horlivě bila s prací“. Vtom se hnal s motykou na rameně hlásný Kopeček, jemuž všeobecně lidé říkali „sysel“. Ku přezdvíce té přišel asi proto, že měl lícní torby pokryté oduřelými skráněmi, prostranné jak sysel, v níž ustavičně přechovával „bagu“ (žvanec tabáku) a často je vyplachoval půlčkem prostějovské. Mimo to jeho slechy, ukryté ve vlasích,

podobaly se malým ouškům syslovým, rovněž i táhlé tělo oblečené v šedé šaty s hnědými skvrnami.

Beze slova zabral Kopeček dva řádky vedle ženy a kopal. Kopečková chvíli mlčela, jazyk však nedal jí pokoje, tedy začala: „Tož přece přešils? To se hodné. Ach, Bože muj, co se já nadřo! Jož měsíc se nažhrané jak sesel. Jindá tě to drželo tře, štere dni, nédyl tédeň, ale toto jož je proti Páno Boho! Řepa, meslim, jož je propitá a to je má dřina. Manžel sedi v hospodě jak sesel v dōře a žere a já mosim odřít všecko sama. So strhaná na všecke óde, žádné radosti nemám s takovém chlapem!“

„Odělalas práco, ale kromboženec po ni,“ vpadl do lamenta ženina Kopeček, „řepa je plná tráve a ruste tě zrovna za motekó. To sis rač muhla lehnót, než tak řepo opravovat.“

„Že tě Pámbu na fleko netresce za taková lež! Skoro na padesát ozlu (uzlů) tráve sem dom odvlikla dobetko a on řekne, že po práce kromboženec! Takovy mám oznáni od manžela, keré mně před oltářem láska slébil! Muj Bože dobré, proč mě tak tresceš? Co sem tě odělala? Na co sem se vdala? Vzala sem si vdovčesko s třema děckama, keré nemá svědomi a oznáni. Zázrak a hrobé div to je, že takovyho chlapa z té forote nevehodijó, dež tam přendeš každé deň na noc napité jak sesel, co tam ohlidáš? Mužó tě s deskama, dřivim, šendelem odnyst a te nebodeš o ničem vědět. Ach Bože, rozbože, co sem to jenom odělala!“

„Letoješ, že sis mě vzala? Kdo mně nadbihal? Kde sem se okázal, jož tam stálas a oblezovala

se po mně. A dež sem se vejádril, že bechme se muhle sebrat, jak ses sladince oščořovala. A kdo pak be si bel vzal zmrhalko s děvčeskem? Poslouché! Jož se to začíná olezovat po chlapech jak te. Dé pozor, ať nevede taková jak te, poctivá její matka. Veletěle beste obě z chajde, to tě povídám já, tvuj manžel Kopeček.“

„Žvachté, co chceš, já zas povídám: nech chlasto, beť člověkem, bodem mět co jest, e grécar be zbel!“

„A kdo je tech srážek přičena, leda te? Decky mosiš mět navrcho. Já povídám čehy, ona křeči hot a decky chce mět recht. Povidal sem: nekopujme sele (prasátko), só velky horka, neni to jisty. Neřekne nic a převleče ho. Za štrnást dni natahlo nožke a tře sta bele v baso.“

„Šak ho sbóchals sám, tak drahé pečinke ani hrabě nemivá.“

„Dež te mužěš vehodit tře stovke na prase, mužo já tře sta propit. Pak sme kvit.“

Kopečková začíná znovu, však hlas jí měkne a zdá se, jako by se chtěla rozplakat. Po chvíli ústa její šeptají: „Panenko Maria, pomocnice ztrápených, oroduj za nás!“

Kopeček též ustal ve slovném boji. Dojalo ho, že žena pronesla: oroduj za nás, t. j. za oba, a ne jenom za ni.

„Prosim tě, dodělé to, koze doma plačó, chcó snidani; zaneso jim ozel tráve.“

„Jenom dí, šak si s tém nejak sám poradim, dež tě koze volajó.“

Žena s uzlem odběhla a Kopeček sám a při tom pobručoval: „Je to drenážirovany a zarustly

jak lóka. Ta mrcha poscana (tráva) je jak kozoch, že motece se do teho nechce vlizt; o brázde je vrbica, s nň charpa a rmenek, abe se člověk pořád ohébal a travino vebiral, pak narovnával záda a obracel oče k hospodě — — Debe rač belo po tem.“

Pan farář v zahrádce sledoval s útrpným zájmem tyto výjevy ze života manželského a umiňoval si, že Kopečka napomene. Šel do školy. Když zvonilo poledne, děti rozbíhaly se ode dveří školních a pan farář za nimi.

Napadlo mu: „Zda ten Kopeček tu řepu dopravil, či hospoda ho od práce odvolala?“

Dívá se. Kopeček dokopává poslední řádek. Když dokopal, utřel rukávem pot s čela, motykou praštil o zem a zhluboka oddychuje mluvil pro sebe: „Kdo to řepu první sázel, toho belo pověset na první vrbě o plota. To je smrtelná práca! Rač pit kafé bez cokro, jak sme pile na vujně, než chrtóset se s robotó.“

„Kopečku, pojďte na slovíčko!“ volal pan farář přiblíživší se k jeho podílku. Kopeček ochotně přiběhnuv, ptal se: „Co si přejó, velebné pane?“

„Neudělal byste mi tři topora, jedno do sekery, druhé do rýče a třetí do motyky? Ale akátovy.“

„Ale — ja, proč bech neodělal, mám agácu dost. Jenom si to pošló, lebo rač si podvečir pošlo děvče a zetra to majó. Bode to stát štere korone — dá to chvilo práce — muhle be mně jich dat třeba hned.“

„No, od práce se napřed neplatí, ale vám rád vyhovím, tu máte čtyři koruny. Jenom o něco vás prosím: Buďte poněkud šetrnější ke své man-

želce, je to žena příčinlivá, děti vám dobře vychovává, nevyčítejte jí, co se stalo za svobodna. Věděl jste o tom, když jste si ji bral, nač to pořád opíkat?“

„Nezapírám, velebné pane, že sem věděl, ale temo oni nerozomijó, jak to de meze manželama. Mosi se ji to časem přepomenót, dež ji hoba jede furt jak fokar, abe se trocho retyrovala.“

„Chybující jsme všichni, Kopečku, vy také. Není to pěkné, když si manželé pořád něco vyčítají a na sobě sedí. Ona dělá jak kuň a jakou má radost za to, když vidí, že máte raději hospodu než ji?“

„Velebné pane, dovolijó ešče slovičko: Do hospode otěkám, dež chce mět decky recht a svó na vrcho a ščeká jak zlá fena. Takovém věcám oni, velebné pane, prosím jich, nerozomijó, kázani omijó pěkný postavit a jedno druhy, ale v stavo manželskym nežele, tož nevijó, jak to chodivá meze manželama. A ščesti je, že si vevolele ten stav svobodné, jak jich znám a jejich náturo, jak só náhlé, tož be taková mrcho, jak je moje, na místě zamordovale.“

„Tak zlé by to snad nebylo. Vy jako muž měl byste vědět, že žena jiné zbraně nemá než tu hubu. Kdybyste s ní pěkně zacházal, tož by ji neotvírala. A někdy je také dobře, když muž nechá ženě recht. Ona to myslí dobře, že to někdy jinak dopadne, za to nemůže. Vy také netrefíte vždy to pravé. Běžte domů k obědu a rozvažujte o mých slovech.“

„Šak, velebné pane, dám na sebe lepší pozor, a dež žena začne třískat hobó jak potirkó, bodo

se co névic přemáhat, ale nevim, ešle to vedržim až do konca. Děkojo za penize a za ostatek Pámbu zaplat!“

Rozešli se.

U Kopečků již stála polévka na stole.

„Dobrá!“ pochvaloval Kopeček. „O Ječminkové čtl sem v kocheni: „Hospodyňka milá, když v pravý čas uvařila,“ tak to má bet, aspoň bez křeku pojime. Máme dodělanó.“

Hospodyně k té chvále nic nepřidala, jenom dodala: „Chvála Páno Boho, že s tó řepó máme jož pokuj, mužem začít jinšy práce.“

„Já na příklad mám odpoledně dělat akácovy topora. Velebné se o mně zastavile, da ze škole, ešle pré bech jim něma neposlóžel. Je to faň člověk, ledové kněz, s ledem si porozpravi, e dobró rado oděli. Mosim mo vehovět. Jak odhodim žečko, hned vlezo pod kulničko stróhat te topora.“

Ke čtvrté hodině Kopeček již odnášel hotové dílo na faru; odevzdav je hospodyně, zaměřil k hospodě.

„Co vám mám nalit?“ táže se hospodská.

„Za štere korone té mé němíleši. Celé měsíc dělal sem durchmarš, nesmim se náhle odstavit, abech neotrpěl ójmo na zdravjó.“

„Proč právě za štere korone?“

Vedělal sem jich od našeho velebného, tož vám jich neso na ofěro.“

„Viděla sem vás s panem falárem řečňovat, zaskočela sem právě na petroželi do polivke. Povidala sem si, velebné pán jož dlóho neviděle Kopečka v kostele, tož mo dělajú příklad, abe

se pamatoval, alebo ho káó skrzevá jeho manželko.“

„Mloville sme spolem, nezapírá, ale to veznat mosim, že velebné stavo manželskymo toze málo rozomijó. Debe tak měle s mó přebévat pód jednú střechó a ona seděla cely dně s paščekó na nich jak na mně, to by jinó zpivale! Mož mosi okázat taky zobe a roke, pak to harmonyroje.“

„Nemeslite, Kopečko, že za chvilo neco přende? Jak říkáme: v zhnilym kótě nad lesama vevalojó se hrade a odtamtud bóřke só toze nedobry. Pámbu nás chraň a opatruj, abe neco se nad náma nesneslo!“

„Néso prorokem, ale to mužo předpovědět, že o nás třeba ešče dnes strhne se hromobiti; naše stará, ta má hromu plný hobo a blesko v očách vic než na nebi. Snad nebode to tak náhly, chco se podívat do potoka, ešle só tam agáce hodici se na topora. Abech měl neco v zásobě, debe se stala poptávka.“ To dořeknuv, vypil naráz půl „samečka“ a vstával od stolu.

„Nechodte, Kopečko, až se to rozežene. Zmoknete,“ radila hospodská.

„Pár krapek seslovi neoškodi a dež bode néhuř, mrskno sebó dom.“

Slunce pražilo jak v pekařské peci. Obloha se kormoutila. Lidé obraceli oči ke „zhnilemu koutu“.

„Nač se potit,“ stíraje krůpěje s čela hovořil Kopeček, „lehno si do chabašči a počkám, co to bode dělat. Dež bode zle, nemám daleko do dědine.“

Ponořil své tělo do veliké trávy a zakrátko usnul.

Nad lěsy hrady rostly, množily se, míhaly se

v nich světelné pruhy . . . Zaburácelo to v nich. Ihned vyletěl z bran hradů divoký vichor, vyšlehly ohně, stromy praskaly, ojedinělé velké krůpěle padaly svrchu . . . Lidé prchali s polí s modlitbou na rtech: Pane Bože, chraň nás od krupobiti, ohňa, povodně — —. Kopeček v křoví chrápal . . .

V okamžiku obloha se zatáhla jak černým příkrovem, hrom zuřil, blesky projížděly temnotou, dešť jako množství potoků hrnul se dolů. Vody se množily, zdvíhaly, již vyvýšenější meze a místa jimi se zakrývaly, i ta hrázka, zvaná sýslí, na níž Kopeček si hověl . . . Voda dostavila se tak neočekávaně a rychle, že žádný živočich jí neutekl. Utopil se v ní i Kopeček.

Za hodinu po této průtrži mračen vycházeli obyvatelé podívati se na ty hrozné škody, jež je zastihly.

Nedaleko dědiny na sýslí hrázce uzřeli v blátě mezi utopenými sýsly — též lidského sýsla: Kopečka.

„Chodák nenadál se, že meze svéma menovcama dokoná. Odpočenóti lehky dé mo, ó Pane, a světlo věčny ať mo sviti, nech ať odpočívá v pokojo!“ dělal nad ním kříž soused Kostelka. „Miloval mokry, v mokře našil svůj konec. Jak to Pámbu všecko řídí — —.“

SPLAŠENÝ AUTOMOBIL.

Co vypravujeme, přihodilo se za těch časů, kdy první automobily počaly znečišťovati čisté ovzduší hanácké rozvířeným prachem, pekelným puchem a hlomozem, kdy ještě nebyla založena Masarykova liga proti tuberkulose.

Kdyby tehdejší komoni a kravičky dnes ještě dýchali a po lidsku mohli hovořiti, ti by jistě vypravovali smutné vzpomínky. Na př. by vykládali, jak strýček Odehnal zapřáhl starou stráženu do prázdného vozu a k ní na „ruc“ jalovici, že ji budou učiti táhat. Manželku a syna Antonína vzali na pomoc, kdyby jalůvka nechtěla poslouchat. Antonín zavěsil jalovici do ocasu červenou pentličku, „aby jí žádný nepřehlédnul“, takové rady slyšel od obecního pastýře Vavroucha. Když tak vypraveni jedou po silnici, z daleka slyší supění a rachot.

„Matko, zle je! Antomobil žene proti nám!“ upozorňoval Odehnal, „obá dvě držte kráve, ať neco nevevedó!“

Ani těch slov nedořekl, již smradlavá obluda stála před nimi. Krávy škrk nalevo do příkopu a pak do pole. Odehnal nadával, žena plakala, Tónek ležel pod jalovicí. Dobře ještě, že krávy se zaplantaly a nemohly se hýbat. Vůz to odnesl:

zlomil si nápravu a oje a Tónek utržil několik škrabanců na tváři.

Anebo jeli rolníci s „trhem“ do města. Kde se vzal, tu se vzal — automobil. Chlapi hup s vozů ke koním, jedni zadělávali jim oči, druzí je popleskávali a třetí — leželi i s vozem v příkopu u silnice... A nový „zlý“ duch Hané zmizel v prachu jak rozhněvaný král Ječmínek.

„Zatrackané ancekrest! Sám satan z pekla ho vepostil a poslal sožovat a smradem doset dobré, tiché led!“ ulevovali si postižení.

Takových příkladů mohlo by se uvésti na kopy, když hrabata a bohatí fabrikanti uváděli auta do království Ječmínkova.

Těž podobné hrozné „nadělení“ mělo tehdy postihnouti městys N... , v němž už po několik let spokojeně si pokuřoval cukrovar. Sedláci se dřeli a němečtí páni pěkně pod obláčky kouře komínů tamější fabriky „proožívali“ jejich dřinu. Ještě jim prý k blaženosti pozemské scházelo auto, tož si je objednali. Vykládal o tom fabrický kočí Johan v neděli v hospodě u muziky, že prý ho ředitel požádal, aby kromě služby kočího převzal i řízení automobilu. Takový řidič prý se jmenuje „šofér“ a musí se na to ježdění na autu dělat zkouška a on že prý na takové výcviky odebere se na útraty cukrovaru do města.

Bylo to pravda, čím se Johan chlubil. Brzo na několik dnů vytratil se z N... do města a tam se cvičil na šoféra. Když už všecko uměl, přijel jakýsi pan inženýr z Brna, Johana přezkoušel — a Johan se stal zkoušeným šoférem.

Na druhý den po zkoušce byly malé hody

v N . . . To se ví, že muzika bez Johana se neobešla. Šikovný byl chlapina ten pan Johan a ve všem se vyznal; tanečníkem byl první třídy. Urostlý byl jak rovný strom v lese, na červených lících až pod boltce ušní rostly mu pěkné licousy, či jak se říkalo „stakraporty“, zpod černé hlavy hleděly do světa jiskrné černé oči, u děvčat až do srdce pronikající. A když tancoval, tu se nadnášel lehounko jak „pápení“ a děvčata si pokládala za čest s takovým umělcem se protočit.

A tož u té hodové muziky Johan se chlubil, že má „atestaci“ jezdit s automobilem, že zítra po prvé vyjede sám auto vyzkoušet a v úterý že poveze pány. Ó, na autu se pěkně lehko jede, daleko pohodlněji než na železnici . . .

Sousedé se křížovali, když zaslechli tu řeč: „Pane Bože, pomuž nám, to se bude mět kolář dobře, třeba e konské ras,“ hovořili stůsněným hlasem.

„Nebojte se, páni, já v obci pojedu pomalu a když uzřím plašit se dobytek, zastavím; však on brzo přivykne,“ těšil je Johan.

Staří pokračovali ve výkladech o „antomobilech“ a mladí hleděli si tance. Johan z nich byl téměř nejhorlivějším; protácel dívku po dívce, žádná mu nedala košem, ba pochvalovaly si, jak se s ním dobře točí, a velebily tanečníka co nejvíce.

Stázka Odstrčilová činila výjimku: dvakrát k ní mířil Johan a za ním Vojtěch Lysický a vždy dala přednost Lysickému. Johana to ponižování málo těšilo, domníval se, že je neodolatelný, a hle! téměř nejpěknější děvčice z přítomných dává přednost domkařskému synkovi! Černoooká Stázka,

zdravím a silou kypící, zkrátka jak přítomné „baby“ tvrdily — děvče jak „stopa“, jak „našlapaná“, uráží jeho domyšlivost. Stázka nebyla chudobná ani bohatá, umřeli jí oba rodiče, tož vstoupila do služby k Dosoudilům; držela se na jejich gruntě již několik let a tetička Dosoudilka ji měla jako vlastní. Muzika přestala hrát po půlnoci, protože čekalo tanečnický okopávání řep. Tanečníci spánku neuzili mnoho, neboť časné je budil pastýř. Děvčata musila opustit lože — vyhánět dobytek na pastvu.

Když poklízela Stázka, tetička Dosoudilka jí povídala: „Stázko! Dnes k nám přejeď z Holomóca hosti — sami páni a paničky, mosime všecko veglančet, abechme neotržele pomlov. Až poklodiš v jizbách, zameteš návsí a ometeš počene (pavučiny) na oknách a dveřích, pak mně budeš pomáhat v kocheni. Mosim napict vdolečku e nejaké ten cokrberk, viš, sama bech to nezhočila, a pak hovězi, kořata a sekanó.“

„No ba, tetičko, já vás neopostim; pospišim si, abech brzo vám muhla v kocheně pomáhat.“

„No tož dobře, děvče.“

Stázka práci honila, jak nejrychleji mohla; brzo vysmýčila pokoje, pak síň, dvůr a naposledy vrhla se na náves. Když byla v nejlepší, cosi zahučelo, zarachotilo, pozvedne hlavu: byl to Johan na autu — vyjel je zkoušet.

„Než se nadála, stál automobil před jejich a řidič jeho hovořil:

„Stázko, pojď, svezu tě, budeš první z obce, kdo na autě jel.“

„E, dé mně pokuj, spichám, dostanem hostě, nemám kde.“

„Však to bude trvati jenom minoutku,“ sváděl Johan, „přejedem osadu a zavezu tě nazpátek před grunt. To budou lidé na tebe závistivě hledět.“

„Abe se mně neco stalo? Ne, nesedno.“

„Nebud' bláhovou. Ta čest: Stázka jela první v panském autě! Bude se to vypravovat od pokolení do pokolení.“

„Nedožiré, pokošitelo! Abes mě nezdržoval, tož tě vehovim. Ale jenom přes ubec! Dál nepojedo.“

Johan rychle otevřel dvířka, Stázka bosá, s metlou v ruce, honem mihla sebou do auta, to zasuptělo a frrr . . . Občané vybíhali se dívat, co se to děje? Jen jedním okem zahlédli Johana a Stázku v automobilu.

„No, hledme si, včera' spolem nechtěle jit do kola a dnes jak dva ftáci letijó do světa,“ bylo slyšet posudky.

Za osadou Stázka křičela: „Johan, vrať se! Deť viš, co mě čeká!“

V tom potkali kraváka. Krávy, zdvihnuvše ocasy, prchaly z cesty, kam je strach hnal.

„Nemohu, Stázko, zavrátit. Auto se mně splášilo, jak uzřelo ten kravský povoz. Musíme počkat, až se utiší,“ smál se pod kůží Johan.

Stázka řvala, i metlou na Johana dorážela a hrozila, že vyskočí.

„Jenom to zkus, budou z tebe ohrabky!“ ščuřil se šofér.

A tak jeli po rovině a údolí, polem a lesem . . . Johan se neohlížel a poháněl auto pořád a pořád.

Stázka zlostí plakala a zachycovala slzy do modré zástěry, již byla opásána.

„Johan, zastav!“ dorážela znovu. „Co si počnó tetička bez mně? Toli práce a oni na všecko sama!“

„Už to bude,“ těšil Johan, „citím, jak z auta furya odchází, zatím se můžeš modlit za dar trpělivosti.“

Stázka poznala, že s Johanem nic nespraví, proto oddala se svému nelitostnému osudu; sklonivši hlavu nad pometlem, jež v ruce třímala, vzlykala, plakala, hromovala . . . očekávala konec té ďábelské jízdy.

Neočekávaně se automobil na lesní cestě zastavil a Johan promluvil:

„Stázi! Tady můžeš vylézt, já zatočím auto, zdá se mně, že je klidnější, a švihnem sebou domů.“

Stázce poskočilo srdce radostí. Hned stála na tvrdé půdě. Sotva se tak stalo, automobil se zřehonil a fiíí do světa . . .

„Johán, Johán — — snad' mne tode nenecháš! křičelo děvče, „teď nevím, kde so a neznám žádnýho, leda to metlo, co držim v hrsti . . .“

Kde byl Johanovi konec.

„Co včel, hde se smotná obrátit,“ hovořila si Stázka.

Co tak zarmoucená stála, blížil se chodníkem muž s puškou — bezpochyby hajný.

„Co, panenka, tak uplakaná? Škoda nechat močit tak pěkné tvářičky. Co se vám přihodilo, soustrastně vyzvídal příchozí.

„Nic dobryho, pantáto, nejaké kočí od nás

mě vevezl na automobilu až sem, to mě vesepal a ojel.“

„A proč to ten ukrutník učinil?“

„Meslim, že s něm včera nechtěla sem jit o mozeke tancovat.“

„Inu, nekormoutila se. Vyvedu ji z lesa a pak může bosky cupkat domů. Odkud vlastně je?“

„So z N...“

„Ach, jej! Čtyři hodiny máte k vašim a to dobré cesty! S Pánem Bohem!“

Stázka propukla v další hlasitý pláč a poděkovavši, prchala domů.

Potkalo ji v tom neštěstí — štěstí. Dohonila povoz s dřevem a veselý vozka na ni volal: „Hé, mladá! Máte to metlo na prodě?“

„Co se ptáte?“

„Ešle mně jo prodáte, tož vás svezo,“ a zastavil vůz.

Stázka, pozorujíc, že žertuje, nabídku přijala a vysedla na vůz a cestou sdělila, co ji za soužení potkalo a jak dostane doma od hospodyně...

Po druhé hodině celá uzardělá a unavená do-razila s metlou do gruntu Dosoudilova.

„To bude hrom bit!“ činila si pomýšlení Stázka, když vcházela do stavení, „a ta haňba!“

„Pěkně se vítá, milostpani, ze špaciro na automobilu,“ vítala děvčici tetička, „prosim tě, kdes tak dlouho zjižděla? Celá dědina vekládá, že tě Johan ze mste vevezl až za hranice, žes mo o mozeke dala košem.“

„Bezmála, tetičko,“ a nyní líčila tu hrůzu a ten strach, co si tetička bez ní počnou, když byli ohlášení hosté.

„Dobře to všecko dopadlo. Jak na zavalanó přešla k nám pro potr pani rectorka a ta viza, že so v kozi holečce (uličce), tož mně vepomuhla. Jož sme po obědě; všeckém dobře šmakovalo. Páni hosti si přejó s tebo promluvit, abes jim řekla, jak se jezdi na automobilu.“

„Ee, tetičko, já se stedim jit do seknice.“

V té otevřeli pantáta Dosoudil dveře od kuchyně a hned spustili na Stázku:

„Tož, jož ses projela? To bel dlóhé špacir! Šak pré tě nebelo smutno, mělas s sebo společnico — metlo. Poď do jizbe a vepověz pánom celó to gronigo.“

„Já nepudu, stedim se — —“

A přece šla a vyložila celou událost.

„Padlas do teho nevině, všecko se tě odpóšči, a jenom sláva tě zostává, žes prvni z ubce projela ses na automobilu s metló,“ prohodili na konec vykladu strýček Dosoudil.

SPOLEČNATA.

Na slavnost knížat apoštolských — Petra a Pavla — právě před polednem, když lidé rozcházeli se z kostela po službách božích, strojila se menší bouře nad N . . . Několikrát se zablýsklo, hluboké hřmění se ozvalo a dešť se sypal v proudech na zemi . . . Věřící utíkali, co nohy stačily, aby svátečních šatů „nesplasali“. A když stáli v suchu, bylo slyšet jejich prorokování: „Jak na sv. Petra a Pavla prši, bude moc meši . . . Bode mokré rok . . .“

Ke Zbořilům a Doležilkům též za toho deště co skoky s kabelou v ruce běžela babička Macalíková, že prý tam „straší“ v obou staveních — , tak aspoň jí vyřizovala děvečka. Protože to bylo ve dne, Macalíková se nebála, srdnatě přemohla „strašidla“, že právě, když zvonilo se Anděl Páně na věži, křičeli dva nověnarození chlapi, u Zbořilů jeden a u Doležilků — druhý.

Ustrašené tatínky již přešla hrůza. Vyšli do zahrad spolu hraničících a přes plot ohlašovali si navzájem radostné noviny.

„To je trefa, no ne, Tónko? V jedné hodině, v jednom dño dostale sme první sene,“ přerušil radostné rozechvění Zbořil.

„Jako be to bela společnata jedné matke a jed-

neho oca. Co oděláme? Kde bodem křtit? Jak jim dáme?“

„Dnes je svátek sv. Petra a Pavla, tož vemó si na památko jejich myna.“

„No ba. Mně se nic nelébijo te módni myna jako Pravoslav, Želimir, Radota če Masnota, jak to nekeři si veměšlijó. Jak mužó pozděš následovat jejich ževota, dež ho neznajó, na př. teho Radosta, Masnote?“

„Máš pravdo. Hned se mosime rozhodnót, keré z chlupců bode Petříček, keré Pavliček.“

„To je snadny. Toť só dvě serečke. Do jedné roke dám s hlavičkó — ta bode pro Petra, do drohé bez hlavičke, a te řekni, z keré roke chceš.“

Los rozhodl Petříčka pro Zbořila a Pavla pro Doležílka.

Radostné události u Zbořilů a Doležilků poskytly vzácnou pochoutku celé obci; o ničem se nemluvilo leda o nich, a staré ženy tvrdily, že o něčem takovém ve svém pozhnaném věku neslyšely, aby se ve dvou staveních, v jednu hodinu, v jeden svátek — dva porody synů prvo-rozených staly.

„Čím medle tyto děti budou?“, slovy Písma se tázaly.

„Čém? Leda rolnikama. Só první, tož rodiči na ně bodó čekat, abe co néspiš dorustle a jim v práce pomáhale. Šak vite, jaká včel je potíž dostat spolehlivy pracovníke do staveni.“

„Neprorokujte, babe, a nepleťte se Páno Boho do řízení světa,“ vpadl řečnicím do výkladu natredivší se pudmistr. „Nemužó z tech chlupcu

bet třeba mesionáři, lebo biskopi, dež ve svátek biskopu se narodile?“

„No, baže, mužó, šak be to belo vzácny pro ubec, debe takové dustojnosti dosáhle.“

„Ale, podivíme se, mlovime o dětech a tatinci jejich se nám bléžijó. Ale co pak jich k nám žene?“ hovořil starosta.

„Pane starosto, nemňéte za zly, že vás verošojem. Dem právě od vás.“

„Chcete neco óředniho?“

„Tak poloóředniho.“

„Tož to mužem odpravit třeba na cestě. Máme právě óředni véchodnó, tož mosim zavčas na hraničke se dostavit. Jedná se o obecni trávo. Tož co dobryho nesete?“

„Dem vám oznámit, že dva lekruti do ubce přebele,“ hlásil Doležilek.

„Staři?“

„Léta Páně 19 . . , 29. června narození v číslech 18 a 29, v naší dědině, a prosíme vás octivě obá dvá, abeste nám zétra se svó manželkó v kostele poslóžele a držele jich na rokách.“

„Holt, páni sósedi, tato věc mosi se rozhodnót taky před sódnó stolicó mé drahé manželke, abe nebelo zle. Šak znáte to žensky plemeno. Hned je obraženy. Ešle moja protivá temo nebodo nic namitat, zétra v kostele se jako dvojnásobné kmotr venajit dám. Dite k nám, s našó se domlovte o dalším, šak ona mě o tem, až se vrátim, ovědomi. S Bohem!“

U starostové dobře pořídili, ta ochotně kmotrovství přijala a domluvili se, že zítra po mši sv. z těch maličkých pohanů mají se státi křesťané.

Událost tato roznesla se po celé dědině, takže mnoho žen se šlo podívat na ten křest „společnar“. Při ofěře kolem oltáře napřed nesli Petříčka a pak Pavílka, protože Petrovi řekl Kristus Pán, že bude prvním mezi apoštoly.

Petříček a Pavlíček rostli jak hřbíci po teplych deštích, že bylo radost na cvalečky hledět. Po čase přibyli k nim bratříčci a sestříčky, ale obojí rodiče nejvíce si zakládali na těch prvorozencích a jimi se honosili. Ani se nenadáli, už chodili do školy a dosti dobře prospívali.

Místa Zbořilů a Doležilků stála vedle sebe, zahrady odděloval jenom plot. Aby děti měly k sobě lepší přístup, otcové v plotě udělali bránku, takže v obou zahradách proháněly se jako v jedné a ovoce sbíraly společně.

U Doležilků sloužil starý pacholek Valentin, ten rád s dětmi si hrával a jim různé hračky ze dřeva vyřezával. Děti na něm visely jak pijavičky, a když se objevil, hned k němu letěly. Valentin byl dobrý služebník, jen lpěla na něm jedna chybička, že bez kořalky nebyl do práce. Jak ráno se probudil, už dobrý hlt hořké musil učiniti, jinak po něm prý nic není. I za dne posiloval se pálenkou, pak mu práce letěla od ruky jak řezanka z mašiny; nikdy se však neopil. Rozguráženého bylo ho někdy vidět, ale ne často i málokdy. Nechtěl by býti ani na světě, kdyby té „koculenky“ nebylo, tak prý se měl vyjádřiti.

Petříček i Pavílek kolikrát viděli, jak Valentin nahýbal si ze sklínky. S počátku nevěděli, co to pije, ale později dověděli se, že je to kořalka. Petříček osmělil se tázati, „ešle je to dobry?“

„Ne, páli to v hobě, ale toze je to ožetečny, verábi se z toho práca,“ poučoval pacholek, „ešle chcete, tož léznete si.“

„Naši povidale, že je to jedovaty, že každé omře, kdo to pije,“ odbýval nabídku Pavílek, „a zakázale nám to pit.“

„A vizete, chlapani, já pijo gořalko od maličkosti a so zdravé jako Rus a neomřel sem.“

„Tož nám toho déte,“ žádal Pavílek.

„Toť máte sklínko. Glnite si!“

„Eééé, to páli!“ volali chlapani.

„Šak to přestane. Ocitite selo z toho v celým těle a bodete veselí.“

Opravdu, za chvílečku chlapanům svítila očka, řeč proudila, dokonce šli za pasy.

„Nepovidal sem, že gořalka má dobry ócenke? Máte-li grécare, mužem si nekde poslat pro gořalko.“

Chlapani mlčeli. Neslúbili, ale touha po kořalce již v nich byla naseta.

V ostatky vše se hrnulo do hospody tancovat a pít.

„A co me chlapani bodem dělat? Nepošlem si pro hlt té „sele“? Šak só ostatke. Nemáte grécare? Složme se,“ pobízěl pacholek pod kůlnou hochy, „já vám odělám každymo kleco. Šak jož jaro se bléži, fráci přeletijó z jiho, mužete jich do ni chetat.“

„Máme. Toťka máte te haliře,“ bázlivě podávali peníze.

„Nic se nebujte, chlapančátka, žádnymo ani ne-sékno, že si kopožete šmajdo, vim, že to vaši zakázale, že beste vedržele.“

Společnata lízala po druhé dračí nápoj. Zkrátka po třetí, po čtvrté . . . až v něm našla zalíbení. Rodiče o tom nevěděli, pili tajně s pacholkem, kde cizí oči na ně nehleděly. S věkem přibývalo chuti a touhy po opojných nápojích. Když vyšli chlapani ze školy, sami se napájeli bez pomoci Valentinovy, ale pili opatrně, aby se neopili, aby se nedostali do lidských řečí.

Potkalo je veliké neštěstí. Jejich otcové neočekávaně umřeli na hlavničku. Přinesl ji odkudsi Doležilek. Zbořil ho chodil navštěvovat, nákaza se na něj přenesla. Do čtrnácti dní oba leželi na deskách.

Chlapani nařikali, ale nářkem již otců nezbudili; těm pěkně ustlali pod košaté lípy na hřbitově a hochy ponechali matičkám na starost, pomoc a další výchovu.

Ta výchova pod slabýma rukama matiček už nebyla taková, jako když dva na ně dohlédali. Chlapani hned ucítili, že opratě jsou spuštěny, proto volněji si počínali. K penězům se snadněji dostali a když byly penízky, byla i kořalenka. Proslýchalo se, že společnata milují „prostějovskou“, ale matky ty řeči odrážely: „jak chlapančeska, nemá to ešče svůj rozom. Co be si troško nezavdale, dež za formanke jim ledi dávajó tringelte, šak se neopijó!“

Vojnu odbyli si zkrátka jako vyreklamovaní selští synci. A když byli od vojny „fraj“, ohlíželi se po nevěstách. Štěstí jim přálo, že brzo slavně přijímali sedmou svátost a uváděli do svých gruntů hodné manželky.

Na počátku manželského ráje chovali se zdržen-

livě před paní „prostějovskou“, ale časem tajená náklonnost jejich k ní propukla. Ve všední dny pili doma a v neděle a svátky v hostincích. Pravidelně oba mladí rolníci chodívali společně mezi druhé. Pivem začali, slivovicí, rumem končili. A když měli „dosti“, vedli se za ruce jako milenci domů, hlučně se bavíce. Někdy již v hospodě se objímali a cestou, držíce se kolem krku, zpívali.

Lidé, vidouce je, říkali: „Společnata jož se vedó, lehle, jak só domatičkovaní! Dež se narodile na Petra a Pavla — přšelo a hřmělo, a to přebévá mokré rok a moc meši, a vizete, je to takovy. Ti dvá pořád só „pod vodó“ a majó místo moc meši moc opic . . .“ Tak a podobně o společnatech nevlídně se vyjadřovali.

A kmotr jejich nerad takové řeči slyšel, proto domlouval křtěncům a napomínal je: „Chlapci, pamatujte se! Ne-že bech vám nepřil trochu toho troňko, deť je stvořené pro nás, ale ožévete ho s rozomem, abeste světo zavřele hobe. Netěši mě to, dež já — keré sem vás držel na rokách — mosim co chvíla přeslechnót: Společnata zas só pod vodó — Zbořel a Doležilek dó jak naládovany kanóne — a ešče horši posměške.“

Napomínání vyrostlí křtěnci mlčky přijímali pokárání a zdálo se, že chtějí na sebe dáti lepší pozor. Po několik dní zachovávali „půst zdrženlivosti“, ale zlý duch ustavičně je dráždil, že jeho našeptávání se zase poddali a často plavali „pod vodou“.

Zavítaly ostatky, na něž svobodná mládež tolik se těší. Hostince otrásaly se hudbou a výskáním; hostinští měli „žně“. Společnátka též brala podíl

na těchto výstředních radostech. V neděli ostatkovou ještě jakž takž se držela, ale v pondělí to do nich vjelo jak rozjeté auto. Po obědě už seděli v hospodě v koutě za stolem sami pro sebe a o čemsi se radili. Po úradku mrkli na hostinského a hlásili mu, ať načepuje pro ně samy pěkné „kotě“, že s ním bavit se chtějí sami a že budou pít z jednoho litráku, „však sme společnata — bratří!“

Hostinský nosil nádobu za nádobou a bratři ji rukama objímali, až radost na to umění hledět . . . K večeru chasa společnatům i „sólo“ dala zahrát. Přivedli jim tanečnice a Petr a Pavel motali se v kole, jak který dovedl. Když hudba dohrála, rozlehl se potlesk — a společnata, stírajíce pot s obličejů, děkovala a sádlila se unavena na svá místa. Tu teprve počalo jim pivečko chutnat a než se úplně setmělo, slyšeli od hostinského, že „kotě pošlo“.

„Tož po karafince šlihovice na otvrzení ževota, poroučeli nachmelení bratři, „a pudem k našem.“

A vylupnuvše ji, znovu křičeli: „Ešče ráz!“ a pak se chytнувše kolem krku jak dva milenci, řvali:

„Me sme tode dvá,
kamarád a já:
me svy pivo zaplatime,
žádnýho se nebojime,
kamarád a já!“

Hudba umlkla a hlasy se ozývaly: „Ešče dál, společnata!“

„Me sme tode dvá,
kamarád a já:
až svy pivo vepijeme,
z hospode se vetratime,
kamarád a já!“

A jak který měl sílu, tak se zdvíhal, že již pivo vypili a čas je, aby se ztratili.

Hudebníci spustili „marš“ a společnata pletouce nohama vrávorala z hostince. . . Pomohli jim až na cestu, že je dosti široká, že se domů nějak dostanou. Při chůzi drželi se kolem krku a řvali:

„Me sme dvá,
kamarád a já,
žádného se nebojime,
kamarád a já!“

„Tu-tu-tú! Tu-tu-tu-tú! Tu-tu-tu-tú-tú!“ dával znamení řidič blížícího se auta.

„Tu-tu-tú!“ pískalo auto.

Zpívající chodci

„Me sme dvá,
kamarád a já,
žádného se nebojime,
kamarád a já!“

neslyšeli výstražných znamení auta.

Nastala hrozná srážka. . . Petrovi auto rozjelo hlavu, Pavlovi rozdrtilo prsa a břicho, až střeva mu vyhřezla. Hrůzyplný pohled! Šofér odnesl si lehčí poranění.

Taková událost brzo se roznesla po obci. Mezi prvními dostavil se kmotr společnat.

„Dýchajó, če jož só nebožčici? Máme volat dochtora a panáčka?“ staral se o své křtěnce.

„Všecko marny. Jož majó na decke po ostatkách,“ hlásili přítomní.

„V takovy vesely dně, jak só ostatke a Silvestr, mělo be se vubec večir a v noce zakázat jezdit autama,“ láteřili muži, „abe bel pořádné ubčan,

platici hroby daně, e z mozeke, aspoň jedná v roce zisté ževotem, dež de z hospode. Starosto, podě to věš, ať je to zákony!“

„To je docela správny; jenom to ozákonit!“ schvalovali ostatní.

„Páni, vaše řeč je správná, ale včel mosime se starat o nebožčike, abe se vehovělo zákonu,“ zněla slova starostova. „Choderke manželke! Obozi děti, jož só serotkama! Chodáci nebožčeci! Jedneho dňa ste se narodile a jedneho večera nás opoščite, pravy to společnata v ževotě a smrti. Jož ste si to přetrpěle, beď vám Bu milosrdné!“

Když se všecko zákonité vykonalo, byl určen pohřeb na škaredou středu. Byla opravdu škaredá. Bláta po kotníky, obloha uslzená, na zachmuřených čelech účastníků popelcové kříže. . .

Kněz vykonav obřady, modlil se s lidem za zemřelé a pak, aby se vyhnul pohřební řeči, vzal hlínu na lopatečku a spouštěje ji na víka rakví, hlasitě pronášel slova: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš!“

Cestou ze hřbitova lidé hovořili: „Dobře a zkrátka to řekl pan farář, jako be chtěl veznačet, že křestan je stvořené nejenom pro tento svět a jeho ožévání, ale e pro onen. . .“

Když v trati na Klínku pantáta Macalík se synem Ferdou seli rež a nechali unavené ryzky na chvílku vydechnout, začal otec hovor: „Ferdo, podivě se na mě, jak so osatoněné a celé rozviklané jak staré vuz od té práce, je patrny, že bech muhl si jož odpočévat a tobě ohnót, tož proměň stav a ožeň se a staň se hospodářem mistová mě. Co temo říkáš?“

„Ja, co bech říkal, tatičko, ono se řekne lefko, proměň stav, ale poradte, jak? Dež se mně žádná neškoje, abe měla toli splátke, co mám na gront přenyst. Vim, že jož mám k temo čas, za měsíc sedne mně na hřbet třecitka.“

„A co říkáš Jenofce Pavlikové? Nechtěla be tě? Naša matka jo toze chváli, že je faň děvče — žádná parádnica, děvčeca potichóčko. O Pavléku majó finde, te be na splátko stačele.“

„Tatinko, take sem na ňo měl ómesl, ale zdá se mně, že o mně nestoji, dež se potkáme, ešče ani jedenkrát se na mě neoščořela.“

„No, zkoset se to muže, zkaž ji lebo co, ostatně to tě poradijó robe, já so v námlovách slabé. Pospíš si, ať so do zeme věměnkařem a te sedlákem.“

„No šak.“

Na Ferdu jak by tatínek naložili pár měřic hrachu, tak ho to ženění tížilo. Přemýšlel o tom, jak do toho, konečně si řekl: „Co nadělám? Mosi to bet, tož do teho nejak ohodim, ať to dopadne jak chce. Napřed skosim s tó Jenofkó, dež mně jo radijó, a dež to nepude, pohno se dál.“

Mamince se svěřil se svým úminkem, ta jej schválila a již se to rozehrálo: Vzala to do práce vajčarka (obchodnice vejci) — známá namluvačka, strýc Václavek, též z toho cechu, i jiní.

Jenofka s počátku nechtěla o Ferdovi ani slyšet, že prý je divoch, tluče koně jak cikán, hřeší jak panský správce a jedno druhé, že by ji též sužoval, že raději zůstane tak . . .

„Ale, Jenofko, nebeď tak přísná,“ vmlouvala jí to vajčarka, „sme všece chebojici. Nésó to moje slova, ale sv. Jána, miláčka Páně, keré řekl: Kdo be o sobě meslel, že je bez chebe, česté jak zrcadlo, sám se oklamává a svatosti v něm není. E Ferda je chebojici. Je trocho náhlé, ale za chvílko ho to rozende a přende do rovné váhe. S tém dobetkem kolekrát pře práce mosi se zlobit e zahřešet. Jenofko, keré chlap včel nehřeší? E robe sakramentojó, to je teprov škaredy. Náš správci je štodyrované a flochtoje na pacholke huř jak volař; a levirnik v lese tém toplem. A to só páni se školama!“

„Ale serovi páni,“ odporovala Jenofka, „jemni páni a opravdo vzdělani mlovi jak z knihe. Ftáka pré poznáme po zpěvo a člověka po řeče, očel nás náš staré pan rector, kdo kleje a flochtoje, to okazoje na sprostáka, grobiána . . .“

„To bévalo spiš, ale včel přešla nová móda,“

hovořila namluvačka, „tož se nediv, že venkovské led natahl tém.“

„Pěkně děkojo za takový serový módo, to be bel pěkně pokrok!“

„Děvčeco! Ať je tak lebo tak, mám na pilno, rozmesle si to s tém Ferdó. Dělá přece pěknó figoro jak nějaké barón, rozomi selské práce, nezabývá se s drohém pohlavim, a te máš jož leta. Dež děvčeti de na pětadvacáté, neni přece mladá, nezahazuj ščesti, abes posliz nekde v kótko nezpivala: Já jsem holka letitá, láska se mě nechytá . . . S Pámbičkem!“

„No šak, tetičko, dám se teda do rozimání o sidmé svátosti.“

Sotva Jenofka vyprovodila namluvačku, připlichtil se k Jenofce strýc Václavek. Byl prý na louce hubit krtice a tož prý by s ní rád slovičko promluvil.

„Že pré, Jenofko, se chceš vdávat? Je toho plná dědina. Jenom do toho, leta letijó jak splašený koně. Pozveš mě na svajbo?“

„Na jakó? Deť nemám to, co má mět každá nevěsta.“

„Ja — nemáš! Co Ferda Macalék neni tobě povědomé?“

„Ale kde ste, stréčko, od svatých! Ledi to po-vidajó, já ne.“

„Že pré se bojiš jeho divočene? No no, jaky strache! Až bodete svoji, zkrotne jak baránek a bodete bévat spolem jak dvě ovečke. Je dokázaná věc, že novomanželi kolekrát po svajbě k sobě nelno, že bele donoceni za sebe jit. Ale zveknó si. To je jak — nepřerovnáva, Jenofko,

odpost' mně, že tak řečním, jak meze konima, dež se převede nové kópené kuň do maštale. To je biti, kósáni, řehtáni! No až se oňochajó, poznajó, pak svorně, povulně v ploho a vozo si vekračojó! Divčeno! Ber toho Macaléka obóma rokama! To radi tobě světa zkošená osoba, kerá bela až o severni točně a homkala se na rovníko ve středni Africe. Nebuj se nic. Jak já tě znám, te jeho divočeno brzo přemužeš láskó a dobrotó srce, že místo kleni oslešiš samy svaty a že bodeš bévat s něm v pěkným grontě jak v rájo. A jaká to zásloha bude pro tebe před Bohem, žes chebojícího napravila a převedla na dobró cestu! Nevemeš si nejakýho mrzáka, ale chlapino pěkně rostlyho, takóčka prvního pod okresem. A k temo hospodáři první klase. Všecko dělá s práškama, e v zahradě zelenino, ječmeň okopává jak řepo a jož ani nevím co ešče. S gurážem sázet, s gurážem brat! Vic tě jož radit nemužo — já zkošená osoba, kerá bela na severnim pólo a ve střední Africe na rovníko se homkala . . .“

Když ještě s jiných stran takovým a podobným způsobem se doráželo, neni divu, že Jenofka se poddala. Namluvači zvítězili! A konec konců slavila se „hrobá hanácka svajba“, při níž všeho bylo do Boha, jenom málo úsměvů nevěstinych . . .

Po svatebním veselí život u mladých Macalíků tekl zasmušilým tokem a dny jeho podobaly se listopadovým a prosincovým, kdy málo světla a tepla. Jenofka nemohla přivyknout, ustavičně nedokonalosti mužovy nosila v hlavě, ač od manžela nezakoušela nic protivného. Muž před ní své vášně krotil jak mohl, jen někdy rozdivočil se

na koně a čeládku, a tu Jenofka s ošklivostí a hrůzou vzdalovala se z takového prostředí.

Po delším čase stala se změna. Mladého Macalíka zvolili do obecního výboru a udělali jej druhým radním, tu tento nový úřad častěji zval jej do obecního hostince, kde konala se úřední sezení. Tak naučil se navštěvovat hospodu, do níž před tím míval malý spád.

Na Hané bývalo zvykem, že výborové porady nekonaly se ve vyřčenou hodinu, nýbrž hodně později, až všichni byli pohromadě; na př. prý v Tovačově, když mělo býti sezení v šest hodin večer, zvávalo se na dvanáctou v poledne, aby všichni zavčas najisto se dostavili, tu z dlouhé chvíle pilo se řízné pivečko, kouřilo a čekali s trpělivostí svatou ostatních nepřítomných. Až byli všichni shromážděni, nastaly porady, jež zhusta prodloužily se do pozdních hodin nočních. Tu stávalo se, že někteří výborníci s iluminací v hlavě, aby dobře viděli na chůzi za tmavé noci, vracívali se z dlouhého sedění. Doma povstávaly z toho místní srážky, protože manželkám nelíbilo se z prvního spánku býti vyrušovány a chodit otevřít. Řekla-li některá slovo kárné, zdvihla se patalie, i třeba něco horšího, jak na př. u Macalíků. Kdysi Jenofka po prudkém zatlučení na dveře nemohla se nahonem trochu obléci, tím se zdržela a manžela podráždila.

„Co so nejaké cegán, že mně neotviráš?“ rozkřikl se Macalík, „mám tade zmrznót, da z ořado, kde pracoval sem pro ubec, co te pelešela ses v peřenách, roztomilá manželko! Tak plniš lásko stavo manželskyho?“

Jenofka se bránila, že nemohla rychle šatů najít a že hned pak šla.

„Ani tik dál! Žádná vémlova neplati,“ křičel muž. „Já hlava gronto! Tó chvilo tobě nařizojo, že kdekolvěk večir nebodo doma, mosiš bet zhuro až zabóřim na dveře a mně skokem běžet otevřít. Kdebech mosel čočet venko, kyrie elejson — bode hruza!“

„No dobře, manželo. Nařidim to děveče, já přece se mosim vespát, abech běla na drohé deň dostatečná starat se o domácnost!“

„Jož sem řekl,“ zuřil Macalík, „te mosiš chodit sama otvirat.“

„Máš to zapsany v grontovni knize, že mám stříhnót na tebe o dveři, dež dež z piti?“

„Z jakyho piti? Co so ožrala?“ dupnul nohou a bác na stůl, až okna drnčela, „a to máš neco na přepomenóti, abes věděla, kdo poróci v grontě,“ a břínk Jenofku po hubě.

„Ach! dobře sem to cítila a bála se té divočene,“ zaúpěla žena, kladouc ruku na potřískané líce. „Klóct se nenechám, mám kde jit, třeba k sódo!“

„Te mně vehrážiš sódem?“ řval Ferda. „No počky, abes muhla vic žalovat,“ a uchopiv ženu za hrdlo, rdousil ji, div ducha nevypustila. Málo živou odhodiv ku dveřím světničky, běžel pozastřkovat dveře, aby mu neutekla na náves, pak se odstrojil a šel ležet.

Uduchlená Jenofka vplížila se do světničky, kde visel na stěně obraz její patronky, a setrvala před ním až do rána, své soužení jí žalujíc: „Ach, te má milá patrónko! Tebe take manžel sožoval

a ešče k temo vehnal z domo e s dítětem a kázal zahobit, ale Pámbu tě ochránil. Ževil tě po šist let lesnima kořinkama a mlikem krotké laně. Ó prosim tě, sv. Jenovéfo, zastaň se mě! Volám take k tobě, sv. Moniko, patrónko mé matičke, kerá rovněž moc zkoselas od moža — pohan-skyho divocha! Oroduj za mě! A sv. Ludmilo, prosim tě, nezapomeň na mě! Tebe odosele lotři na Tetině závojem a mě chce manžel ochrtózct rokama! Pomáhé mně!“ Tak a podobně naříkajíc, žalem unavena, ztratila se v polovičním spánku na podlaze . . .

Rozšířilo se hrobové ráno.

Muž bez slova promluvení odejel na pole a Jenofka se potácela jak mátoha po stavení, nevědouc, čeho se chytнути. Aby se jí v hlavě vyjasnilo, vyšla do zahrady podívat se na drúbež. U plotu zahlédla ji přítelkyně Stázka Skopalová a volala na ni: „Jenofko! Jak ses vespala?“

„Na tmavo, kamarádko milá!“ A nyní jí vyložila, co se v noci u nich sběhlo.

„Porad, Stázinko, co mám dělat?“

„Onehdá čtla sem neco podobnyho v knížce, snad bechme to muhle zkoset,“ a nyní sdělovala se o to s Jenofkou.

„Co temo říkáš?“

„Já dám na tebe, jak te za dobry oznáš. Viš, debech se pohla z domo, Ferda čol be čertovino.“

„No — tož nechť. Doslýchám, že v nedělo tó večir zas majó véboři schuzko stranivá obecnich cest — muj je take v tem — tož to nachestáme a přendeme za tme k vám. Je právě mozeka — pacholek a divka nebudó nám překážet. Te

nepudeš hnet možovi otevřít, dež začne romplovat, — on se rozdivoči a tak dál . . .“ Šak ešče o tem do neděle si promlovime. Zdvihni hlavo, Jenofko, nic bát!“

„No šak.“

S tlukoucím srdcem Jenofka očekávala neděli: „Jak to všecko skonči? Svatá Jenovéfo, sv. Moniko, sv. Ludmilo, orodujte za nás!“

K půlnoci v neděli u Macalíků na dveře: buch buch, buch!

Nikdo neotvívá.

Zase ozývá se: buch, buch, buch!

Naprosté ticho.

„Himl — sakrment, perdety — aleluja!“ počal zuřít Macalík, „to se tě neveplati, Pavlékovo stvoření, to bude sóď! Nařidim — akorát doprotivke jedná!“

Zavrzla hašple, dveře se otevřely a Macalík jako rozbouřená voda tlačil se do jizby, již ozařovalo matné světlo malé petrolejky. Stojí v pokoji, buchl rukou do stolu, až prkna praskala, vyrazil ze sebe skřek: „Klekni a odpros se mě! Sec tě oškrtim jak škrobáčka!“ A nedočkav ani jejího odprosu, počal ji poličkovat.

Jenofka sklonila svá kolena před ním, ruce sepnula, oči upřela k jizbečce a bolestně volala: „Svatá Jenofko, má patrónko němleši, pomuž mně v této těžkosti!“

V tom zavrzly podvoje od světničky a bílá, vysoká postava se zeleným věncem kolem hlavy a s pozlaceným žezlem v ruce (rákoskou) rychle přispěchala a švih, švih, švih žezlem Macalíka po zádech!

„Svatá Moniko! Patrónko mé matičke, přespjé mně take na pomoc!“ modlila se dále Jenofka. A z kuchyně podobný zjev přikvačil a žezlem šib, šib, šib — Macalíka.

„Svatá Ludmilo! Nedé mně chrtósenim zahenót,“ vzývala třetí světici Jenofka.

Rychle se otevřela síně a z ní silná postava bílá s žezlem hnala se na ustrašeného Ferdu a rajc, rajc, rajc jej, kde jen mohla.

Ubohý Ferda nevěděl, co se to děje. Tak náhle to přikvačilo. Co v tom mu ještě připadla myšlenka: Kdyby tak Jenofka zavolala na pomoc těch „Jedenáct panen zmordovaných, na Rejně v Kolíně pochovaných,“ jak to říkávali při hře na mistra, áneb těch 10.000 panen, co potom?

Oklepován žezly se tří stran, nevěděl, kde se ukrýt, kde hledat pomoc? Konečně schýlil a přivinul se k Jenofce, prose o zastání. Ta sepnula ruce směrem k sv. Jenovefě a světice ihned pokynula rukou a žezla přestala dopadati na tělo Macalíkovo a ozval se hlas: „Jak pozoruji, hodláš se polepšit, tož učiň slavný slib zde před sv. křížem a obrázy svatých, že se svou manželkou budeš laskavě zacházeti, nikdy jí neublížíš na těle a milovati ji budeš jako sebe samého . . .“

„Slebojo to všecko očenit.“

Hned zjevení zmizela, jen klapnutí dveří věstilo, že opustila grunt — — —

Opravdu Ferdinand Macalík od té chvíle se polepšil, ale to si vyprosil od své Jenofky, že to nikomu za jeho života nevyjeví. Konečně přemožen prací a lety, opustil dobře uspořádaný

grunt a snad uzřel ty tři světice, jež žezly vítěznými jej přivedly na dobrou cestu. Jenofka po jeho smrti si vyžádala, aby se to dostalo do veřejnosti pro výstrahu a poučení druhých! Tak to tedy máte.

Domkářku Mrázkovou potkalo letos štěstí: nasadila pod husu deset vajec a deset pěkných housátek se z nich vyklubalo. Radost bylo hledět na tu žlutou husí rodinu! Děti Mrázčiny — Janíček a Tonečka — nemohly se nabažit pohledů na housátka, a když stará jen poněkud dovolila, hned octla se housátka v jejich ručkách a pusenka za pusenkou slétala s jejich rtíků na zobáčky housátek, až matička je okřikovala: „Neomačkéte jich, só ešče jak pápeni, ať nezhenó, takovy stvořenička nemilojó mačkáni, pošte jich. Šak te, Janičko, ožeješ jich ešče dost, dež jich budeš protem honit na travičko a Tonečka muže tě pomáhat.“

Ostatně takové napomínání matčino bylo skoro zbytečné, protože stará husa sama dovedla obhájit svých děťátek, když něčí ruka po nich sáhala, tu rozvinula křídla, otevřela červený zoban, zasyčela, až hrůza obcházela. Děti prchaly za sukni matčiny.

Šestiletý Janíček sháněl prut a nemohl se dočkati, až po prvé požene stádečko. Brzo jeho malí kamarádi se dověděli, jaký úkol ho čeká, někteří mu záviděli, ale Vojta stolařů haněl jej:

„Kdo pase krávy, Pámbůh ho chválí,
kdo pase kozy, čert na něj hrozí;
kdo pase prasata, do pekla za vrata,
kdo pase husy, do pekla musí.“

Janíčka ten poslední verš tuze zamrzl a bránil se: „Šak to není pravda, matička naša povídale, kdo poslouchá a je hodné, přende do nebe, ve nemáte hósátek, tož mně toho nepřeješ,“ avšak Vojta znovu křičel:

„Kdo pase husy,
do pekla musí.“

Aby nedošlo k nějaké „místní srážce“, Janíček odběhl domů. Byl pěkný jarní den. Sluncečko teple hrálo, trávníček posetý sem tam sedmi-kráskou zelenal se již u dědiny pod vrby a tu matička Mrázková volala na synka: „Vem prot a haj se stádem pod vrbe, nebuť se staré, dež požene proti tobě, rajcni jo protem a ona zkrotne,“ a ukrojivši krajíc chleba, vložila do kapsy pastevcovy.

„Až bodó mět hroby volátka, přežeň nazpátek a dé pozor, ať nevlezó do škode!“

„No šak, matičko,“ sliboval pastevec.

„Tož žeň s Pánem Bohem.“

Janíček zašvihl prutem, stará zasyčela, housátka zaštěbetala a stádečko běželo po silnici před ním pod vrby a Janíček si notil říkanku, již ho naučil stařeček:

„Haj, hose, kolajó,
já za vama pohrajo,
haj, hosečke, řádečkem,
já za vama pánečkem.“

Janíčka s počátku pastva těšila, ale když se to opakovalo každý den, slábl v horlivosti a kolikrát matička mu musili hrozit, někdy slibovat, aby jen vydržel: „Víš co, Janičko? Až z tech hósátek

verustó hose, prodáme jich a za te peníze kópin tě a Toneče na nový šate a Sváté tě hodně naloží. Tož jenom pěkně pas. Hósátka rostó jak z vode, to bude peněz na te vaše šate!“

Janíčkovi se taková řeč líbila a činil si úminek, že vytrvá až do konce; Tonečka často hnala s ním, tak mu služba pastýřská přicházela lehčí.

Stádo Janíčkovu vůčihledě se rozmáhalo, housátka dospívala, že často doslechl pochvalná slova: „To je radost hledět na te hósata, jak se to zbirá, není mi nad ně v celé dědině! Sedn je jich bílých jak labodě a tři sedlaty jak z divokých hos —.“

Jak přihnál domů, hned vykládal matičce, jak lidé chválili jeho stádo.

„Tož vizeš, jak je to dobře vetrvat a zastávat své uloho. Těš se na nové kabát, vesto, gatě a baranico s přeskama. Nebode nad tebe! A nad Tonečko taky.“

Děti spokojeně se usmívaly, když slyšely matku tak hovořiti. Uplynul duben, květen a přiběhl červen. Stádo Janíčkovu drželo se ještě celé pohromadě, až desátého června první pohroma je zastihla: jedno sedlaté house uhynulo. Janíček zesmutněl, když ráno matička mu hlásala tu smutnou novinu a řekl: „Včel jož žádný nesmí zhélet, bodo jich honit na ten nejlepší trávníček a mličem jich bodem překrmovat!“

„Pámbu dé, abe se nám održele pohromadě až do podzemko! Tož jenom jich opatrně pas, nehaž po nich kamenim, nešibé jich —“

„No šak, matičko.“

Janíček Mrázkův opravdu se vynasnažoval slibu dostáti, nejlepší pastvu housatům vybíral, pampelišku a mlíč ještě k tomu jim podhazoval, že skokem dospívala v husy. A když domů přihnál, ještě je vpouštěval do malé jejich zahrádečky ohrazené plotem, aby, kdyby některé dostalo chuť na travičku, mohlo si ji zobáčkem uštípnouti.

Prvního července stala se hrozná věc. Janíček jak obyčejně přihnáv stádo, vpustil je do zahrádky a pak šel k obědu. Matička právě dovařovali a chystali na stůl. Poobědvali. Tak za malou hodinku Janíček odskočil do zahrádky a hrůzou se zachvěl, že nemohl ani zvuku ze sebe vydati. Až k sobě přišel, počal vřískati, jako by „břed“ ho chytil, ustrašená matka vyletěla s Tonečkou z kuchyně, běžela se dívat, co se to děje?

Ach, hrůza hrůzoucí! Krve plná zahrádka, stará husa lítala, naříkala nad prolitou krví. Všech devět housat rozškubaných pokrývalo trávník, z některého vytékaly vnitřnosti, jiné mělo hlavu okousnuto — ani jedno zdravé. Několik již vydechlo a ta ostatní dokonávala —

„Božičko na nebi, cos to na mě obohó vdovo poslal,“ naříkala Mrázková. „Má névěči radost krváci přede mnó, my drahy osobnátká třepó nožkama —! Kerá mrcha mě tak zranila? Ať té čarodénice drápe ohnijó, hnáte se zkřevijó, a ešle je to chlap, ať se mo hlava zakróti třekrát do kolečka! Mi seroci neščasni, čím vás na zemo překrejo, dež hósata totká lezijó pobity jak oklepány snope na mlatě!“

Do nářku matčina vpadlo lkání dětí, že to nebylo možno ani poslouchat —

Sousedka Coufalička zaslechla v kuchyni toto bolestné lamento a proto vyběhla do zahrádky a zvolala na Mrázkovou: „Tetičko, nelamentujte toli, ostanovte se k vulevá tem serotkom, povim vám, kdo to krvoproliti muhl spáchat.“ Mrázková hned zarazila proud slz a tok hlasu a zvědava tázala se, kdopak?

„Já meslim, že Janáčku Režón, to je pes žravec, před nedávnem zadával mně dvě slipke a dokrvavil dvě kořata, šak to Janáčkovi přešlo draho, všecko mosel o podmistra zaplatit, a zaplati e vám. Já sem ho zastala, jak slipke trhal.“

„No ja — to je inšy, jak já to dokážo?“

„Matičko!“ zvolal Janíček, „toť je jedna plotica z ploto odervaná, muhl tó dóro Režón k nám vlizt.“

Obě ženy prohlížely plot a úsudek jejich zněl: „Muhl to jen Režón odělat, jož jedná v našem položení bel a to vidět čerstvě odlópnotó plotico.“

„To bode jisty, sósedko! Hned zaskošte ke starostovi, ať vevede komis, a veřkne ortel nad vinikem; já vám bodo svěčet.“

„Tož teda poběhno.“

Starosta právě stál ve dveřích, maje kamsi zamříšeno.

„Kde tak hebno, Mrázková?“

„No, k vám, pane starosto. Potkalo mě hrozny neščesti, všeckých devět hósat zadával mně Režón Janáčku. Čém já oblečo serotke na zemo, za co stržim grécare, dež hósata v zehráce só jož stodeny?“ při čemž lkala, až to do srdce se zarývalo.

„Jak to vite, že Janáčku Režón to odělal?“

„Sósedka Cófalička mně to napověděla, ji take

roztrhal dvě slipke a dvě kořata, a pak je z plota vervaná plotica, je to čerstvy, poznat to podlivá hřebiko. Prosím vás, pane starosto, ojměte se opoščené vdove, vevedte komis, a žeňte před právo vinika, ať škodo nahradi, do smrti se za vás mi seroci bodó modlet.“

„Ovizem, jaky je. Zaběhnite, Mrázková, pro polecajta a radniho Mazáča, ať hned dostavijó se na véchodná k vám, pro Janáčka pošlo pak obecního sloho. Za pul hodinke bodem všeci pohromadě.“

Mrázkovou potěšila tato řeč, ihned chvátala zvát radniho a policajta k ním na komisi. Právě po obědě všechny zastihla doma, též policajt Janáčka.

Za půl hodiny stáli všichni v zahrádce Mrázkové, i tetka Coufalička.

Nesmírně se ohrozili nad spáchanými husími vraždami! Spočítali počet mrtvol — devět, ze tří vytékaly vnitřnosti, dvě byly bez hlav a čtyři na různých místech poraněny. Rány mohl způsobiti buď mstivý člověk aneb zvíře. Plotici uzřeli čerstvě odtrženou . . . Coufalička svědčila, že to mohl učiniti Janáčkův Režón, že na tu stranu má spád —

„Co temu říkáš, te Janáčko?“ ptal se starosta.

„Co já říkám? Povidám, že náš Režón pořáď je na řetazo, ani šlapkó z domo nehne, jenom na noc ho odvazojem, dvur je ovřené jak kleca, že z něho nemuže otuct. Nění v ubce vic psu jak muj?“

„To se vi, že je,“ pokračoval starosta, „ale ti nésó v podezřeňó jak tvuj Režón, kerymo jož

kryv drubeži zvoněla, jak to dosvědčuje přítomná svědkyně Cofalíčka.“

„No pravda, že dosvědčuju. Jak je Pámbu nade mnó, mlovim pravdo, Režóna sem viděla trhat naše slipke a kořata,“ vpadla rychle do řeči Coufalíčka.

„Já zas povídám, že to nemůže bet pravda, dež pes je pořáď ovázané, nemůže drohymo poškozovat majetek,“ obhajoval Režóna Janáček.

„Tož, jak vás rozsódit, abe spravedlnost se okazala?“ ptal se starosta.

Nastala pomlčka, již po chvílce přerušil soudce: „Janáčko, co může stát ten váš Režón?“

„Za nic ho neprodám, takovyho hlidača, keré ociti na dvoře cezi sleno, nenahradí sto psu.“

„No přece. Řekni jeho cenó. Je to starši pes. Za deset korun bes ho dal?“

„To né.“

„Tož za dvanáct? Deť ho nemosiš vedat. Já jenom se ptám jak óředni osoba po ceně, mosim jo znat.“

„No, tož nechť, ať platí tech dvanáct korun.“

„A včel, dež sme to všecko vezkómale, zvizityrovala a slešele, venáši se rozsodek: Protože Janáčku Režón je v selnym podezřeňó, že te hósata zadávil, dělám návrh, ať se pes zabije a ešle se nandó stónke (nedozrálé peťí) z tech poverostlých hosat v jeho žalódko — šak sme viděle, že z nekerých hósat belo vetrženy maso e s peřim —, tož to bode dokument viditelné, že te vražde spáchal. Ale debe se nic podobnyho neobjevilo, zaplatí Mrázková Janáčkovi dvanáct korun za Režóna, maso a kužo muže si odnyst

polecajt za práco. Je trocho zádošlevé a psi maso a sadlo hoji takovy věce. Tož, ste obě strane přetem?“

Mrázková: „Já so. Potkala mě hrobá škoda, ale nechť, ať se okáže pravda a spravedlnost, ráda přeneso další obět.“

Janáček: „Já so selno protivá. Takovyho hlidača nemužo tak lefko vedat na smrt, to be bel smrtelné hřich.“

Starosta: „Tož, jak se zbaviš podezřeni? Rad!“

Janáček: „Jakyho podezřeni? Pes bel ovázané, tož nemuhl trhat hósata.“

Starosta: „Jak to dokážeš?“

Janáček: „Co mně nedáte viro, deť sem ešče nebel zavřené.“

Mrázková: „Ne tak, pane Janáček. Ve ste bez chebe, ale váš Režón je obžalované, že pošmákl si na mladých hósatech, ešle to neskončime doma, poženo to až na kalenico, ať na to praskne třeba celá chajda!“

Starosta: „Tož, Janáčko, rozmeslel sis to? Ti advokati só včel zatrackaně drazi, za stara stála facka pětka a včel némiň dvě sta až tře sta korun, krom cest a dožer. Tož dělé, jak rozomiš.“

Radní: Co se bodete táhat po advokátech, obětuj teho psa; naše Amina má právé ščeňata — taky je z dobryho plemena — bodeš-le potřebovat, přendi si pro jedno.“

Janáček: „Toze se mně to, páni, króti, vedat tak vzácny zvíře, ale dež na mě tak klačite, tož nechť. K vulevá svatymo pokojo, ať položi ževot Režón. Hned ho převedo a muže nastat dochtorská obdukca.“

Starosta: „To je rozomná řeč, já decky so pro dohodo a mir.“

Asi za deset minut přivedl Janáček psa na tlustém provázku. Režón uzřev tolik lidí, dal se do štěkotu a nejvíce dorážel na starostu, jako by cítil, odkud protivný vítr fouká.

„Jenom se ztiš, maličké,“ chlácholil policajt, „oděláme to zkrátka, bez bolesti,“ při tom pokynul Janáčkově, aby psa přitáhl ke stromu a tam pověsil. Sám strojil dlouhý nůž, který si před chvílkou v kuchyni vybral a nabrousil.

Janáček poslechl a v okamžiku pes sebou lomcoval na haluzi a smrtelný chropot vydával.

„Tož teho má dost, dule s ním,“ komandoval policajt, „včel nastane opelirování.“

Mrtvola psí ležela na trávníku a obecní sluha jak nemocniční primář dal se do pitvy; starosta, radní, Mrázková, Coufalíková a Janáček dychtivě sledovali pitvu.

„No tak, jož sme v žalódko,“ hlásil policajt, „a včel slavná komis muže se přesvěčet, co a jak. To máte obsah vnitřnosti.“

„Omé to napřed, ať se ovize, je-le to peři.“
„No pravda, že je,“ sděloval policajt, „deť je to okaty.“

„Toť máte stonke, toť zas.“

„Tož, slavná komis, je to peři hóseci?“ dotazoval se starosta.

„To se vi, že je,“ dotvrzoval radní a obě ženy kromě Janáčka.

„Co te, Janáčko, mesliš?“

„Co meslim? Nemuhl Režón to peři najit na našem dvoře a sežrat?“

„Podivé se lepší, peři trči z kóska masa a je nedozraly, najisto pocházi z hósat. Polecajte, oper to lepší, zamoté do papira třeba pro další óředni potrebo. Co bodem dělat?“

Radní: „Venes rozsodek, a strane ať dělajó co za dobry oznajó.“

Starosta: „Máš pravdo. Tož teda, Janáčko, óředně zjiščeny je, že váš Režón provinil se mordem devěti dorustlých hósat. Pes je mrtvé a te se jeho majitel, tož mosiš nyst škodo od něho spáchanó. Nélepší be belo, debestě Mrázkové dale sténých devět hósat, a dež be to nešlo, mosite platit to penězama. Co stojijó včel v trho hósata?“

Coufalíková: „Já sem prodala páro za sedndesát korun bez jedné, právě je temo tédeň a nebele tak parádny jak Mrázkové.“

Starosta: „Co chceš, te Mrázková, za ně?“

Mrázková: „Jak slavné óřad ozná.“

Starosta: „Janáčko, jak se te miniš ve-rovnat? Dáte hósata lebo penize?“

Janáček: „Hósatama já nevládnó, to je robské dobetek, a pak jich potrebojem.“

Starosta: „Nepovidé. Nač jich potrebojete? Máte tře chlapce a tem nemosite peřene chestat.“

Janáček: „Naše hósata só věči jak te roztrhany.“

Starosta: „Tož mužete dat jenom osm. Sóhlesiš s tém, Mrázková?“

Mrázková: „Ať jož je temo konec, vezmo tech osm.“

Starosta: „Tož dobrá. Polecajte, mužeš odnyst te mrtvy hósata k Janáčkom a ešle Janáčková převoli, přežeň Mrázkové tech osm.“

Nedajó-le jich, mužó jit věš, komis má dokumente v papiře. Skončele sme a včel rozendem se v po-kojo. S Pánem Bohem!“

Janáčková housata vydala a policajt je odháněl k Mrázkové. Lidé vybíhali a dotazovali se, co komise vyřídila a jak soud dopadl. Celá obec věděla o zardoušených a roztrhaných housatech, proto s nedočkavostí čekala výsledku soudu. Policajt ochotně vypravoval o průběhu komisio-nelního řízení, zvláště o své doktorské pitvě.

Hlasy zněly: „Máme rozšafnyho starosto, rádi mo odpóščime, že je trocho „zábavné“ (v hospo-dách se zabavuje), dež jenom vi, co je právo a spravedlnost.“

Děti Mrázkové zase honily housata pod vrby, zpívajíce jim:

„Hósátka, hósátka, napaste si volátka,
jak jich napasete, hned jich dom poneseť!

Haj husičky, haj, přes zelený háj!
Haj husičky popelaté, máte pérka všecky zlaté,
haj husičky, haj, přes zelený háj!“

Po žních pásly se husy na strniskách a na podzim odnesla je matička židovkám do města a koupila dětem na šaty.

VÝMĚNKÁŘI V SOUDECH.

Žeravinští sedláci Fabián Palásek a Šebestián Pluháček stěhovali se v jednom roce do výmin-kářských chaloupek. Však oba si odpočinku ná-ležitě zasloužili: Paláskovi šlo na šedesátý a Pluháčkovi docházela leta dva měsíce po Paláskových, oba na 37 let seděli na gruntech, tož toho potu selského dobře užili.

Palásek bez starosti ubíral se na odpočinek; ode dvou gruntů, jež popustil synům a splátky z nich dcerám, ponechal si výměnek, mimo to několik tisíc leželo mu pod intresem v domácí záložně. Pluháček rovněž nebyl bolavý, avšak Paláskovi nemohl se rovnati, vždyť hospodařil toliko na jednom místě. Oba milovali se jak Fabián a Šebestián v litanii a rádi při sklínce piva se baví-vali, ovšem že Pluháčkovi to neukazovalo každý den navštívití hostinec, jak to činíval Palásek, který zrovna s kancionálem po mši svaté cupkal k Hlouškovi, majiteli hostince u „Dobré naděje“, odloživ kancionál na okno, popíjel své pivečko až do odpoledne, když školáci šli ze školy. Na oběd koupil si kousek krakovské, k níž přikusoval chle-bíček z domu přinesený a faječkou krátil si čas. Po třetí hodině vyrovnal svou „céchu“ a poma-loučku: cup, cup, cup, co noha nohu mine s kan-

cionálem pod paždí a s dýmku v ústech bral se do své chaloupky.

Lidé vidouce strýce Fabiše říkali: „Stréc Palásek dó ze škole, jož je po třeti hodině,“ a druzí: „Pantáta Palásek kráčijó s kancionálem z požeňnání od „Dobré naděje“, ti se každé deň namodlijó.“

Školáci, když strýce potkali, uctivě pozdravovali a strýček také s nimi pěkně zacházeli a každodenně se některého ptávali: „Tož, řekni mně, ešle viš, kdo to bel svaté Václav?“

Odpověď zněla: „Vévoda a dědic země české.“

„No, pěkně to omiš, toť máš grécar na medylko (cukroví).“

Dalšímu dávali otázku: „Viš, kdo to bele svati Cyril a Metoděj?“

„Naši slovanští apoštolé,“ rozlehla se odpověď.

„No bať, toť máš dva grécare na sladky.“

„A te maličké, ešle pak je tě povědomy, kdo otopil svatyho Jána v řece Moldavě?“

„Co bech nevěděl: Falešni Češi ho otopile.“

„No dobře, vem si ode mně grécar na sladky dřevo.“

Tak se bavívali s dětmi až k jejich.

Manželka, jak je zočila, pěkně přivítala od slova Božího a laskavě se ptala: „Kdes bel tak dlóho, belo mně teskno po tobě.“

„Ja, kde sem bel, zbozoval sem drohó bozskó cnosť o Dobré nádeje, šak jak katechismus oči, máme jo často zbozovat.“

„A láska take?“

„Šak tě, stařenko, mám nérač ze všeckých

ženských, te se my jediny potěšeni,“ lichotil stařeček.

„A te zas my.“

Pak se dali strýc Fabián do domácí práce; čeho bylo třeba, všechno spořádali, povečeřeli, s manželkou porozprávěli a na konec odputovali do „Hajan“. Na druhý den posílení spánkem začali starý život v novém vydání.

Na svatou Žofii stala se malá změna.

Jejich kamarád Šebesta dostavil se též k Hlouškovi, oslavovat jmeniny své manželky Žofky.

„Vitám tě, přátelo. Odkud deš?“ vítali Palásek.

„Pěkně děkojo. E bel sem na lóce o potoka, co sme tam sósedi, tož dival sem se, jak te olše vehánijó. Na jaře sem jich osekal a nadělal z halózi s pul kope otypek.“

„A debech tě řekl, přátelo,“ pokračovali v řeči nagurážený Palásek, „že ta jedna olša náleži do myho vlastnictvi?“

„Keró pak mesliš?“

„No, tó v té zátočeně, co je nakloněná nad mó lókó, a z třetiho dilo verustá z mé pude, kořeni má take pod mó lókó. To všecko okazoje a cíli k temo, abes mně polovičko tech otypek z té olše vedal.“

„Špásoješ, Fabiško? Od nepamětných času decke olše sme osekávale a najedno jedna z nich měla be bet tvá? To be ses zatrackaně zmélel, debes neco takovyho doopravde požadoval.“

„Alebo te, debes jo nechtěl aspoň na polovico vedat.“

„Stráciš se, Fabišo? Chtěl be ses s kamarádem sódit?“

„Mám tě rád, Šebesto, nechco tě obléžet, ale právo je právo! Zkosme to, kemo vlastně ta olša patří? Nemáme co dělat, nekeré grécar máme v kešeňách, tož si vemem každé dochtora, aspoň bodem muct se těšet, keré vehráme a žeňme to před sód.“

„Já se sódit nebodo,“ rozhodný odpor kladl Pluháček, „olša je má, to je jisty, jako že slonko sviti na nebi!“

„A já pravim: Neni tvá, je to pochebny, já si dělám nárok na polovico teho stromo a hned zétra zakročim o sóciho. Vepime dnes na bratrstvi a na zdravi tvé manželke ešče sklínko piva a pak bude šlus (konec), nastane meze nama boj, jakyho Žeravin neviděl a já to mosim vehrát.“

„A debech měl obětovat posledni grécar, mosim obhájit dědictvi po rodičich,“ trumfl Pluháček.

„Já so selněši v kapse,“ hrozil Palásek, „kdo maže, dobře jede.“

„A já povídám: Spravedlevy právo je na mé straně, celé okršlek zemské muže svěčtet, že náš rod decky te olše sekal a jich ožéval . . .“

„Nechme řeče a vepime to posledni sklínko na rozlóčenó jak dobři kamarádi, zétra jož na sebe bodem zhlidat jak zbujnici.“

Hostinský přinesl oběma čerstvé pivo, ti sobě přitukli a v lásce se rozešli. Hloušek myslil si: „Vyspí se a bude zase dobře, zítra po kostele sedí u mne oba.“

Šeredně se zmýlil.

Ráno po mši svaté Palásek nedostavili se s kancionálem do hospody, nýbrž lidé je viděli spěchat k městu, že prý chtějí vzbuzovat jinou dobrou

naději u advokáta Svěráka, aby tu olši vyhráli na Pluháčkovi.

Pověst zakládala se na pravdě.

Palásek v městě vyhledali si dr. Duchoslava Svěráka a tam vyložili, proč přišli.

„Na každý způsob to, pane Palásku, vyhrát musíte, vždyť jest to samozřejmé, složte zálohu 100 zl., o ostatní se nestarejte, to je má věc. Takových při vyhrál jsem na sta, můžete dobře spát bez těžkých snů, vítězství bude naše. Napíši Pluháčkovi, a jestliže nepovolí, dáme vyvésti komisa a tak dále, však víte, jak to chodívá.“

„Jenom se, pane dochtor, venasnažte, od grécara nebodo.“

„Nemějte starostí, pane Palásek, kdyby Pluháček nechtěl se poddat, poženem to až do Vídně, tam jistě zkrotne, mám tam známé.“

„Prozatím děkojo za ósloho. Jenom se déte, pane dochtor, brzo do teho, abe Ploháček viděl, že sem to nenechal osnót.“

„Ještě dnes mu pošlu list. Má úcta!“

„Má také, pane dochtor!“ loučili se Palásek. Bylo jim tuze dobře, když odcházeli z kanceláře.

„Aspoň ovize Žeravin, že neco dokázo, že věměnkář nemá jenom práva velizt z lože, dež ho tam hospodář vhodí,“ myslili si Palásek.

Na třetí den doručen byl Pluháčkovi rekomandovaný dopis, aby jako dostavil se do kanceláře dr. Svěráka a tam se vypořádal s panem Paláskem ve věci sporné olše.

„Jaká sporná olša? Všecke olše só naše. Nihde nepudo. Co si mesli advokát, že so klok? Jak mně

načmárá pár řádku, že se zalekno,“ vybuchl před manželkou Pluháček.

Za týden přišla obsílka soudní.

„No, to mosim se podat a ohlídnot se po zastavatelovi, abech nepropásl pravé čas k obhajování,“ už klidněji mluvil Pluháček, „zětra vedám se do města a požádám dochtora Vrtala, ten pré takovém věcám rozomi, abe se mě ojal a Paláska porazel. Palásek be se mně nařehonil, debe to vehrál, ani o Hlóska nemuhl bech se okázat!“

Dr. Vrtal pěkně přijal Pluháčka, a když mu Pluháček vysvětlil, o co jde, smál se, až se mu cvikr na nose třásl: „To chce Svěrák vyhrát! Hahaha! Pane Pluháček, jak jsou dvakrát dvě čtyři v násobilce, tak to máte jisté. Položte 100 zl., podepište mi plnou moc a hned to bude hrát jako na aristoně. Ke stání se dostavte.“

„Prosím vás, pane dochtor, jenom teho Paláska dobře sjižďte, že jako staré chlap, k temo věměnkář nad hrobem, do takovyho cegánstva se postil, dobře vám zaplatim, jenom ho češte!“

„Co bude v mé moci, ve všem vám vyhovím. Tož ve středu najisto se v soudní budově číslo 2 uzřímě. Má poklona!“

„S Bohem! Přendo.“

Pře se ve středu neskončila, oba obhájcové žádali o komis, aby na samém místě vše se vyšetřilo a pak jednalo.

Asi za tři neděle hrčely tři kočáry po návsi žeravínské, přijížděla soudní komise: Sám okresní soudce s oficiálem, advokáti Svěrák a Vrtal, každý sám pro sebe velmožně rozkládal se na povoze. Pozván i starosta obce, radní, šest svědků

a obecní strážník na posluhu. To se ví, že i Palásek a Pluháček. Komise vyšetřovala na mapě, v čím pozemku olše stojí.

Zastavatel Paláskův prohlédnuv mapu i půdu, jistým hlasem pečetil, že olše více látek výživných běře svým kořením z louky jeho klienta, dále jako by sama to chtěla říci, schyluje svou hlavu na louku Paláskovu a ji stínem poškozuje. Proto, slavný soude, rozhodni, že aspoň dobrá polovice olše náleží Paláskovi!“

Dr. Vrtal: „A já proti tomu tvrdím, že celá olše tkví v pozemku Pluháčkovu. Že jest poněkud nahnuta směrem k louce Paláskově, nemůže za to olše, když ji větry tak sklonily, ať Palásek, když jest s tím nespokojen, zažaluje větry. Zde páni svědci i pan starosta tvrdí, že olše té vždy užíval Pluháček.“

Dr. Svěrák: „Já zas slyšel jsem od pana Paláska, že on též olši někdy olamoval, čímž dokazuje se jeho disposiční právo aspoň nad částí olše.“

Soudce: „Věc jsme vyšetřili, rozsudek se vám pošle písemný. Radím vám: Smiřte se, pánové, vždyt jest to maličkost, o niž se přete. Nač ten rozbroj mezi vámi!“

Palásek a Pluháček: „Dež sme v tem, ať se to rozhodne na kancelářo.“

Soudce: „Stane se vám po vůli.“

Po komisi obě strany: Palásek a Pluháček, jak by se nic nestalo, ubírali se k Hlouškovi, bezpochyby chtěli vbuzovat dobrou naději na výhraněk. Při stole ani slůvkem se nezminili o komisi, jenom když se rozcházel, Palásek podotkl: „Šebesto, ešle to vehrajo, zaplatim štvrtko.“

„Dež budeš chtět, mužeš, já nic platit nebodo, mám to jisty jak ftáka v klece.“

„To se ovize ešče,“ dodal Palásek.

Za týden přišel rozsudek, dle něhož celá olše přiřčena Pluháčkovi s podmínkou, aby osekával haluze visící nad loukou Paláskovou.

Když rozsudek Palásek předčítal u „Dobré naděje“, křičel: „Ešče není všem dňom konec. Věš s tém pudem, šak mám za toli. Svěrák mě těšel, že to ve Vidni jistě vehráme, že tam má moc známých, e v purko! Tož napřed do Brna s tém a pak do Vidně. Palásek se nepodá!“

A tož soud přičiněním advokátů i výměnkářů procházel všemi instancemi; strýci platili a za to živili se nadějí, že zvítězí. Neomrzovaly se jim chůze do města; když se tam někde v hospodě srazili, nezlobili se na sebe, nýbrž zasedli k jednomu stolu, pili a společně se vraceli domů, jako by spolu nebyli v soudech.

A když někdo se tomu divil, zněla jejich odpověď: „Me se nehněvame, me bojojem o právo, aspoň nám ochází chvila a máme se nač těšet. Debe se jeden zas podal, zač be stál před drohéma?“

Soud vlekl se půl druhého roku, kdy konečně rozhodnuto, že Pluháček to vyhrál.

„Dež vehrál, tož vehrál, já zaplatim to štvrtko a tak temo oděláme konec. Aspoň máme jistoto, kde je právo,“ bez rozčilení přijali strýc Palásek výsledek na vědomí.

Když seděli oba u „Dobré naděje“ za tabulí a popájeli pivko, strýc Palásek řečnili: „Šak sme té štvrtke zaslóženi. Pul drohyho roko capkale sme k advokátom, blato neblato, zema nezema,

cembale advokátom, konečně je pokuj. Sláva nám!“

„Nazdar nám!“ přál Pluháček.

„Nazmar tem cegánom — advokátom, co nás tak v městě dojile!“

„Ať zhenó!“

O vyškovské pouti ve svátek Panny Marie srpnové proplétal jsem se mezi četnými krámky na náměstí, prohlížeje jejich lákavé předměty. Když jsem byl cele oddán výstavce poutní, přistoupil ke mně příjemný pán — představil se jako nadučitel na odpočinku — a oslovil mne: „Promiňte, že vyrušuji, bezpochyby hledáte něco pro svou hanáckou obrazárničku, mohl bych něčím posloužit.“

„Prosím, jen račte, taková řeč je mi vždy milá.“

Ihned jsme vyšli ze zástupu a pan učitel počal:

„Po mnohá léta působil jsem v hanácké obci, v níž neobmezeně vládnou přívrženci „zemědělského a malorolnického lidu“. Znam v ní každého človíčka, vím, co v kterém vězí, vždyť mnozí byli mými žáky. Mohu s dobrým svědomím říci, že jsou to v základě dobří lidé, jenom ten tisk vyrábí z nich pány a učí je užívat světa na úkor bývalého života. Zkrátka, materialismus vytlačuje starou křesťanskou prostotu. Před časem, když obilí téměř dvojnásob platilo a za řepu vyplácela se slušná cena, někteří mladí rolníci nevěděli, co s penězi činiti. Vyjížděli častěji do Brna a jiných měst, tam viděli ve výkladech lahůdky, o nichž dříve zdání neměli, pozorovali, jak měšťáci si na

nich pochutnávají, a tu vzbudila se v nich žádo-
stivost těch věcí a okoušeli jich.“

„Dobry je to,“ zněl jejich posudek, „jenom debe si muhl člověk častěš te dobrote opatřet.“

Tato slova zaslechli dva místní příslušníci „živnostensko-obchodnické strany středostavovské“, a snažili se roztouženým osadníkům vyhověti. Nakoupili takového mlsného zboží v městě a brzo v N . . . dostals v obchodě lososa, rosolové pstruhy, baltické slanečky, uzenače, salámy, jemné sýry, likéry, šartrésy a kdoví co ještě. S počátku chodili ojedinejší občané na tyto dobroty, brzo dostavovali se i druzí; též panímámy přišly na „košt“. Rozumí se samo sebou, že na parádu se nezapomínalo, dcerky moderně se strojily, i na kolech se proháněly, a aby se jim hlavinky necuchaly, daly si je ofíknouti à la mikádo. Dokonce jeden obyvatel koupil si ojetý automobil menší a sjížděl na něm okolí. Kterýsi filuta užjev ho, volal: „Lehle! Škatolka od serek jede!“ narážeje na malý tvar autíčka, „jenom abe nedostala smek!“

A těch smyků přiházelo se v N . . . dosti, zvláště na cestě z hospody. Při takovém způsobu života synům a dcerám nepřibývalo věna; tatíci říkávali mezi sebou: „Nač hospodařet na děcka? Dale sme jim ževot a vzdělání, tož ať se ževijó jak ževočestvo polni a ptactvo. Kdo je k čemo, na světě se neztrati. Ostatně v néhorším — republika ho nejak veževi, deť platime dovijakých pojiščeni e na nezaměstnanost, až sme modři.“

V čele lahůdkářů v N . . . stál sedlák Stanislav Opravil, či dle nového adresáře „velkostatkář“; ten jsa zámožnější a mlsnější než druzí, všeho

první okoušel, i v hospodářství objednával novinky, aby se o něm hodně mluvilo. Též na schůzích řečnil a velebil demokracii, co je to za dobrota, a brojil proti protivníkům jejím jako hrobařům národního bytí . . .

Tož tak jsem vám představil obec N . . . , a nyní poslouchejte, co vám povím. Tento rozmilý velkostatkář připadl na zvláštní myšlenku. Po okopávce řep přede žněmi zčista jasna počal voziti kamení, cihly, písek a vápno. A když se ho přátelé dotazovali, co zamýšlí, jen pokrčoval rameny: „Šak ovizete, co to bode, v celé osadě, v žádnym místě toho neovizete.“

Sousedé opravdu byli zvědaví na podnik Opravilův.

„A tož, prosím tě, řekni, co to vrceš na tem dvoře,“ dokročil na Opravila mimojdoucí starosta, „anis to o obecního ōřado neohlásel, jak zákon poróči, a staviš?“

„Co to bode? Ōtolek, keré každé cisař, prezident a jakkolvěk ti hlaváči slojó, mosijó každodenně navštěvovat. Máme sec na konco náspojož jeden takové dřevěné pro celé dum, ale nevehovoje zdravotnickém poměrom e domácim, hospodář — hlava gronto — jakse se zahazoje, dež ho společně mosi s chasó ožévat, tož stavim pro sebe nové z tvrduho materiálo a dám na ně nápis „oo - Aha - oo“. Navrcho omistim holobnike, abe holóbcí lahodně mně vrkale. K takovymo rezedenci, meslim, není potřeba óchvale stavebního ōřado.“

„Kdo vi?“ usmíval se starosta, „dé dobré pozor, ať se do nečeho nezaplanceš, viš, že takovy

věchodny a sóde stojjó pár ohrabečných košu koronek.“

Jest samozřejmo, že o této novostavbě pana velkostatkáře Opravila mluvilo se daleko široko a zvědavci přáli si tento pomník pokroku, uvnitř opatřený zradlem, viděti. Ani ještě neumlkly řeči o stavbě „Aha!“, čas poskytl novou látku k hovorům.

Staňa Opravil s kamarádem zajeli si na jakési parády do Prahy. A když v matičce Praze dosti se pobavili, povídal Opravil: „Viš co, kamaráde? Veleťme si do kópelu karlovarských, není to odsád daleko, tož ať na vlastní oče ozřime te světovy lázně. Mužem vejet z Prahe v noce, abechme tam neplatile drahé nocleh, ráno sme tam, prohlidneme si město a k večero švihnem sebo do Prahe.“

„Tedy dobrá!“

Naši Hanáci ráno dorazili do Karlových Varů. Cestou z nádraží zahlédli kavárničku, tož vkročili do ní posnídat. Pikolo právě strojil stoly. Páni usedli za stůl a poručili si kávu.

Ochotný pikolo — plutý Němec — ptal se: „Porción? — Separát?“

Duchapřítomný Opravil, neznaje rozdíl mezi „porción a separát“, aby se nezdálo, že jsou nevzdělaní venkované, ukázav na druhu, poručil „porción“ a sobě „separát“ a myslil si: „aspoň se dovíme, co je ten porción a co ten separát!“

Sklepník odkvapiv do kuchyně, poručil žádané. Po chvílce zazněl hlas: „Pikolo!“ Ten sebou škubl a okamžitě přinesl kávu

„Tož takové je ten separát?“ hovořil Opravil,

dívaje se na své snídání, „dež je černá káva v jedné konvičce zakretá a mlíko v drohé bez překrévke, vedlivá sklínečka vode a na misečce cokr — to je separát, to je všecko ekstra, a porción — to je jenom šálek káve namichané v kocheni. To je jak porce. Mh! Mh! Ten separát muže bet ožetečná věc. Déme temo, člověk kolekrát společnost svedené bévá, že teho troňko vic ožeje, než je jeho mira; na drohé deň bévá nesvuj, žalódek si přeje kesely oharke a černó kávo, tož si to muže zřidit, dež snídává separát; v kocheně o ničem nemosijó vědět. To si zapamatojo.“

Výletníci prohlédnuvše lázně, spěchali do Prahy. Cestou povídal Opravil kamarádovi: „Viš co, mně se ten separát lébi, tož ho kópim manželce na převitanó. Zabijo tém dvě moche: odělám ji radost a sobě libost.“

Ve stověžaté Praze vybral si pěkný příbor kávový a s ním opatrně odjížděl do N. . . Přijeda povídá: „Hádé, matko, co tě vezo z cest? Že neohódněš? Menoje se to separát. Toť to máš,“ a nyní rozbalil příbor kávový a vyložil jí příhodu, jaká je v Karlových Varech se separátem potkala, a dodal: „Viš dobře, drahá manželko, že nehde žalod mně faliroje, jakse náležitě neslóži, a dež bodo v takové okoličnosti postavené, muhla bes mně ten separát chestat, abech podle potřebe muhl si kafé na černo neb na bilo legulirovat.“

„Co bech nestrojila; třeba zétra to hned zprobirojo. Chestáme se sec do prádla, špine máme foroto za tře neděle, ale k vulevá tobě ráda to chvílečko na separát obětojo.“

Po unavujících cestách pan Opravil doháněl

spánek, kterého v Praze míval poskrovnu. Druhého dne po jeho příjezdu všechno stálo již na nohou, ženy drhly prádlo u necek, až jim s čel pot se řinul, Opravilka vařila škrob na prádlo; uvařila ho o trošku více a ve spěchu nevědouc kam s ním, vylila jej do nové konvičky na mléko a postavila na sporák, však včas potřeby že jej odstraní, až manžel procitne. Za hodinu Opravil se probudil a tu manželka opásavši se čerstvou zástěrou, spěchala se snídáním.

„No dobře, drahé Andytko,“ chvalořečil muž, „děkojo tě za pozornost, ten první separát bodo poživat na tvó oslavo a dobré ómesl,“ a lil z konviček kávu a mléko do šálku.

Opravilka se zálibou sledovala ho a projádrila se: „Jak o pánu to děláš, jenom ať tě choťná!“

„Co be nechotnalo, deť v Prahe podávajó proti našé kávě — luro; těším se na te hlte,“ a vyzunkl na důkaz pravdivosti šálek jedním douškem.

„Vidět, že ta Praha tě vetráвила, jenom si pře, ať to nahradiš, co Praha vetahla.“

„No šak,“ a chystal si druhý šálek. Sotva tak učinil, skočil od stolu a odběhl na dvůr a zrovna do nového útulku; dobře, že klíček od něho nosil v kapse.

Manželce cosi bodlo u srdce: „Pro božke! Snad sem mo nepodala místo smetane a mlíka — škrob?“ a přivoněla k bílé tekutině. „Ach, je temo tak, nesmím o tém ani tiknót, to be bel rajt,“ a honem vylila z nádob škrob a nalila do konvičky mléko.

Po chvíli se vrátil hospodář poněkud ve tváři proměněný a s čela rukou odstraňoval pot.

„Prosim tě, cos tak najedno vefókl, jak be hořelo?“

Přešlo mně jakse měko od dolinka; v té Praze si člověk tema českéma jidlama pokazi žalódek, je to sám céres, lebo co, a dež přende na pořádné kust, žalod to nesnese. Odnese to, nemám némenši chótke na ten další separát, rač si vendo do pola se prolufťovat.“

„Jenom se veprav, třeba tam nandeš staró choť!“

„Také si meslim. Všode dobře a doma o tebe nélepší,“ zalichotil muž.

Opravilka se zarděla: „Chodák! Teho sem octila tém separátem!“

Opravil brzo se zotavil a manželka jeho si umiňovala, že dá na sebe lepší pozor, aby se zas něco nestalo: „Tá má hlava, tá má hlava, kolekrát je jak prázné hrnec! Tech starosti je na ňo přece moc!“

Za pět dní slavil Opravil narozeniny. U Opravilů se peklo a snídání se strojilo z nejlepší kávy a samé smetany. Hospodář se poněkud před nimi večer opozdil v hostinci, nemoha býti s výkladem o Praze a separátu karlovarském hotov, proto ráno vyspával. Manželka byla tomu ráda, aspoň že napeče k snídání čerstvých koláčů — hruščáků, v nichž muž si liboval. Rychle tloukla suché hrušky v hmoždíři, pak mák, obé pak smíchala na nádivku do vdolečků. O deváté již stavení vonělo čerstvým pečivem; Opravil tou vůní se probudil. Rychle se strojil a těšil se na hruščáky a dobré kafičko. Vtom manželka, svátečně přistromená, přinášela separát na tácku — upřímně blahopřejíc, zvláště aby ten žaludek dobře sloužil — —

Opravil se usmíval a kýval spokojeně hlavou; chvatně pak lil černou kávu do šálku — víc jak přes polovici — napravit včerejšek, a ucvrkl do ní trochu mléka.

„To bude dnes separát! A te vdolečke k temo!“

Zabořil zuby do koláče a připíjel k němu kávu. V polovici ustal: „Slešíš, matko! Zas se mně ten separát jakse króti, jak bech pil hroškovó vodo . . .“

„To se tě snad jenom zdá. Deť sem na mlénko mlela tó nélepší kávo! Jenom do toho, přendeš na choť.“

Muž učinil hlt a ušklibnuv se, vyzval manželku, ať sama okusí.

„No, ne! Máš pravdo. Tá má zapomenotá hlava! Chca docélet, abe bela káva hotová, než se probodiš, spichala sem a v náhlosti, nemaja nic po roce, slila sem hroškovó vodo do konvičke, chca pozděš to velit a naplnit pravém kafém. Vtem pročitls. Skočela sem a nesla separát. Počky, doneso kávo.“

„Jož mám po choti. Ale že tě mám než, tož šálek vepijo.“

„Prosim tě, odpost' mně to!“

„Jaky prošeni? Lepši bude, Lidko, dež mně budeš chestať staré žédlékové hrnek — teda porción, a separát necháme lázenském hostom v Karlových Varech.“

„No ba. Máš pravdo.“

Co jsem vám vyložil, tak se to přihodilo, jak jste to slyšeli A jestliže pan Opravil to bude číst, prosím, ať mi nezazlívá, že jsem to prozradil.

NÁMĚŠŤSKÉ JARMAKY.

Nechceme psáti o Náměšti nad Oslavou, kde r. 1533 vytištěna první česká mluvnice, sepsaná Optátem a Petrem Gzelem, nýbrž o Náměšti při Šumici u Olomouce, rodišti spisovatele a bývalého moravského vicepresidenta Vít. Houdka.

Náměšť jest stará osada, připomínaná již roku 1107; jméno odvozují od osob. Náměšek, jež složeno z Na- a Měšek. Z Náměšec dle ostatních pádů vzniklo Náměšč, další změnou pak Náměšť.

Na jihozápad městečka (asi 1100 obyvatelů) s Biskupstvem (na 600 duší) spojeného viděti posud zbytky valů Žižkových a švédských. O kostele náměštském sv. Kunhuty děje se už zmínka v 16. století. Podotkneme-li ještě, že v místě zámek s velikou zahradou a les nedaleko, že slavný Mánes za pobytu svého v blízkých Čechách chodil kreslit hanácký kraj do Náměště, tož jsme asi to nejhlavnější vypověděli o dějišti našeho vypravování.

Zapomenouti ještě nesmíme na velikého chvalořečníka jarmaků náměštských — stařečka Kvasila ze S . . . : „Nad jarmake náměšcky nebávalo, tam šil okoličně kdekdo a možných (zámožných) dědin dokola je nasetých jak vězdiček, proto ledy shófilo se sela: Jak je v Náměščo renk —

bóda na bódě a cosi člověk smeslel, všecko tam belo, ani v Prostijově sem teho neviděl a laceny. Na příklad hrnce — mličáke dostalo tam o dva grécare lacenší jak v Prostijově, sókno o 20 grécaru na lokto, fajko pěkně kovanó s voslžóckem (Wassersack) o 12 grécaru a tak jedno po druhym bech muhl menovat. Ja ešče neco: a v hospodách, co doša ráčela. Guláš voněl, že se člověk tó vuňó muhl nasetit a pivo! Darmo zpominat; sela z něho valela obóma dórkama nosem, že ses muhl zađoset. Néslavněši béval jarmak martinské, to je ten ve středo před sv. Martinem.

A dovico sme na tech jarmakách zkosele a muže se to e do groneg vlozet pro štrych a obveseleni drohých.

Tak před páro letama bele na tem martinskym jarmako tři od nás, co se jim pěkný kóske stale.

Sochánek z kóta ohospodařel si dvacet rénských, že si na jarmako kópi bote a na zemni burnus. Bel to člověk mirné, ale štverák od kosti, meslim, že žádného nezarmótil. Tož vepravil se na ten milé jarmak, a dež vezl na Kosiř, pomeslel si, že be se muhl očet kopovat. Tož teda nechť. Zaklepal hulkó, co se ňó opiral, na smrk: „Járko, zač te bote, pantáto?“

„Sedn.“

„To nedám. Pudo dál.“

Ošil kósek a zas zaklepal na borovico: „Zač te bote, panimámo?“

„Za osm.“

„To nedám. Pudo dál. To jož sem muhl kópit za sedn a odešil sem. A dež tak šil, osleši nad sebó tenké hlásek: „Trilich, trilich, trilich?“

„A ne trilich, trilich, trilich, ale dobry sókno potřebojo na burnus,“ a oviza, že se mo vesmivá ftáček, vhodil po něm. A ten se smichem odlitoval: „Trilich, trilich, trilich?“

Přenda do Náměšča, chtěl se napřed poselet a tož vlezl do hospode. Tam o tabole hromada chlapu cose hrále.

Tož, řko, co je to?

Překlača se k nim, dival se, co dělajó. Tak pomenši človiček, ale prohnané kos, házel decke menši řetázek na stul, z keryho se hned dělale smečke. Kdo strčel prst do smečke a ona se nevevlikla — vehrál. Nekeři vehrávale, drozi prohrávale, jak kdo měl ščesti. Sochánek hleda na to, najedno se mo zazdalo, že jedna ta smečka se nevevlikoje. Povidá si: dobrá, bodo pokóšet toho zlyho a strčel tam prst.

Chlap se ptá za kolek?

Sochánek: „Za desitko.“

Chlap potahl řetázkem, smečka se vevlikla a desitko měl Sochánek pryč. Toze ho to netěšelo, rád be jo zas dostal zpátkem. Odpočenol si chvilko a najedno zas bel v té smečke za desitko a bel jisté, že vehrá. Chlap trhl řetázkem, smečka se Sochánekovi vevlikla a on chodák bel plonk, holé jak olópaná lepa. Ešče pár jich ten chlap ometl a pak se vetratil z hospode jak Ječminek e se strécem Sochánekem. Deť se pré to snad ani hrát nesmi.

Sochánek přes Kosiš smotné maširoval dom, na rameně neměl nových botu a pod pažó sókna na burnus. To sem dojarmakoval, *nařikal si v docho. Vtem, kde se vzal, to se vzal, zas ten

malé ftáček, skákaja z halózke na halózko se ščořel: „Trilich, trilich, trilich?“

„Ja, debe aspoň ten bel,“ odpověděl Sohánek.

Doma po něm nic nebela a dež se matka ptala, kde má jarmak, vemlovil se, že ho kdose ořkl, a penize že na Kosiřo ztratil. Mužete si pomeslet, že stará nebela poticho, že hrobá mela z teho se strhla a zkosel chodák za to od manželke a od ledi až do smrti jak močenik.

Ten drohé bel Krótil, co se tenkrát na ten jarmak vepravil. Pocházal pré z Držovic a za grécar be si nechal koleno vrtat a palec o nohe oseknót.

Šak proto šil do Náměšča na jarmak, protože tam bele hrnce — mličáke o dva grécare lacenši jak v Prostijově.

Ale je pravda, že hrnce v Náměščo bévale pěkně velivany a trvanlevy, radost na ně hledět. Jaké hlas měle! Dež na ně zaklupal, zpivale jak rector na kóře; v Prostijově hrnce moc chraptěle.

Krótil napřed obešil všecke bóde a dukladně zvizityroval, pak šil k hromadě hrncu bezmála tak vesoké jak Kosiř. Hrabal se v nich jak v hni-lečkách, proklupával jak dochtor nemocnyho, až si jich šest vebal — samých dobrých. Dež zaplatil, stočel staré lipščák, keré nosivala na hlavě jeho žena, a provlikl ochama hrncu a tře zavázal na jednom konco a tře na druhym a opatrně přehodil přes rameno, visele mo teda tře na předko a tře na zádech a šil pomale na štáci.

Brzo be ho s tém do voza ani nebele vzale; ve vozo s tém seděl toze opatrně, jak dež slipka na věcách a bel rád, že muhl v Kostelco slizt. Tam

se k němu přeplechtile dvě, nevim ani jož, keři to bele. Krótil rád vekládal, hleděl si řeče, že zapomněl na hrnce; zatím jeden z nich lipščák vzado nožem nařezoval až po obróbek, že mličáke muhle mět každó chvílko pohřeb. Dež to tak vevedl, lócele se s Krótilem a rokó mo pře tem potřepávale; vtem obróbek lipščáka v zadko — škrk a hrnce bác na zem ze zadko i z předko! Krótil zostal jak slóp a pak zasakřel, až se nad Kosiřem zablésklo, kopl do střepu a beze slova — dom.

Kdo ho chtěl dožrat, potřeboval se ho jenom zeptat, zač bele v Náměščo hrnce?

Ten třetí také dopadl nedobře. Bele to stařeček Plechta, co bévale v Zadkách; rádi měle nekde gořalko, tož si ji lézle. A tož na jarmako v Náměščo kopovale stařence bryle, že pré jakse zrak jim slábne, že z kancionála nemužó říkat. Stával tam krámek s břetvama, nožécama, brylema a ešče inšym hamparádim.

Stařeček, že be rádi pro stařenko bryle? Hromado mo jich vevalel; stařeček vebiral s pevnym kotim a sklem, aji skómal, ešle skrz ně dobře vidět. Našil jedne, co zvěčovale pismene jak palce, tož to bude dobry pro stařenko.

Vepravja svy, zastavil se na troško mišené. Všece rozprávěle o jarmako, e on se chlobil svém jarmakem. Chlapi prohlížele bryle, chválele selny dráte e sklo, e pevné fotrálek.

„Ale podivéte se, jak se skrz ně čte, to teprv budete velebit,“ chválili rozveselený stařeček.

„No pravda, no baže,“ přitakovali druzi.

Stařeček dali si nalit ešče jeden rumpléček

(skleničku) a bavile se zvesela s drohéma. Zatim strojila se proti nim pohroma, o niž dověděle se až doma, dež stařence odevzdávale novy bryle.

„Matko, to máš neco vzácnyho. To só bryle! Dež budeš mět na taliřko malé kósek masa a podiváš se na ně tema brylama, bude jak pěst hrobé.“

Stařenka honem sádlijó bryle na noso a hledijó do kancionála a všecko vizó jak v mhle.

„Staré blázne, nebalamoť mě, deť nic nevizo,“ káře žena.

„To be belo, jedna chvála šla o nich, že zvěcojó pismene jak palce, a te nic nevizeš? Co to máš za okále? Okaž to, já tě to zrychtojo.“

„E sak milión do teho! Ti lumpi, co sem s něma seděl v hospodě, veklačele skylka, včel máš co vidět!“ láteřil stařeček.

„A proč nedals lepší pozor?“

„Ohlidáš zloděja? To se mně ešče nestal takové špás.“

„Počky, počky! Bodo každymo vekládat, jak te náměšcky bryle dobře čtó. Jak tě ti dobrodinci v hospodě o dvě oče převedle!“

*

Hodi se k temo, ešče jeden kósek o ženišich, keré se před tém na jarmako náměšckým přetřefil:

Právě zvonile poledne, dež Tónek Ondróchu strojil se do světa.

„Kde se chestáš?“ povídá tatik.

„Ja kde. Mosim na jarmak do Náměšča.“

„Toli práce a kdo podoji?“

„Řekl sem Zlámalce a před klekáním bodo doma.“

Tónek, že neměle robe v domě, divčel; matička jož šest let spijó na krchově, tož Tónek vařel, pral, poklózal, take bel veočeném kréčirem, pěkných pár grécaru si veštáral (vyšil).

Staré citil, co Tónka na jarmak tahne a bel protivá temo — bela to nevěsta, měla málo, klačel jich ešče dlo (dluh), ale Tónek měl tvrdó paleco a nedal si říct, jak jož te děcka bévajó. Tónek jak spichal, ani kóska chleba si neokrojil, tak letěl. Pismo ho zbalamotilo, a to takovy:

Milý Tónku!

Zítřa je u nás jarmak. Čekám tě u kostela o 2 hodinách. Kdybys nepřišel, byl by s nama konec a do smrti nejdelší bych s Tebou nemluvila a tuze se hněvala, šak víš, jak Tě mám ráda. Tož najisto!

Tvá

Mařka Křópalova.

Dež takovy pismo dostal, mosel se vepravit. Dobře smětal přes Kosiř, jenom Mařko před očema viděl, ničeho si nevšimal, a dež bile dvě hodine v Náměščo, stál o kostela. Ohliži se, a Mařena nikde; obcházi kostel a zas nic. Čekal chvilo, a žádné nešil. „Třeba jo napodpádím v bódách,“ a tož se blókal meze něma a Mařke nezhlidl. Zaslechl v hospodě mozekante, „tož pudo tam, třeba je o mozeke.“ A bela. Protáčela se s řemenářem, keré přešil z vujne.

Tónek na Mařeno mrkal, jako že přešil, ale Mařka se ani neoščořela a okem nevhodila, jenom se vetáčela s řemenářem. Hrále drohé kósek a než se Tónek k ni dotlačel, jož se držela řemenára; hrále třeti kósek. Tónek seló a gvaltem se k ni prodral, chtěl jo vzit a v kole ji neco povědět, ale předběhl ho řemenář, a očeskama ho přeměra, povidá: „Var kotě — stópno na tě, tahni, odkud přešels,“ a Mařena se ho držela jak piják a chechetala se Tónkovi, keré zostal jak opařený. Poodešil k šentešo a stál tam hodno chvilo a smotněma očema následoval Mařeno, a to řemenář, abe ho štárl, decke dotancoval až k němo a nohó dupl.

Tónek chtěl mo za to veplatit hotovéma, ale bel sám, bez kamaráda, v hospodě, tož si netrófal, a tož ze zlosti dal se do piti. Že měl prázne žalódek, bel brzo zmáchané, meslim e litost mo dodala.

O štereč hodinách na sv. Martina jož se smrká, a tož Tónek zaplatil ótrato a dom. Ale bel tak domatičkované, že ani z té hospode nemuhl trefit; misto na městečko, zaplantal se v jakése sini, kerá zavřená bela plechováma dveřma.

Tónek nemuža ven, bil do plecho jak do bobna a dež mozeka přestala vehrávat, zaslechl lomr (hlomoz) hospocké a přeleta, octil nekeró napityho Tónka — mozekanta, a vedel ho před hospodo. Tam Tónek na luftě trocho okřil, že muhl se postit Kosiřem dom. Vite, na Kosiřo muže člověk se zdravém rozomem zablódit ve dne, ne tak v noce a k temo checené! Ale Tónka snađ anděl strážce vedl a opatroval, že nezkrótil krk, a meslim, že nebránil temo, dež Tónek lóbal zem.

Dom se jakse dopitinožel a pěkně zadkem zrovna na huro do sláme na nocleh. Večir e ráno mosela za něho dojit Zlámalka.

Belo k deváté před polednem a Tónka nikde. Tož staré vešil na dědino, ešle be se neco nedo-
věděl o senovi. Pré se v Náměšco spil na máčko. Co dělat? Jit na Kosiř Tónka hledat?

A to slizá Tónek z hure.

Matičko svatokopečká, ten vepadal! Na hobě sama modřena, šate jak válek blata, klobók jak kornót, takže staré nad tím všeckém zaplakal: „Tož tohoto sem se mosel dočkat na stary leta? Dobře, matičko, že to nevizeš, te bes z teho měla smrt . . . !“

Tónek, jak bel ešče ve zlosti, povídá: „Nebečte, šak se to jož jiném take přetrefilo, néso prvni, ale to vám slebojo jak je Pámbu nade mnó a Panenka Marija, mně se to jož jakžev přetrefit nesmi, a do Náměšca jakžev na jarmak nepudo, ženit se do smrti nebodo, misto déte Jankovi, až se vrátí z vujne, a včel chco mět chvílko pokuj.“

Tatik osleša, že nechá Mařene, se ztišel a Tónka přestal štráfát.

Tónek napřed se najedl, pak vehledal piro a ingóst vetahl ze záokeni a vzal kos papiro a psal:

Mařeno!

Vytáhlas mě na jarmak do Náměště, že mě budeš čekát u kostela, a já tam přišel, a tys tam nebyla. Tož já tě také zvu, abys k nám přišla, ale ne ke kostelu, ale za chlívek — ty šikslo jedna! Je mně líto, že jsem k vůli takové obludě, jak jsi ty, zkazil šaty, ale koupím si

nové, mám na to. Víc mě mrzí, že jsem starého tatíčka zarmoutil a se zahodil, že jsem se k vůli takové mrše opil. Dobře, že sis namluvila řemenáře, ten se k Tobě hodí, aspoň Tě bude řemenem světít, jak taková osoba zasluhuje, jak jsi Ty, Mařeno Křoupalova. A naši tatíček děkují Pánu Bohu i já, že mě od takového neštěstí vysvobodil a nedopustil, abych se s ním trápil až do hrobu!

To napsal

Antonín Ondrouch.

*

Tónek opravdu se neoženil; dočkal Janka a pak odešel do Ostravy a že byl dobrým řemeslníkem, obstojně se mu dařilo, brzo však umřel. Mařena vzala si řemenáře a ten prý na ní zkoušival řemeny, jsou-li dobře udělány . . .

KONEČNĚ FARÁŘEM.

Pater Martin Doležel byl synem městského úředníka. Po vysvěcení necelý rok prodlel na německých horách, a pak jej učinili „městským“ kaplanem v menším moravském městě N.... P. Martin dlouho užíval toho titulu.

Už na 25. rok působil v N..., téměř s každým domem, s některým i vícekrát byl v duchovním příbuzenstvu skrze svátost křtu, odchovanci jeho četně přijímali svátost stavu manželského, sám valně prospíval věkem — ale samostatným se nestával.

Spolužáci jeho už deset, patnáct let měli fary, a on posud požíval ve spokojenosti chlebiček kaplanský... Vyhlídek na samostatnost bylo málo, vždyť, než se nastěhoval z hor do města, jeho farář a druhý farář na druhé patronátní faře teprve před nedávnem byli investováni. Kypěli životem, proto dle výpočtů lidských neslibovali, že brzo někomu uhnou...

P. Martin na tuto neblahou konstelaci události málo myslíval, celý zabrán byl svými povinnostmi; zvláštní radost mu působila návštěva škol, byť daleko od fary stály.

Děti i učitelé byli hodní, proto za každého počasí, ať přelo neb se chumelilo — že bylo škoda

psa vyhnati do toho božího dopuštění — P. Martin přece rád pospíchal k maličkým, necitě tělesné ani duševní únavy.

Roky rostly a ty vyssávají sílu životní; u P. Martiná pustily se do nohou, aby napily se z jejich mízy. P. Martin hned ucítil, že těmi doušky síly zmenšeny. Na radu domácích potíral ubohé končetiny Franzovou kořalkou, aby zpružněly, však marně. Ubožáku, když klekl, dělalo to obtíže, aby povstal, proto přidržoval se stolu, židle, jako stařeček, což jej velmi bolelo. Kaplan — a jako stařec se přidržovati, to se přece k sobě nehodí!

Lékař-přítel mu radil: „Vypřáhněte trochu z práce, ulevte nohám, ta chůze do vzdálených škol vás ožebračí...“

„Jak si mám uleviti? Kam půjdu? Musím čekat, až Pán Bůh to nějak urovná.“

„Komu není rady, tomu není pomoci.“

„No nechtě, bylo jaksi a bude,“ těšil se městský kaplan, a aby se rozveselil a chmury zapudil, znotil si v kaplánce úryvek národní písně:

„Od bolesti pomůže
červená, bílá růže,
od čekání nemůže.“

— — — — —

„Ano, je to takové. Pro všechno se najdou léky, jenom ne pro čekání. Říkají, že čekání léčí se trpělivostí a nadějí, ale já povídám: málo. Čekám dvacátý pátý rok, mám už padesát tři léta, trpělivý jsem jako beránek, když jej stříhají, a pořád sedím na jednom místě. Kde je, čase a trpělivosti, tvá léčebná síla?“

Odmlčel se.

Po chvíli, vyhlédnuv z okna do zahrádky, počal rozmlouvati s růžemi: „Červené, bílé růžičky, od bolesti prý pomáháte, a od čekání prý nemůžete, proč pak, moje drahé květinky?“ Keře zavoněly, úsměv rozlil se na jejich květech, halouzkami zakývaly: „My nevíme, proč je tomu tak?“

„To jste hodné, moje milé růžičky. Rostete, voníte, krášíte mou zahrádku od té doby, co jsem do N . . . přišel, a nikdy jsem neslyšel vašich bolných vzdechů, tím mě těšíte . . .“ Ruce zabořil do kláves harmonia a pěkným hlasem opakoval slova písně:

„Od bolesti pomůže
červená, bílá růže,
od čekání nemůže.“

Do slovíčka „čekání“ vložil jemný, toužebný cit. P. Martin byl zmíry dobrý člověk, snad neměl nepřítele ve farnosti. Zármutku se nepoddával, teplo radosti téměř vždy vyzařovalo z jeho pěkného obličejce, ozdobeného modrýma očima. Jen na hlavu zloba let snesla bouři, jež povalila krásný světlý les vlasů, ba později vyvrátila i pažeží . . . Jen ty vlasy ušly záhubě, které se ukryly v týle pod límcem.

P. Martin, pozoruje, jak prchá jeho mládí, složil s resignací ruce a děl jako Job: „Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal . . .“

V městě scházivali se občas okolní kněží „U mořského oka“, aby zahnali až k moři trampoty. P. Martina rádi mezi sebou vidívali, a

když nedocházel, přivedli si jej. Když vcházel mezi ně, shromáždění kaplani zdvíhající se se židlí, vítali: „Sláva našemu panu oberkaplanovi!“ Kdosi je opravil, aby říkali: „Sláva našemu panu obrštovi!“ Od této chvíle tato případná titulatura se udržela.

P. Martin „mladochům“ na přivítanou vždycky něco veselého podaroval. „Tož, pánové, slyšte, co se mi stalo. Než jsem se vypravil, oholil jsem se, a pak nevím, ani proč, vlezl jsem k holičovi.“

Ten se táže: „Velebný pane, co si přejete?“

„Stříhat.“

Holič mlčí.

„Co držíte ústa?“

„Ale, prosím pěkně, co mám stříhat, když vlasy na hlavě nejsou?“

„Což si nemůžete žádnou práci najít?“

„Aha, už ji mám.“

„A tož vám, přátelé, počal mi vystříhovati z uší, nosu — takové zboží roste ve stáří — a trvalo to hodně dlouho, než byl se mnou hotov.“

„Co zaplatím za takovou mimořádnou práci?“

„Čtyři krejčary.“

„Zde máte šestku. Tož tak je to, když člověk uzřel už Abrahama, má aspoň tu výhodu, že málo vydá za stříhání.“

„Hahaha,“ rozbouřilo se „Mořské oko“.

„Náš pan obršt jsou vždycky vesel,“ chválili mladí. „Čím to je, pane obršt?“

„Ptáte se, čím to je? Udám vám lék. Vzbuzujte často druhou božskou ctnost — naději, a na konec volejte třikrát: Bože, rozmnož naději mou!

A tož, budete-li staří jako já, a fary vám nedají, se rozveselíte . . .“

Nová salva smíchu rozproudila se v „Mořském oku“.

„Ještě něco, milovaný pane obršte!“

„Já myslím, pánové, že neurovnaná otázka sociální našeho postupu částečně mohla by se prozatím upravit takto: Kdo neblahým osudem zavát na takový patronát, že tam prožije téměř půl života ve stavu kooperatorském, ten by měl za to dostávat náhradu pod jménem „expectans“. Toto „expectans“ by platili kněží před časem stavší se faráři.“

„Výborně! Návrh se přijímá,“ přizvukovali starší kaplani.

„Z čehopak ti mladí faráři budou to „expectans“ platit, když sami sotva s domem vyžijí?“ odporoval mladší farář.

„Hola! Na to jsme zapomněli, že ta naše kongrua jest tak bohatá. Tož, raději nechejme takových problémů a zazpívejte mi tu mou.“

Sbor:

„Od bolesti pomůže
červená, bílá růže,
od čekání nemůže.“
— — — — —

„Tak jest, mladí pánové. A já dodávám: Bože, posilň naději mou!“

Před zájezdným hostincem „U mořského oka“ stanul venkovský jezdec. Vraný kůň jeho byl pokryt potem, prachem.

„Má nakvap,“ soudili někteří kněží. „Co se stalo?“

Jezdec odevzdav koně podomkovi s poručáním, co se s ním má dělati, mířil do společnosti kněžské.

„Prosím, velebni páni, neso tode pan děkan, neso jim od našeho panáčka pismo stranivá pohřebo.“

„Kdo pak umřel?“

„Naši velebné pán náhle skonale dnes před polednem . . .“

Hluboké ticho rozhostilo se v místnosti; humor nadobro se odstěhoval. P. Martin sklonil starou hlavu, složil ruce a zhluboka si povzdechl: „Bože, buď jemu a mně milostiv!“

„Co vzdycháte, pane obršt?“ vyzvídali nejbližší.

„Lekám se té proměny stavu. Fara jest patronátní, a já, příští nejstarší uchazeč — při tom ne příliš zámožný . . . Co si počnu bez základního kapitálu na rustikální faře?“

„Co ti druzí, kteří nemají: Vypůjčí.“

„Jako kridarius nechci umřít. Nač se trápit budoucností? Ještě jsme předchůdce nevložili do tmavé země, a už samy sebou rodí se takové nepřiměřené myšlenky. Pryč ode mne!“ Vstal a příchozího vedl na faru k panu děkanovi, vyjednat dobu pohřbu a pohřebního kazatele.

„S Bohem, pánové!“

„S Bohem, pane obršt. Škoda, už dlouho nám panovati nebudete,“ tesklivě volali za odcházejícím kaplani.

„Pánu Bohu poručeno!“ smutně odpovídal P. Martin.

„Nebožtíka pochovali, P. Martin převzal pohřební řeč, již hluboce vepsal se do srdcí příštích svých farníků.“

Na faru vypsán konkurs. Žadatel byl pouze jediný: P. Martin. Nikdo neodvážil se z kněží kompetovati, bylo by to jaksi urážkou starého kaplana, který čtvrt století čekal na tu faru, sahati na jeho právo . . .

Faru obdržel.

Tíže neznámých strastí dopadla na bedra nového faráře.

Nejprve loučil se s farností.

Místní notář při shledání a zároveň loučení mu blahopřál k samostatnosti; za ním pan okresní a jiní.

„Pánové, já se teprve chystám na samostatný úřad, a vy jednou nohou jste již od něho na odchodu. Jaká to spravedlnost! Není prý, jako kněžím!“

„Jsou u vás často smutné poměry,“ hovořil notář, „ale ty jsou tak mocny, že v brzku náprava se nestane, zvláště když téměř nikdo ani cesty k polepšení nehledá . . .“

„Bohužel. S Bohem, pánové! Má úcta!“

„Nezapomeňte na nás, až navštívíte naše město, rádi vás uzmíme!“

„Prosím.“

O ředitelku domácnosti měl P. Martin nejmenší potíže; o něco mladší sestra sama se mu za hospodyní nabízela. Hůře bylo s denáry. Unaven, uběhán konečně sedl do kočáru a ujižděl duševně stísněn na novou štaci.

Při jednotvárném hrčení kočáru schýlil hlavu na prsa, zavinul se do haveloku a pohřžil se do zpytování minulosti. Zkoumal život svůj tak zhruba. Na jednu stranu, pod „Příjem“ ukládal

položky dobré, a do „Vydání“ — zlé. Tož, jaká je bilance? Co jsem vykonal? Svědomí mám čisté, nikdy neprohřešil jsem se proti povinnostem stavu svého. Podle možnosti činil jsem dobré, toho duševního dobra v kostele, ve škole bylo více, jak těch almužen. Z čeho jsem měl je dávat? Z těch 120 zlatých služného a z těch malých případků, jako z podílu na štole, matrik, stipendií? To jest příliš nepatrná sumička, však Pán Bůh nejlépe ví, že kolikrát chtěl jsem býti dobročinnější, a nešlo to. — — Co jsem vydal? Přes dvacet pět let nejlepšího věku svého . . . Sil tělesných valně ubylo . . . Na hlavě zůstalo mi pouze několik vlasů, že by je holič sčítal . . ., třetina zubů zmizela . . . Vážka vydání jest hrozně obtížena . . . Konečná bilance smutná.

Když byl s účtováním hotov, zahřměly hmoždíře a nastalo vítání nového faráře.

„Počátek jest dobrý,“ myslil si P. Martin, když vcházel do fary, „jen kdyby to tak šlo dále.“ Též dobře spal první noc na novém bytě.

Jedva ráno odsloužil mši svatou, kostelník hlásil se k audienci.

„Prosím, velebné pane, zvihnó mně troško ten plat, je toze malé, a pak jim chco neco poradit. Povidajó ledi, že pré nebudó sedlačet, že pole dajó do pachto. Ani na to nepomeslijó. O nás je zem, jak be měla v sobě zlaty žele, jenom všecko držet, až na te „Lóčka“, kery be mně muhle pronajat jako kostelni osobě.“

„Ja, dobrý člověče, řekne se: Všecko držet, když já polaření nic nerozumím; sotva rozeznám

zemákovou nať od řepné, a pak kde vzíti do hospodářství peníze?“

„O to je némenší starost. Penize vám puči záložna. Co máte dělat na polo, to bode meslet hospodář. Je o nás hodné člověk — Svozilek se menoje — poctivec jak se patří, osedlé člověk, ženaté — ten be třeba šil za hospodáře na fáro.“

„Počkám ještě, rozmyslím si to,“ odpovídal farář.

„Dlóho čekat nesmijó, rola nepočkajó — —“

„Uvidíme.“

Když zašel kostelník, přišli se představití kostelní hospodáři.

„Toto slešime pěknó! Náš velebné pán pré chce bet jenom kravákem, bez koni? To be belo pěkný. Okolični be se nám smále, že náš falář bode zapřihat do kočára kráve. To nemuže bet. O nás na fáře decky stále koně a bodó stát e včel. Pravda?“

„Ale, drazí hospodáři, upřímně vám to vypovím: Za prvé jich nemám, za druhé hospodářství nerozumím a odkázán býti pouze na cizí lidi nechci . . .“

„Je to všecko pravda, ale muže se temo nadejit. Do hospodářství se vpravijó, deť só štodirovaná hlava, a penězama vás založí záložna. — Me — kostelni hospodáři — bodem vám gaventama, tož — co se stane?“

P. Martin ještě to a ono namítal, hospodáři vždy námitky tyto břitkým způsobem vyvrátili, že zůstal na bojišti poražen . . . Šest krav uvedeno do kravírny a pára vraníků postavena do stáje; do kůlničky umístěn byl kočár za 400 zlatých, vedle kůlny hospodářská náradí atd. Po tom nej-

horším už bylo. Fara jakž takž zařízena, jen kdyby nestály ty čtyři železné krávy — čtyři tisíce rýnských dluhů — v záložně; ty mu naháněly starostí.

„Jenom se nic nebojijó, velebné pane, všecko pude, jak be kolomazó namazal, dlóžek se odosi, a všecko na fáře bode jim říkat: pane!“ dodával zmužilosti kostelník.

„Kdybych umřel?“

„Všecko se poprodá, zaplati se záložna, a zas to bode hrát.“

„Tož nechť.“

Na fáře hospodařili, jak uměli. Hospodářem byl Svozilek, příbuzný kostelníkův, a kostelník hlavním rádcem. Farář a jeho sestra byli bezděčnými diváky.

Nohy pana faráře nový způsob života si pochvalovaly, že nejsou honěny jak fiakrovský koně do odlehlých škol, ale hlava naříkala: „To je starost! Dříve můj pán sedl si ke stolu, nasýtil se, o všechno se jemu v domě postarali, a teď na mne péče složena. Jen kdyby bylo peněz! Musíme prý čekat, až půda začne rodit . . .“

Jednou po obědě pan farář už uklidněný seděl ve fotelu a klímal: „No, dobře, dobře, jaksi to urovnám, pak bude zas klidný život . . .“

Kdosi prudce zatáhl zvoncem.

Za okamžik děvečka přišla se vzkazem, že jakýsi člověk v čepici s kokardou chce s velebným pánem mluvit.

„Ať vejde!“

„Prosím, pane farář, jsem exekutor z berního úřadu. Protože fara daň dluží, přicházím s upomínkou. Ostatní napsáno na ní. Má úcta!“

„Toto je mi pěkné! Exekutora na mně pošlou. Co já vím, kdy se platí daně? Platit mám chut, ale kde naberu obolů? V stavu kaplanském takového soužení nebylo! Pořád sázím peníze, a málo přijímám. Nevím, jak to se mnou skončí. Až prodám obilí, řepa se odveze, tož prý se mi uleví. Teď nezbývá mi — leč cesta do záložny... Politování hodný kaplan, který bez peněz chytne se kormidla hospodářské fary, ten z trampot ne vychází...“

„Třeba jednat.“

Ustrojil se a šel prosit staré ručitele — kostelní hospodáře — o novou službu.

„Jen kdybych doprošovati se nemusil! Jak jest to obtížno! Kněz má sloužiti druhým, ne je obtěžovat. Mus je veliký pán, jest mi před ním šiji skloniti.“

Po celodenním běhání sehnal konečně dva stováky, s nimiž zítra sestra musila na berní úřad.

„Ani jsem si nemyslel, že ten berní úřad jest tak žravou obludou. Požírá tuk obyvatelstva celé dny, od rána do večera, a nikdy není nasycen. Ó, dám si nyní pozor, aby zase vyslanec toho draka v čepici s kokardou mi nedělal před farností hanbu!“

Na exekutora se brzy na faře zapomenulo. Byl krásný červen. Opožděné stromy, obalené květem, voněly, obilí se kolévalo blažeností, louky oblékly se do nejkvětovanějšího hávu.

„Jak je příjemno, žíti na venkově! Nedivím se, že starý Horác toužebně volal: Ó venkove, kdy tě zas uzřím! V městě ta příroda jest od člověka jako odstrčena, že si ani nevšímá jejích vнад.“

Přes dvacet čtyři léta jsem byl od ní odstaven — nyní aspoň mohu krás jejích užívat do opojení...“

S blahými city uchýlil se večer do ložnice, těše se na zítřek, kdy chtěl obhlédnouti své pozemky. Zakrátko usnul.

K půlnoci rozzuřila se hrozná bouře. Hrom řval jak satan odtrhnutý s řetězu, obloha sám oheň, silák vichor lámal stromy, trhal šindele na střechách, slámu roznášel. Najednou se opřel o střechu kostelní, část její nad oltářem urval a s velikým rachotem shodil dolů. Země udeřená bolestí se zatřásla, vyděšení sousedé vybíhali, mezi nimi i P. Martin...

„Co se stalo? Zemětřesení?“

„Střechu kostelní vichor strhl,“ prorážely hlasy.

Pan farář už rána nedospal: „Zase nová trampota! Než to všechno vyběhám, od úřadů vyžádám... Když jsem byl kaplanem, vykonal jsem si své, měl jsem pokoj. A teď? Ustavičně objevují se rušitelé klidného života... Každý stav má svoje příjemnosti, ale i obtíže, tož břemena jeho rádi nesme.“ Trvalo to až do svátku sv. Cyrila a Metoda, než střecha chrámová spravena; pan farář se naběhal více, jak si sestře stěžoval, než když z města chodil do dalekých škol. Takže si ulevoval: „Ó mé ubohé pedály, opět jste ve svém živlu!“

Za odměnu za vykonanou práci umínil si navštívit blížký les. Vypravil se hned po mši svaté, pokud slunce tolik nevytápělo. Zapomenuv na všechno, oddával se rozkoši, již mu plným rukama nabízel kraj.

„Je ten svět přece krásný, jak nám jej ten nebeský hospodář vyšňořil! Buďtež jemu za to tisícere díky!“

„Aj, to je pěkný kus jetele. Role šarlatem se rdí, vzácněji, než královna ze Sáby v nachovém plášti . . . Čí pak jest to asi? Kostelníkovo. Vždyť ho viděl, jak seče.“

„Pomáhej Pán Bůh a naspoř! To je krásný jetel! Jen si nakoste kravičkám hodně, ať vám dobře dojí!“ volal na kostelníka farář.

„Dé to Pámbu! Rád poslechno a nasečo jetelene plno furo, to bodó kravičce spokojeně bečet a velebnymo pánovi děkovat. Hde idó?“

„Trochu se vzpřímit do lesa. S Bohem!“

Pan farář bloudil lesem jak neznámý poutník světem. Vdechoval dávky vonného vzduchu, naslouchal písničkám pěvců, bzukotu hmyzu, pozoroval broučky, let motýlů. Ó, jak je dobře v náručí lesa! Stanul na palouku zanícen — zabraný ve slastné rozjímání. — — Haluze zašelestí a před knězem postaví se hotař: „Pochválen buď Ježíš Kristus! Velebné pane, odpostijó, do jim hláset, že kostelnik bel jim na jeteleně, včel právě odváží furo. Já ho hned zastavil, řko: „Kdo tě dovolet, viš, že to velebného pána?“

„Hdo mně dovolet? Pan falář. Včel šil kolem a dal mně pěkně ‚Pomáhe Pámbu‘ a povídal: ‚Jen si nakoste kravičkám hodně, ať vám dobře dojí!‘“

„Cos tode měl dělat s kosó?“ jářko.

„Vim, že farská divka před polednem jezdi na jetelenu, tož povídám si: Shodim ji kósek jetelene, bode to mět jak najity, a pak chtěl sem zkoset novó koso. Do sict svó jetelenu. Debe

OBSAH:

	Strana
„Dé pozor, ať to nekdo nestrčí do novin!“	3
Panimáma „harmara“	19
„První žena — aleluja, drohá žena — vichtória, třetí žena — Panenko Maria, pomuž!“	26
Tetka Hajsónka	35
Mlsná tetička	42
Jicný pantáta a mlsná panimáma	51
„Tluču, tluču na buben, ať jdou švábi z domu ven“	61
Veselí komináři	72
Pomohli si z bryndy	84
„Tož honem, Martinko, leť pro kocóra“	94
Tchoř jest šelma kunovitá, mnoho zla působící	100
Sysel	110
Splašený automobil	118
Společnata	120
Polepšil se	136
Rozšafný starosta	136
Výměnkaři v soudech	157
„Porcion? — Separát?“	160
Náměstské jarmaky	174
Konečně farářem	184

ZPRÁVY
O DĚDICTVÍ CYRILLO-METHODĚJSKÉM
V BRNĚ
ZA ROK 1929.

I. POKYNY O ČLENSTVÍ.

Členem „Dědictví“ se může stát každý za poplatek 40 Kč jednou provždy. Knihovny, rodiny, spolky za poplatek 80 Kč. Krásný, umělecký diplom za 5 Kč.

Kdo chce za člena přistoupiti, at předem zašle poštovní poukázkou příslušný obnos na adresu: Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně, Antonínská ul. 1, a na ústřížku poukázky at napíše: jasně své plné jméno, stav, bydliště (číslo domu), farnost a diecési. Dostane kromě podílu toho roku darem tři starší podíly a budoucí podíly.

Kdo chce vyzvednouti nový podíl, dá podepsati svůj odběrný list svým duchovním správcem a pošle jej na knihkupectví, které má na tomto listu označeno, ne však na ředitelství. Je to Občanská tiskárna v Brně, Starobrněnská ul., nebo knihkupec Ign. Hofírek, Olomouc, Wilsonovo nám. 19, nebo knihkupec G. Franci v Praze I., Melantrich. ul. 586. Kdo chce, aby mu knihkupectví poslalo podíl poštou, platí sám výlohy se zásilkou spojené. Při vybírání nového podílu od příslušného knihkupectví je každý člen povinen zaplatiti poplatek režijní, nyní 1 Kč.

Kdo si nevyzvedne podíl za 5 let po jeho vydání, pozbývá na něj právo, podíl ten mu propadá.

Je-li odběrný list vyčerpán (dopsán), může člen dostati nový list za poplatek 2 Kč, poštou 3 Kč. Kdo ztratí odběrný list, může dostati nový za 5 Kč, poštou 6 Kč. (Možno splatiti ve známkách.)

Když člen zemře, prosíme, aby někdo z pozůstalých napsal na jeho odběrný list den úmrtí a poslal nám list buď prostřednictvím duchovního správce nebo sám.

2. ÚČTY ZA ROK 1929.

Koncem r. 1929 vzrostlo jmění „Dědictví“:

na cenných papírech nom.	174.000.— Kč
na vkladních knížkách na	64.509.96 Kč
u pošt. šek. úřadu v Brně	938.30 Kč
hotovost	26.90 Kč

3. VÝBOR DĚDICTVÍ:

Jan Tenora, č. kanovník mikul., *starosta*, bydlí v Brně, *Petrov* i.
Msgre Ant. Bartoš, prof. náboženství, *jednatel*, Brno.
Al. Kopal, spirituál, *pokladník*, Brno, Anton. ul. 1.
Em. Procházka, prof. nábož. v Brně, *revisor*.
 Tom. Ballon, farář v Písku, Amerika.
Msgre Dr. Jos. Dvořák, prof. bohosl. n. o. v Brně.
Jos. Jančík, kaplan v Brně, *Petrov*.
Msgre Al. Hlavinka, kons. rada, far. n. o. v Olomouci.
Dr. Josef Heger, prof. bohosl. v Brně.
Msgre Fr. Korec, bisk. rada a far. n. o. v Čučicích.
 J. M. *Msgre Dr. Jos. Kupka*, biskup v Brně.
Msgre Dr. Met. Marvan, prof. bohosl. v Brně.
Emanuel Masák, katecheta v Brně.
P. Anselm Matoušek, O. S. A., prok. klášt. august. v Brně.
Jan Novotný, arcikněz v Náměšti.
Dr. Boh. Petrželka, prof. bohosl. v Brně.
Dr. Kar. Skoupy, prof. bohosl. v Brně.
Lad. Špolc, kaplan v Zábřovicích.
Msgre Jan Švestka, prof. nábož. n. o. v Brně.
Fr. Všetěčka, kons. rada, spirituál v Brně.
Jan Vyhliďal, kons. rada a far. n. o. ve Vyškově.
Dr. Pavel Vychodil, O. S. B., bisk. rada v Brně.
Lad. Zamykal, redaktor v Olomouci.

4. NOVÍ ČLENOVÉ V R. 1929.

P. Ed. Haiser v Brně, Spolek „Zdislava“ v Brně, *Marianská* družina dívek a žen v Olomouci, P. Osv. Ryšák v Biskupicích, rod Ant. Pezlara ve Vranovicích, J. Fetter v Brandýse n. L., P. Al. Kratochvíl v Žabovřeskách, Fr. Hynšt z Bučovic, K. Pokorný v Náměšti n. O., rod Jos. Ženčáka v Kožušanech, Ferd. Sekanina v Olomouci, Fr. Sláma z Němčiček, Václ. a A. Zindulkovi v Sebranicích, J. Kocáb z Neslovic, P. Just. Zelenka ve Světlé, Jos. Výchopen ve Vsetíně, rod Těhala T. v Míkolišti, A. Jindra v Jesenicích, H. Mazlová v Líšni, A. Pavlíčková ve Zhoří, J. Michal, Lázně Velichovky, J. Dostál z Radeš. Svratky, J. Darmovzal z Kostic, F. Houb z Lipníka, J. Kamínek z Mouřinova, B. Kraus z Řeznovic, F. Malík z Bukoviny, L. Noll z Brna, F. Peksa z Olší, F. Pešek z Olší, J. Podveský z Bučovic, J. Poul z Radostína, K. Rejchrt v D. Kounicích, F. Smejkal z Měřína, A. Zouhar ze Senetářova, F. Zatecký z Marianína, rod J. Matouška v Lomnici, J. Koutný z Cetkovic, Br. Polak z Jihlavy, P. M. Bogár v Nové Lhotě, rod Fr. Srnce v Nosislavi, rod. Horkého v Hodíškově, J. Klíma v Obyčtově, Fr. Doležal v Lukách, Polzer J. a Marie v Olomouci, P. F. Strnad v Boskovicích, P. A. Tuček v Boskovicích, rod J. Mazala v Boskovicích, Jen. Uhrovičová ve St. Poddvorově, J. Krejčí v Olešné, A.

Juračková z Křidel, M. Pohanková v Zubří, Fil. Svobodová v Zubří, Jiř. Svobodová v Zubří, Jar. Hemzová v Zubří, Růž. Cilliaková v Dalečíně, Konvent Minoritů v Jihlavě, M. Látová ve Vidoníně, P. Jos. Dvořáček v Rudě, A. Michálek ze Sedlece, F. Růžičková v Boskovicích.

5. ZEMŘELÍ ČLENOVÉ (pokud „Dědictví“ známo).

Člen výboru: Ign. Zháněl, kons. rada, far. n. o. v Brně.
 Julie Gazdová z Nezamyslic, Jan Pavlík z Bukové, rod Fr. Pavlíčka ve Strážově, P. Vojt. Růžička ve Vídni. O. v p.!

Tyto i všechny ostatní členy v Pánu zesnulé doporučujeme do mementa kněžského a modliteb členů žijících a přimluvy sv. Cyrila a Metoděje.

Mše sv. za členy „Dědictví“ byla odsloužena 5. července.

SEZNAM KNIH, KTERÉ NABÍZÍ DĚDICTVÍ ZA VELMI SNÍŽENOU CENU.

Jméno díla:	Cena Kč
<i>Korec</i> , Poutní kniha II. d. Modlitby a písně	3.—
<i>Tater, Hruďička, Janovský</i> , Čtvero vzorů kř. života	3.—
<i>Tenora Jan</i> , Život P. Martina Středý T. J.	4.—
<i>Janovský, Weiss, Pavelka</i> , Zpět k Římu	2.—
<i>Hruďička A.</i> , Františka Slavatová, <i>Vrba R.</i> , O úpadku stavu rolnického, <i>Perútka Fr.</i> , Katechismus střídmosti	3.—
<i>Konečný F. J.</i> , Jen katolické náboženství má budoucnost, <i>Šťastný Vlad.</i> , Frant. Sušil	3.50
<i>Rondina-Jirák</i> , Anežka a Zuzanna, <i>Weinberger</i> , Z katolických misí	4.—
<i>Hlavinka Al.</i> , Dějiny světa, 4 díly váz.	20.—
<i>Roselly-Florian</i> , Křištof Kolumbus	3.—
<i>Vrba</i> , Rozmach kapitalismu	—40
<i>Jež Cyr.</i> , Bož. Srdce Ježíše, pramen blaženosti	—50
<i>Samsour Dr. J.</i> , Papežové v dějinách	1.—
<i>Jirák Fr.</i> , Přírodopisná čítanka I. O hvězdách	2.—
<i>Rypáček</i> , Ms. VI. Šťastný, <i>Oliva</i> , Tovaryšstvo Ježíšovo	2.—
<i>Procházka E.</i> , Do Sv. země. Pout r. 1910	6.—
<i>Jirák Fr.</i> , Přírodopisná čítanka II. O zemi	2.50
<i>Janovský Fr.</i> , Vychovatelská rozhledna	3.—
<i>Hudec T.</i> , Obrazy z Východu	2.—

Jméno díla:	Cena Kč
<i>Všetečka Fr.</i> , Obrázky z katolických misí, díl I., Asie	3.—
<i>Všetečka Fr.</i> , Obrázky z katol. misí, díl II., Afrika	2.50
<i>Hudec T.</i> , Za časů Kristových	2.—
<i>Rejzek A.</i> , Sv. František Xav.	2.—
<i>Ballon T.</i> , Krásné poselství a dozvuk jeho (t. j. přesně dle čtyř evangelíí sestavený životopis Krista P. a Skutky apoštolské	8.—
Vázané	15.—

Tato kniha má býti v každé rodině a knihovně.

Objednávky vyřídí:

*Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně, Antonínská ul. 1.
nebo knihkupectví Občanské tiskárny v Brně, Starobrněnská
ul. 19-21.*

*

ČLENOVÉ, šiřte zájem o tyto dobré knihy! Roku 1931 bude tomu 80 let, co vyšel první podíl. Získávejte nové členy, pamatujte při poslední vůli na „Dědictví!“

Vhodným dárkem (při sv. biřmování, odměna a j.) je dáti zapsati za člena.

Víte a ve svém okolí vidíte, jak velký význam má dnes tisk. Proto umožňujte „DĚDICTVÍ“, aby mohlo *dobrou četbou pomáhat v naší vlasti zachovat a upevnit odkaz sv. našich bratři slovanských.*